

TOMEK SAWYER

-TRZEBA UMIEĆ SOBIE RADZIĆ

dyrektor Ewa Piławska

TOMEK SAWYER
-TRZEBA UMIEĆ SOBIE RADZIĆ

Moi Drodzy!

Będąc dobrym znajomym Tomka Sawyera nie mogę się powstrzymać od kilku słów komentarza.

Powszechnie odbiera się mnie jako wesolka — faktycznie mam poczucie humoru, ale na szczęście wielu moich kolegów po fachu, jak Ernest Hemingway i T.S. Eliot znali się na rzeczy — wiedzieli, że jestem artystą i to nie byle jakim. Zawsze uważałem, że ukrytym źródłem humoru nie jest radość, lecz smutek. W swoich książkach pisałem zawsze trochę o sobie samym. Dlatego dobrze rozumiem Tomka...

Urodziłem się w małej osadzie — Florida, 30 listopada ¹⁸³⁵ 1935 roku jako piąte dziecko Johna Clemensa i Jane Clemens. Dorastałem w portowym miasteczku Hannibal, bardzo podobnym do tego, w którym wychowywał się Tomek. Na przykład farma wuja Johna. Pamięta ją dobrze — każdy budynek, chatę, w niej szeroki kominek, a przy nim leniwego kota. Moją ciotkę i jej robotę na dratach. Pamiętam kąpiele w rzece, wiejską dróżkę, powietrze gęste od letniego kurzu, wędrówki po lesie. Jako Sam Clemens nie byłem grzecznym i ukladnym chłopakiem. Moim najlepszym kumplem z dzieciństwa

był Tom Blankenship — byliśmy jak Tom i Huck. Kiedyś na przykład mieliśmy na zbyciu jedną skórę skunksa. Poszliśmy więc do sklepu starego Selmesa i sprzedaliśmy mu ją. Potem wykradliśmy tę skórę i sprzedaliśmy znowu. I tak przez całe popołudnie. Tak, tak byłem krnąbrnym i złośliwym dzieciakiem... mój ojciec, sędzia zresztą, miał ze mną nie mało kłopotów ...

Miałem też przyjaciółkę — Annie Laurie Hawkins. Kiedyś zabłądziłiśmy i trafiliśmy do jaskini, która należała do doktora McDowella. Tam potem wraz z moimi kolegami bawiliśmy się w rozbójników albo piratów — „Mścicieli Hiszpańskiej Armady”. Te czasy jednak szybko się skończyły — najpierw w wiosce wybuchła epidemia odry, a potem zacząłem pracę w drukarni pana Amenta. Tam zaczynałem od palenia w piecu i sprzątanía. Zdobyte doświadczenia pozwoliły mi na pracę w „Western Union”. Zostałem współredaktorem tej gazety — a miałem zaledwie 15 lat.

Potem przyszły inne czasopisma, w których mogłem popisać się swoim niemalym talentem do opowiadania rozmaitych zabawnych historyjek (z których niestety nie wszystkie nadawały się do druku). Tu zawsze wspominał o mojej wycieczce do wspaniałego Nowego Yorku i późniejszej decyzji o... zostaniu pilotem rzeczonym. Taki pilot to naprawdę wolny człowiek, który nie ma nad sobą żadnego pana — tak jak Huck

Finn. Wtedy też narodził się mój pseudonim — Mark Twain to potoczne określenie używane przy pomiarach zanurzenia statku.

Moje dorosłe życie obfitowało w podróże, rozmaite przygody, często też wpadałem w tarapaty (najlepiej wiedzą to ci, u których narobiłem sobie pokaźnych długów). Wspomnienia dzieciństwa zawsze jednak żyły w moim sercu i z nich narodziła się postać Tomka Sawyera. Zacząłem spisywać jego przygody w 1874 roku — powieść skończyłem dopiero w 1875. Pierwotnie chciałem napisać historię o nieszczęśliwej miłości Tomka do Becky Thatcher — ale plany uległy zmianie. Ponieważ czerpałem z własnych wspomnień zdarzenia, miejsca i postaci są mi wyjątkowo bliskie. Ciocia Polly ma wiele cech mojej matki — Jane Clemens. Huck Finn w rzeczywistości nazywał się Tom Blankenship i miał trójkę rodzeństwa, Sid ma niektóre cechy mojego braciszka — Henry'ego, a cmentarz, na który wybierają się Tom i Huck, jest istniejącym wciąż cmentarzem baptystów.

Byłem oczywiście pod silnym wpływem innych twórców, na przykład Karola Dickensa czy Edgara Alana Poe, ale moja książka była naprawdę wyjątkowa — położyła kres literaturze dziecięcej przedstawiającej tylko dobre, grzeczne dzieci. W końcu i Szekspir sięgał po cudze wzory — ale z jakim wspaniałym efektem.

Trudno było mi się rozstać z Tomkiem i jego drużyną — kontynuowałem

ich historie w innych powieściach: „Przygodach Hucka”, „Tomku Sawyerze za granicą”, „Tomku detektywie”. Bohaterów tych książek traktuję jak czwórkę własnych dzieci — jak Oliwię, Langdona, Clare i Jean. Mimo, że minęło już tyle lat, mimo że zwiedziłem Dziki Zachód, opłynąłem Wyspy Hawajskie, ożeniłem się z cudowną Oliwią Langdon, podróżowałem po Europie i przyjaźniłem się z tym i owym, i w końcu, mimo że jako leciwy pan otrzymałem dyplom doktora honoris causa uniwersytetu w Oxfordzie, Tomek był wciąż jednym z moich najlepszych kumpli. Mamy ze sobą wiele wspólnego — jest przecież częścią mnie.

Będę już kończyć. Chciałbym tylko abyście tak jak Tomek, wychodzili naprzeciwko różnym przygodom, tryskali poczuciem humoru, a przede wszystkim nie tracili wiary w swoje marzenia — spełniają się częściej niż wam się wydaje.

Z pozdrowieniami
Sam Clemens
(bardziej znany jako Mark Twain)

Mark Twain zmarł 21 kwietnia 1910 roku w Redding; oprócz przygód Tomka pozostawił również inne utwory, m.in.: powieści *Pozłacany wiek*, *Jankes na dworze króla Artura*, *Książę i żebrak*, liczne opowiadania, listy i żartobliwą *Autobiografię*.

Na podstawie książki Juliana Stawińskiego „Mark Twain”, Warszawa 1963

TOMEK SAWYER

-TRZEBA UMIEĆ SOBIE RAĐZIC'
na podstawie powieści Marka Twaina

reżyseria i scenariusz:
Piotr Ziwiencz

scenografia:
Maciej Kulicki

kostiumy:
Krzyszyna Żukomska

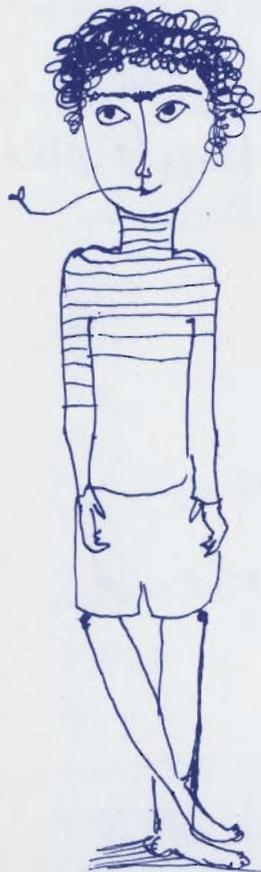
muzyka:
Paweł Kolenda

asystent reżysera - Maja Korwin
inspicjent - Małgorzata Urzędowska

Tomek - MACIEJ WIĘCKOWSKI

- chłopak, któremu w niedługim czasie przydarza się więcej przygód niż innym ludziom przez całe życie. Jego główny talent to robienie z tak

bezsensownych czynności jak malowanie płotu świetnej zabawy - w którą pozwala bawić się innym

Huck - JACEK ŻUCZAK

- wzór nie-nie-robienia; mieszka w beczce i nie chodzi do szkoły, spędza dni na pływaniu w rzece, czytaniu wyrzuconych na śmietnik książek i gwizdaniu; gwizdanie i miauczenie ma opanowane do perfekcji

Becky - MAJA KORWIN

- zadziera nosa tak wysoko, że w tej dziedzinie bije rekord świata; na krótki czas zostaje narzeczoną Tomka, ale tak jak Tomek nie bawi się lalkami, tak ona nie nadaje się do przeżywania pirackich przygód i nocowania pod gołym niebem; dziedzina, w której Becky jest mistrzynią świata to - zadzieranie nosa

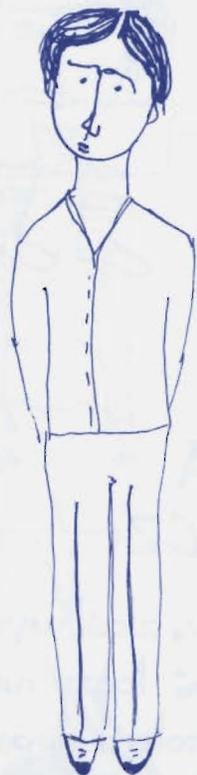
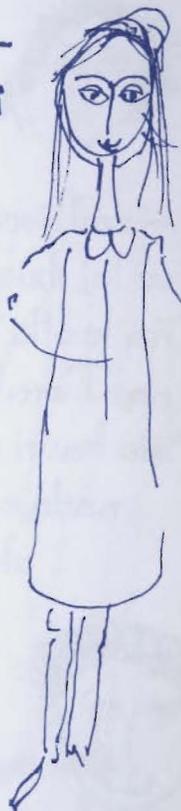

Sid - MAGDALENA BRATKIEWICZ

- typowy młodszy, złośliwy braciszek, skarżypyła; toczy nieustającą wojnę z kotem Jinxem

Amy - MASZA BAUMAN

- kocha się w Tomku, stanowi żywy dowód na to, że dziewczyna może mieć tyle samo (bądź więcej) odwagi, umiejętności i wiedzy o pożytecznych sprawach co chłopak; zna najlepsze opowieści o piratach!

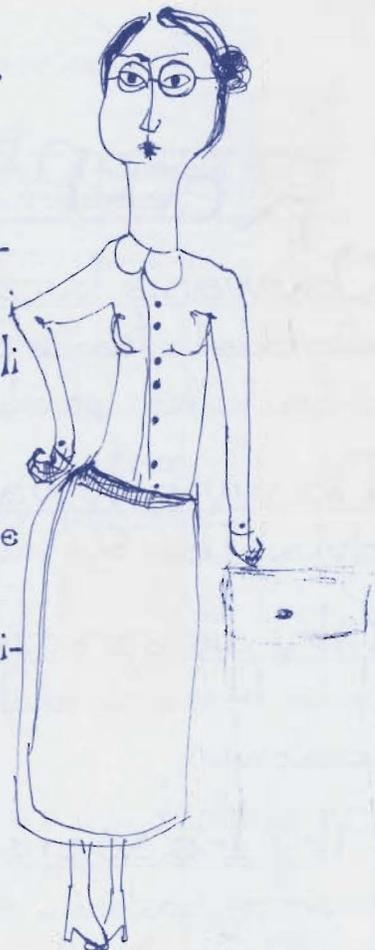

Ben - JANUSZ GERMAN

- maminsynek, zbyt elegancki i zbyt dobrze uczesany jak na pirata; ale i w nim jest zamętowanie do ryzyka: wykrada ojcu cygara i papierosy

Ciotka Polly - BEATA ZIEJKA

- celem jej życia jest pilnowanie, żeby Tomek i Sid nie wagarowali, byli dobrze ułożeni, czysti i wracali wcześniej do domu; gdy chorują gotuje im wstętny kleik i wynajduje dla nich obrzydliwe lekarstwa

Kot Jinx - jest niezniszczalny

Premiera 26 listopada 2005

(imię, nazwisko, wiek chorego)

(adres chorego)

Płatno: bezpłatne-R, 10%, 30%, 100%

(niepotrzebne skreślić)

Taksacja

Recepty Tomka

Usuwanie kurzajek - nada się zgnita woda albo okład z fasoli. Ewentualnie nacieranie zdechtym kotem (po odpowiednich obrzędach)

Na wywoływanie kolki - najlepsza gimnastyka. Może być i wymigiwanie się od zmywania

Aby się zaręczyć - należy przyrzec chłopcu, że nie będzie się miało innego. A potem trzeba go pocałować

Aby zostać pustelnikiem - spać należy na twardym pościu, chodzić we włosiennicy codziennie. Oprócz tego posypywać głowę popiołem i wystawać na deszczu w niezaludnionym miejscu

Aby zostać piratem - ciągle coś rozbijać, zdobywać i palić okręty, a łupy i pieniądze zakopywać na wyspach (najlepiej strzeżonych przez duchy). Obierać się w złoto, srebro i szmaragdy

Lekarz medycyny
Pocpisz nr statystyki i pieczętke
lekarza z adresem

(imię, nazwisko, wiek chorego)

(adres chorego)

Płatno: bezpłatne-R, 10%, 30%, 100%

(niepotrzebne skreślić)

Taksacja

Na odrę - profilaktyczne szczepienia

Aby znaleźć skarb - szukać pod podłogą, na wyspach i w zbutwiałych skrzyniach (pod uschniętym drzewem) - najlepiej z topałą i mapą (koniecznie pożółkłą lub nadgryzioną przez myszy)

Aby wykorzystać skarb - kupić sobie nowy bęben, szablę, czerwony krawat, małego buldoga i ożenić się

Na piegi - należy pić sok z żaby - trzy razy dziennie. Robić okłady ze szpinaku

Na siniaki - dwie tłuste dżdżownice maczane w dzemie (wiśniowym albo brzoskwiniowym); zjeść bez marudzenia

Lekarz medycyny

Pocpisz nr statystyki i pieczętke
lekarza z adresem

Plakat wykonały Kasia i Ola Wojciechowskie
w Pracowni Rysunku i Malarstwa Pałacu Młodzieży
w Łodzi pod kierunkiem Wandy Ugarenko

Kasia Wojciechowska – 10 lat

Uczennica Szkoły Podstawowej nr 2 w Łodzi

Nagrody:

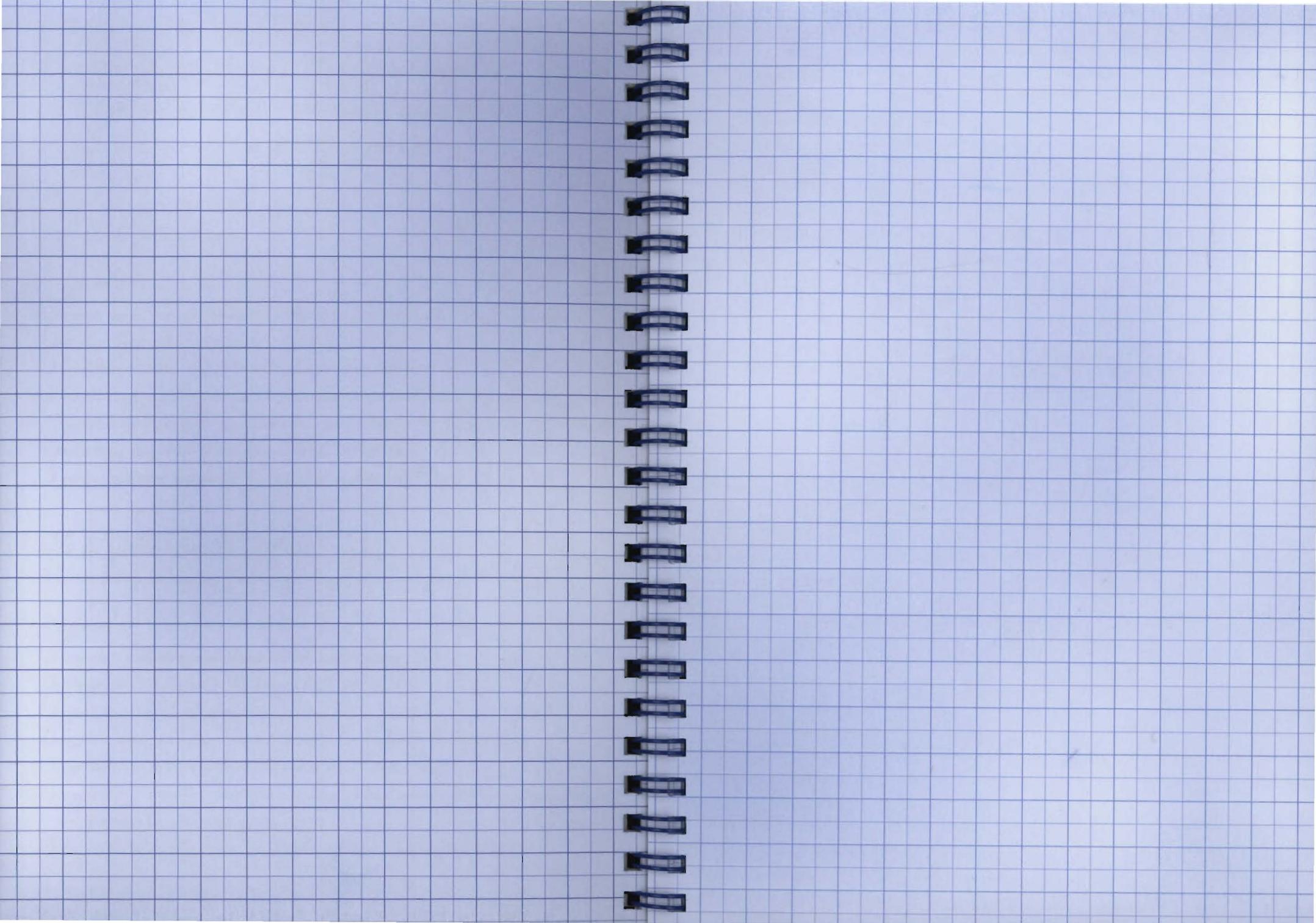
- wyróżnienie na szczeblu wojewódzkim w konkursie plastycznym 52. Europejski Konkurs Szkolny „Obywatel w zmieniającej się Europie”, 2005 r.
- nagroda na szczeblu wojewódzkim „Krajobraz Polski” 2005 r.
- wyróżnienie pracy plastycznej w 24. Międzynarodowym Konkursie Plastycznym „Mały Montmartre – Bitola 2005” zorganizowanym przez Children's Art Studio St. Cyril E Methodi; prezentacja na wystawie pokonkursowej w Bitoli w Macedonii
- nominacja do nagrody w konkursie plastycznym w Muzeum Włókiennictwa 2004 r.

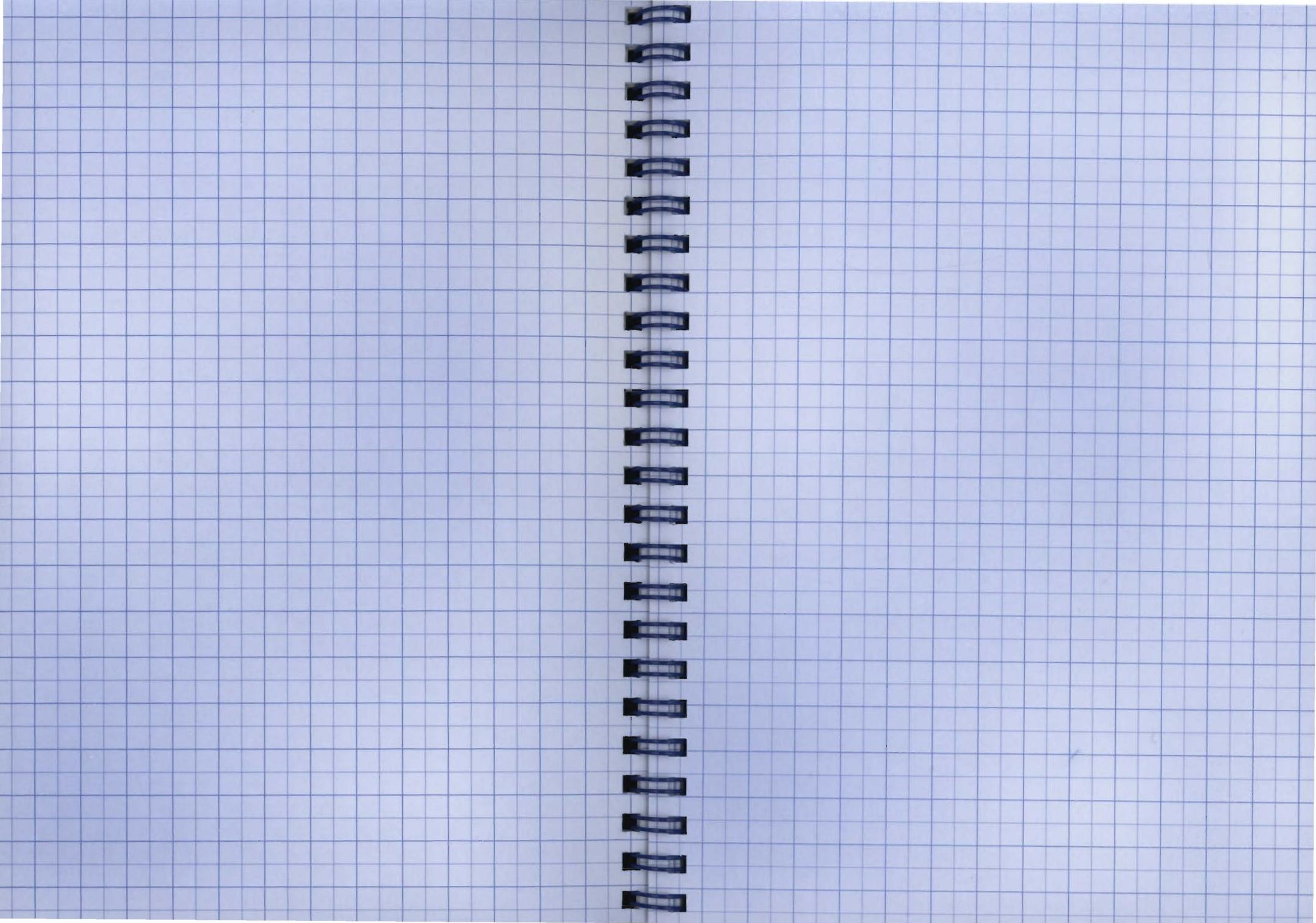
Ola Wojciechowska – 12 lat

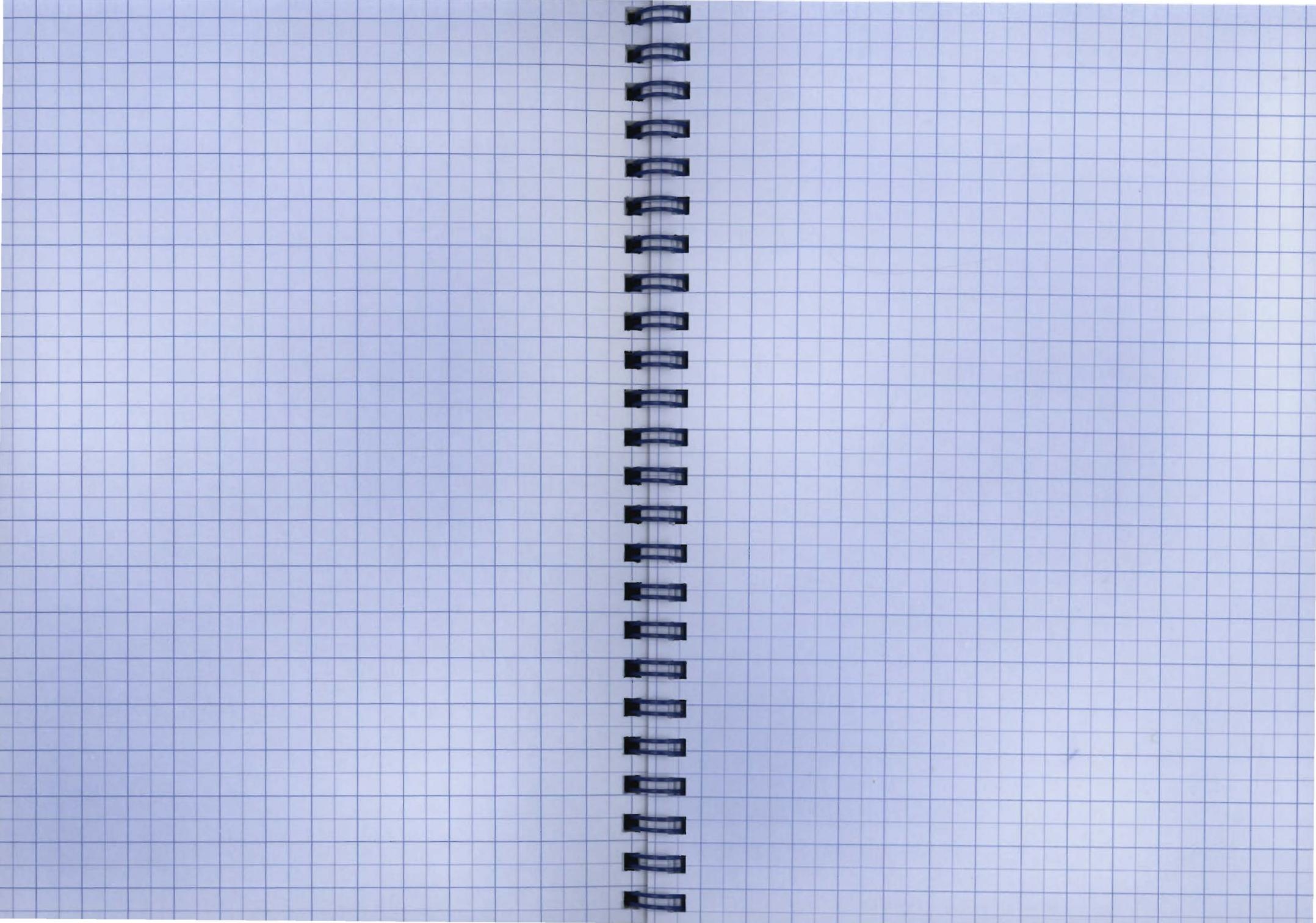
Uczennica Szkoły Podstawowej Towarzystwa Oświatowego Edukacja

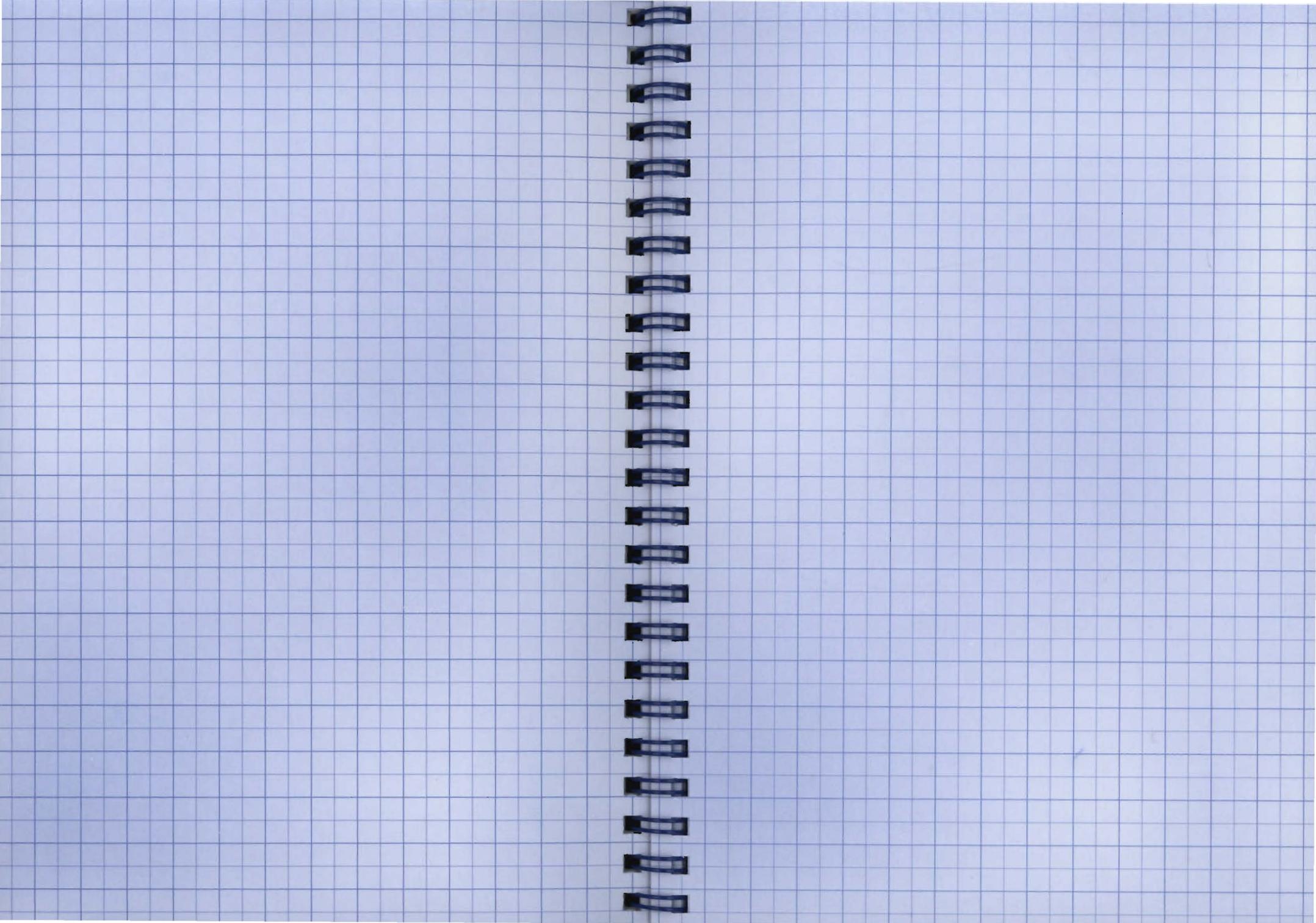
Nagrody:

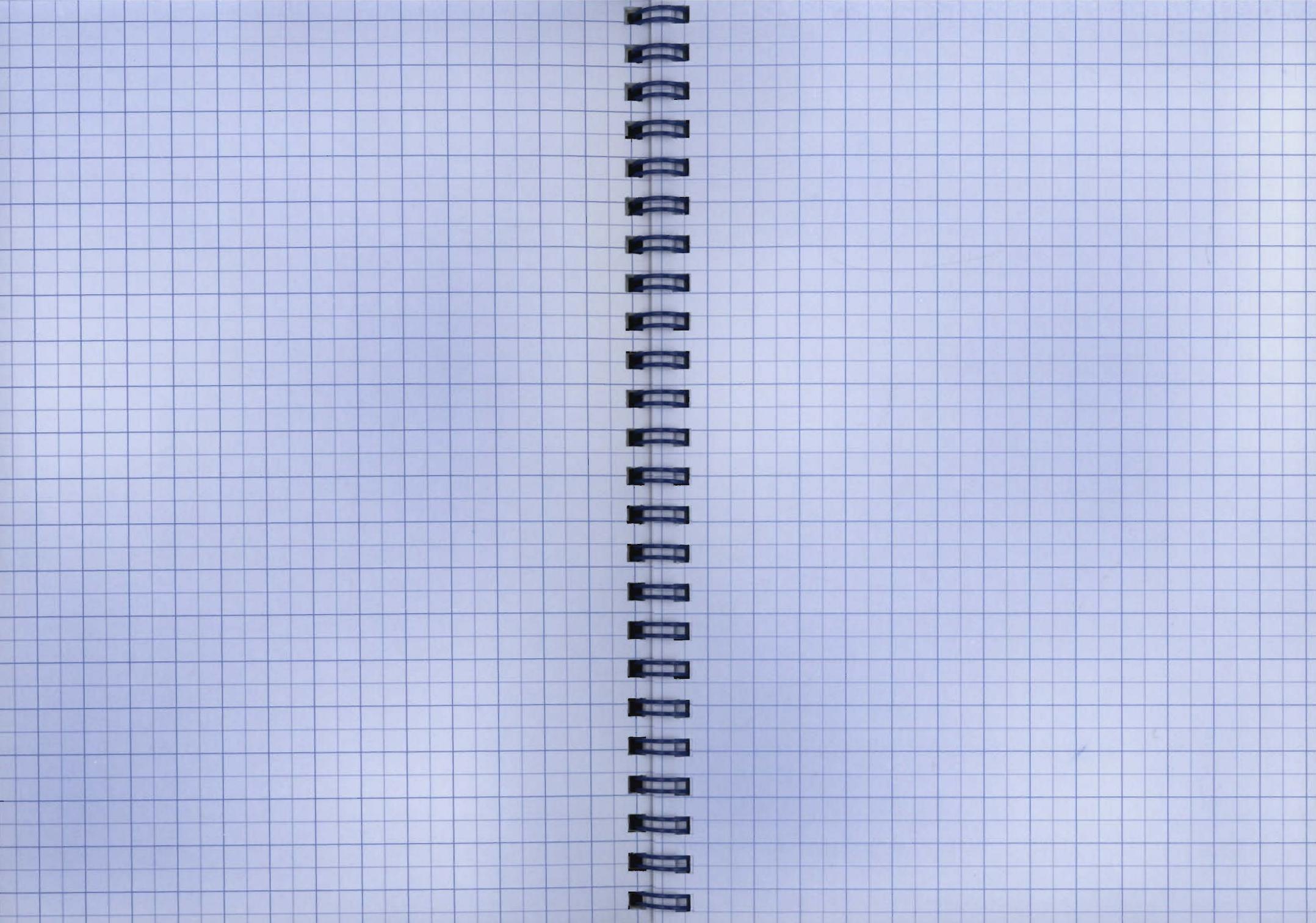
- nagroda na szczeblu wojewódzkim w konkursie plastycznym „Dziecko i pies”, 2001 r.
- II nagroda w VII konkursie „Moje miasto Łódź”, 2001 r.
- wyróżnienie w konkursie plastycznym „Harry Potter”, 2002 r.
- nagroda na szczeblu wojewódzkim w 51 Europejskim Konkursie Szkolnym 2004 r.
- wyróżnienie na szczeblu ogólnopolskim w konkursie plastycznym „Europa w szkole”, 2004 r.
- wyróżnienie na szczeblu wojewódzkim w 52 Europejskim Konkursie Szkolnym „Obywatel w zmieniającej się Europie”, 2005 r.
- laureatka Europejskiego Konkursu Szkolnego 2005 na szczeblu ogólnopolskim

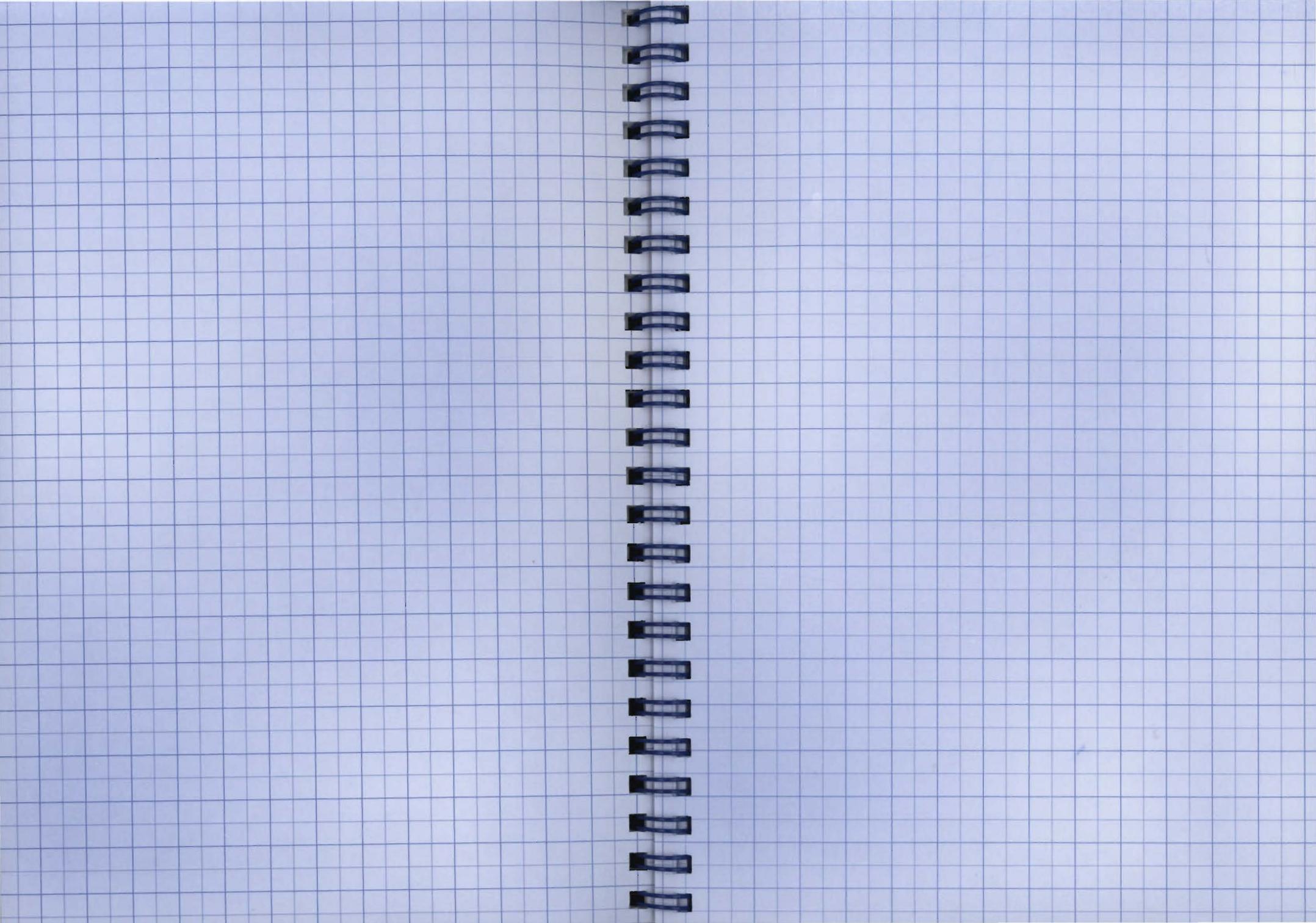

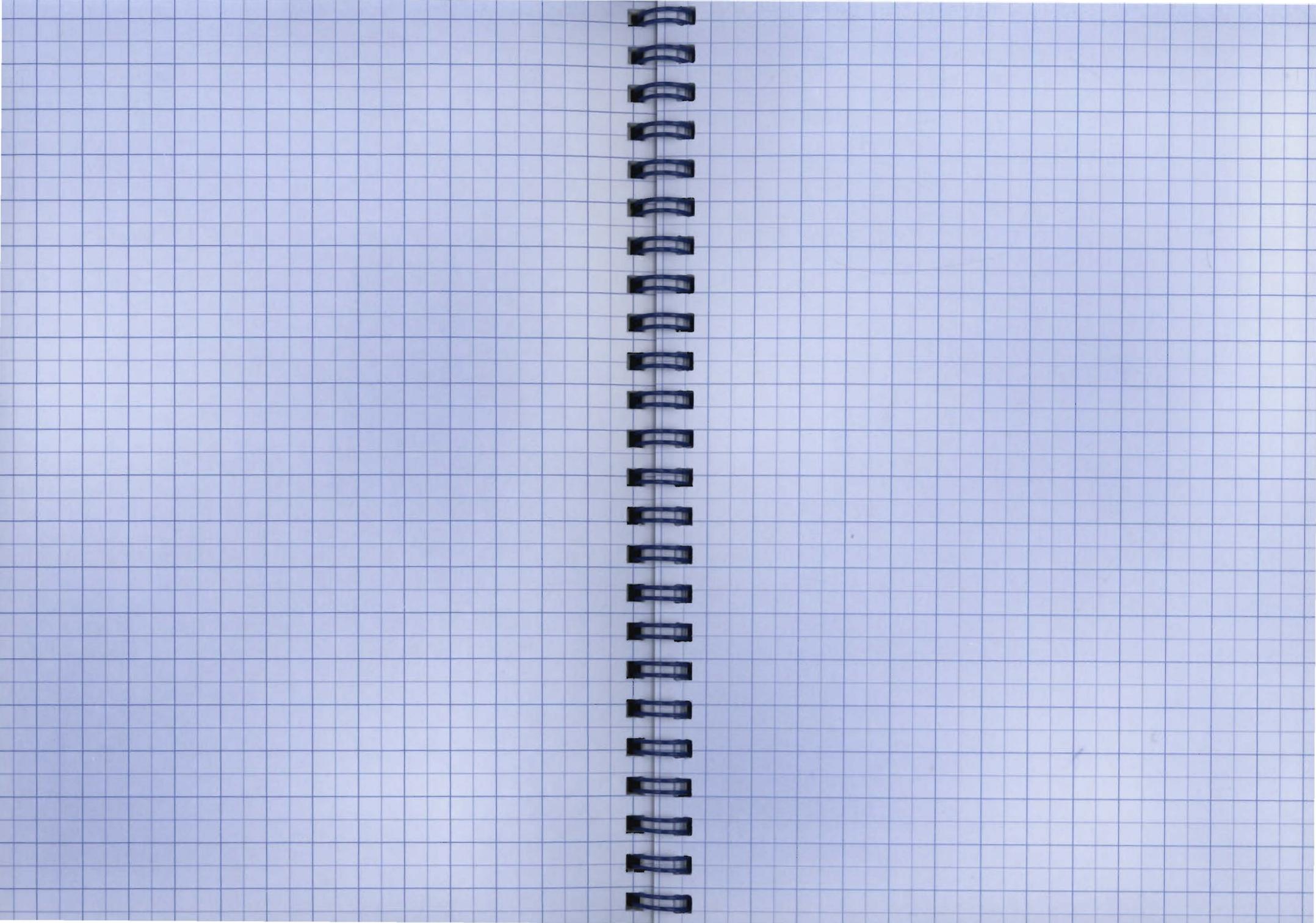

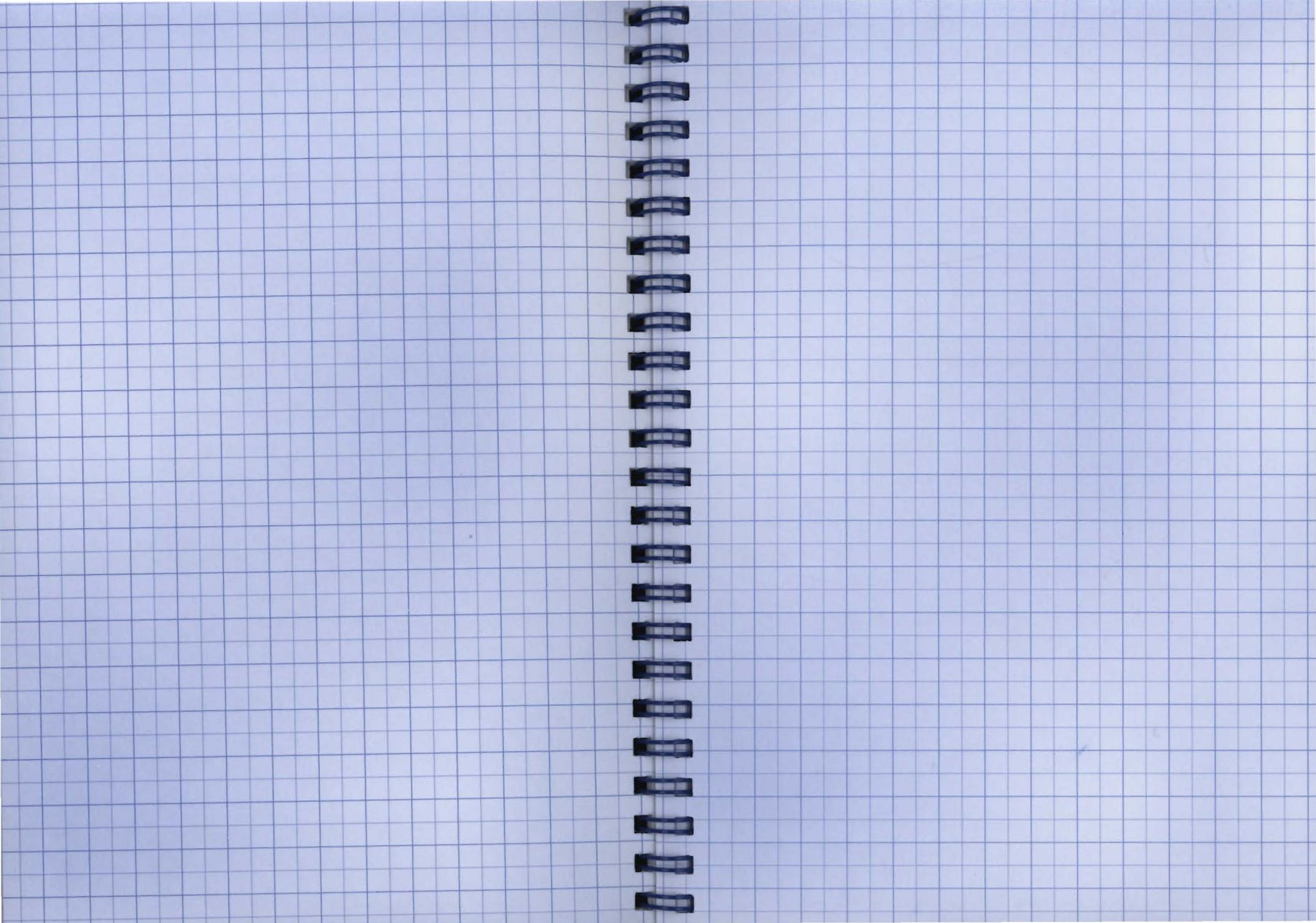

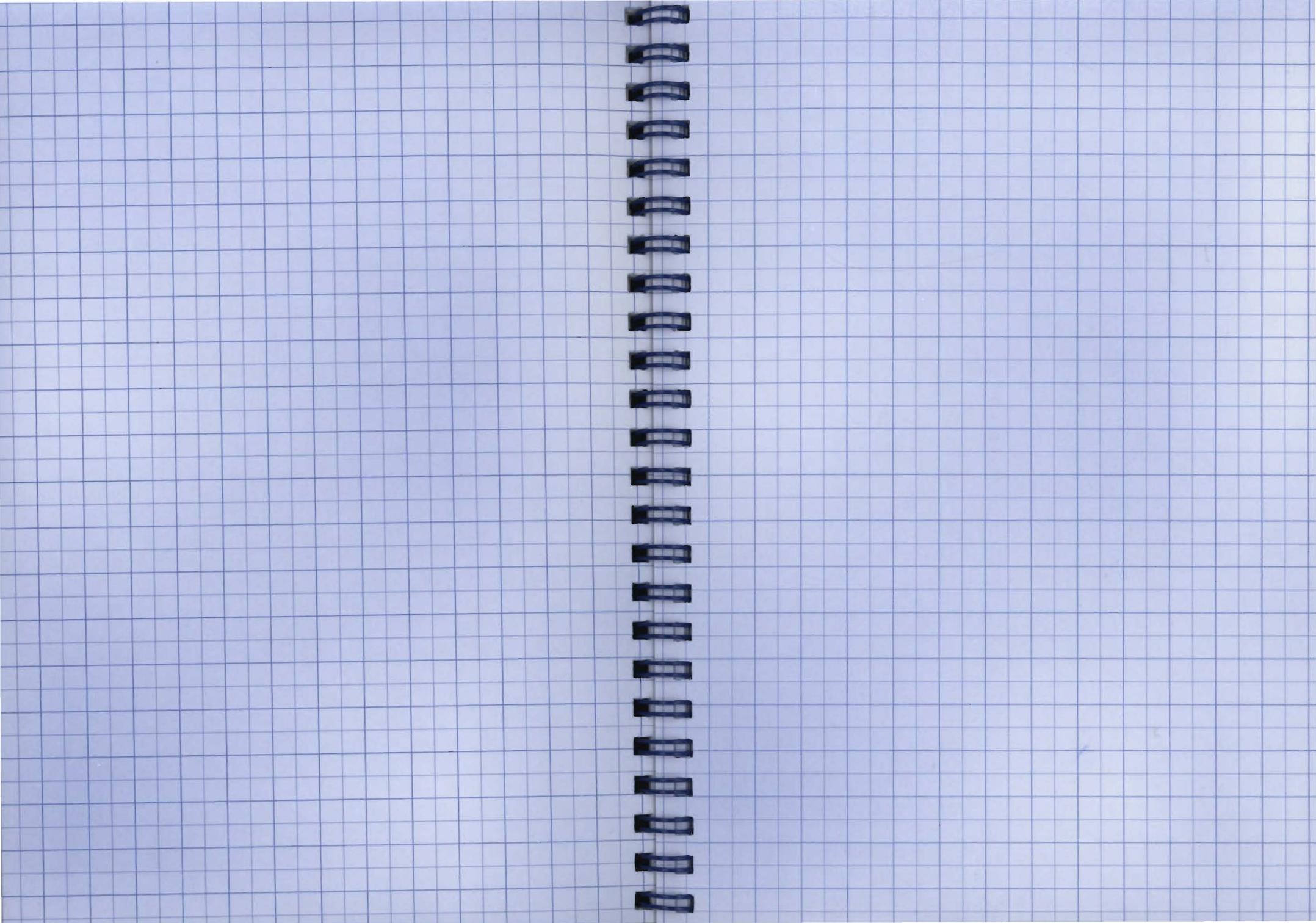

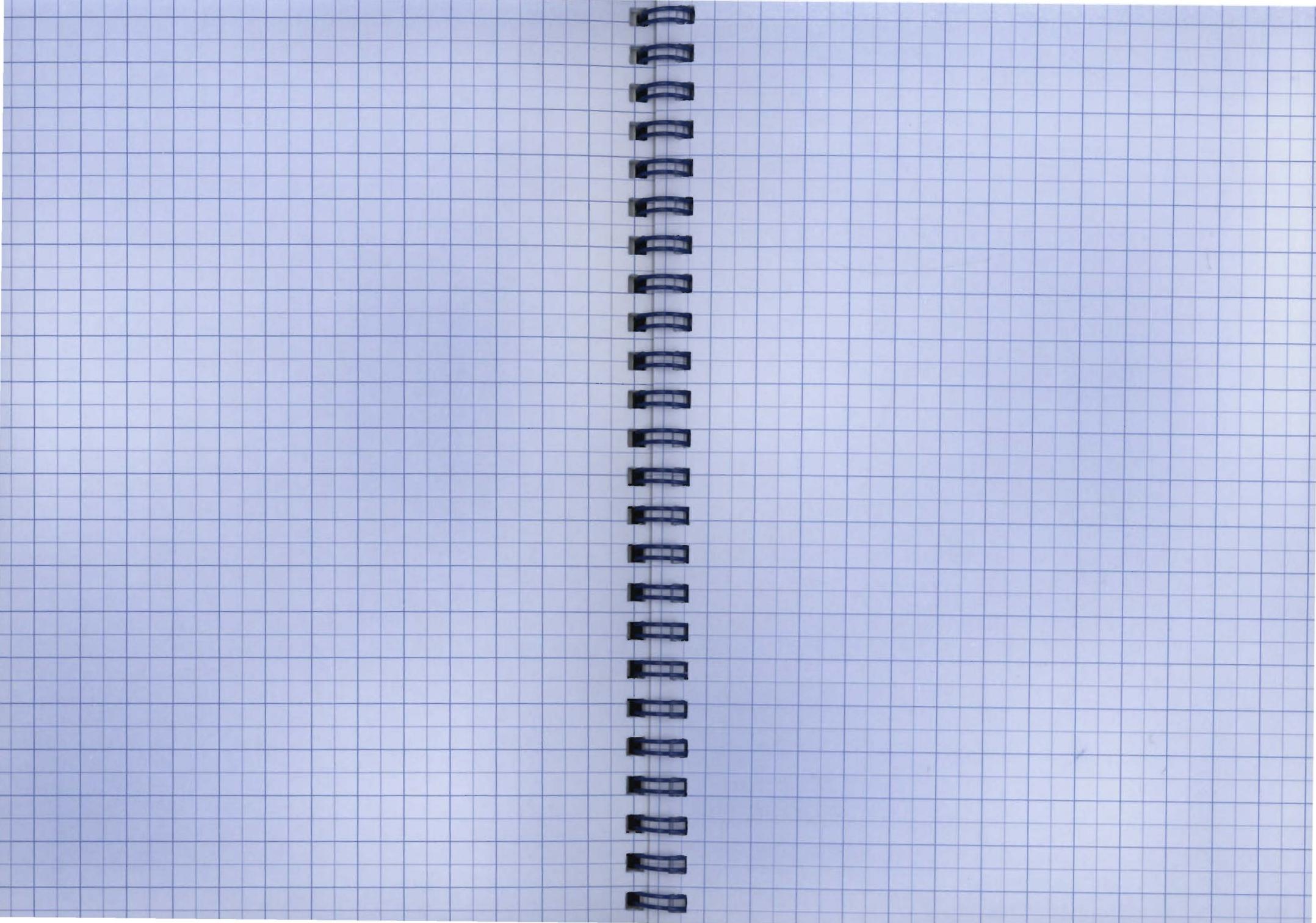

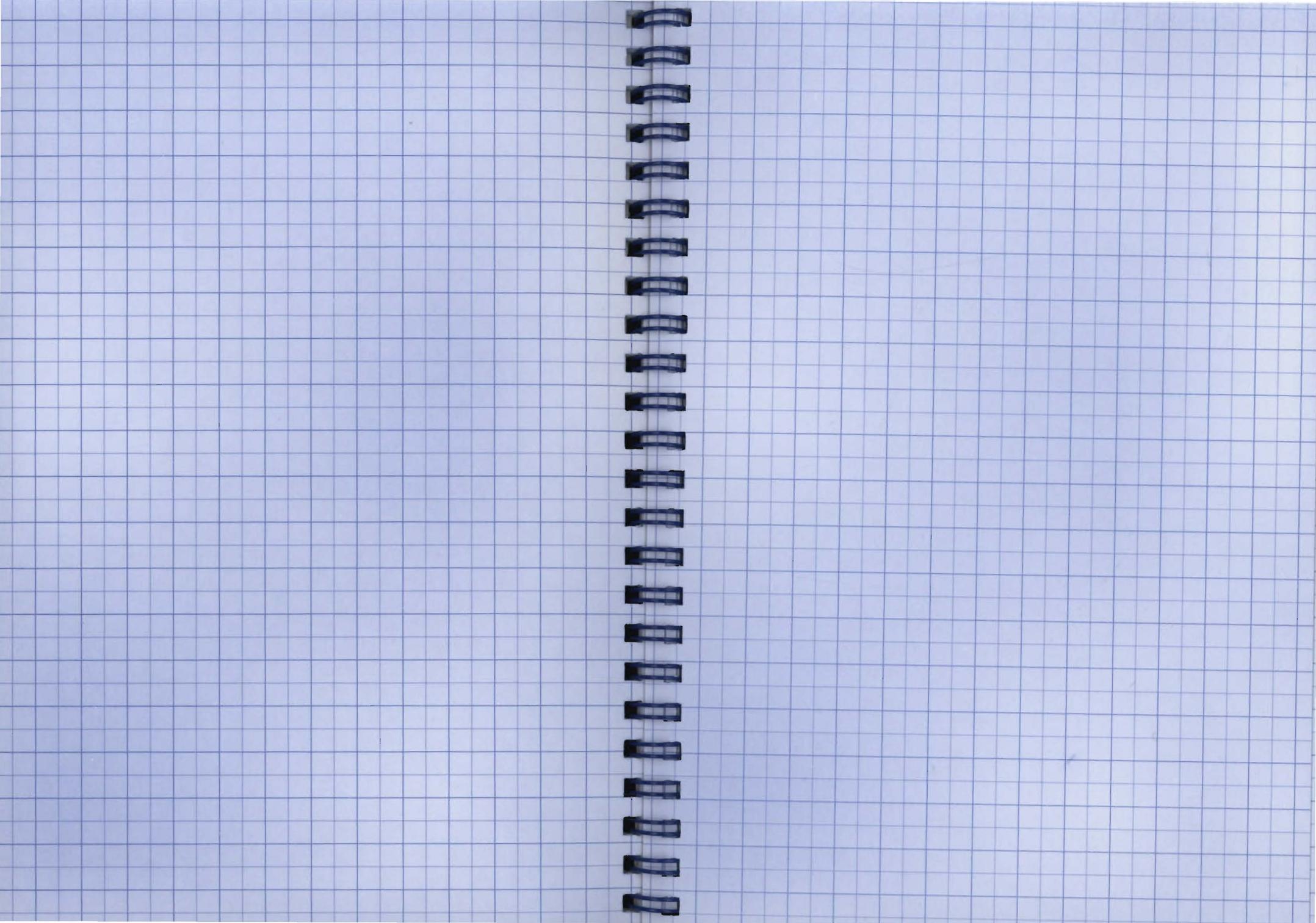

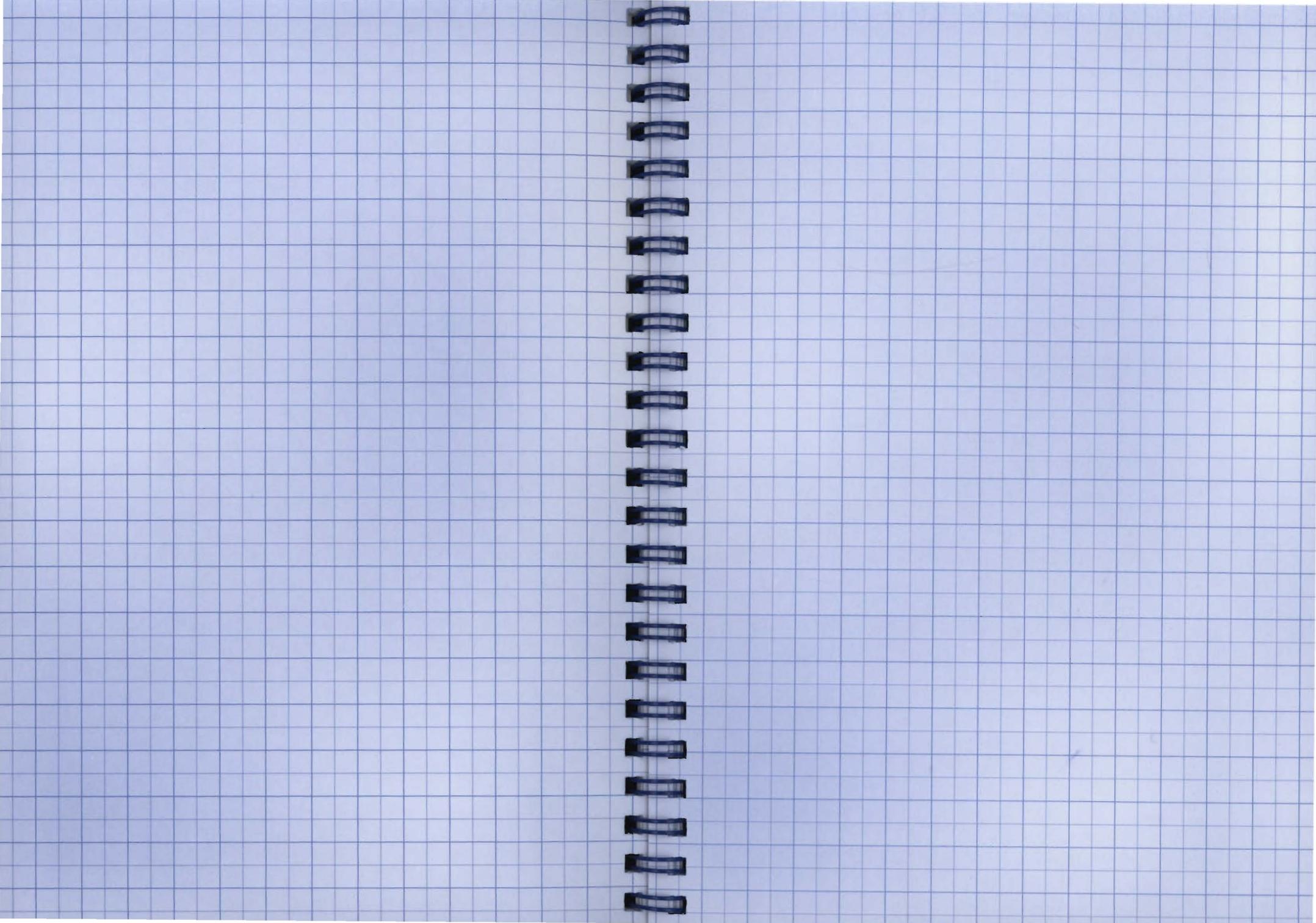

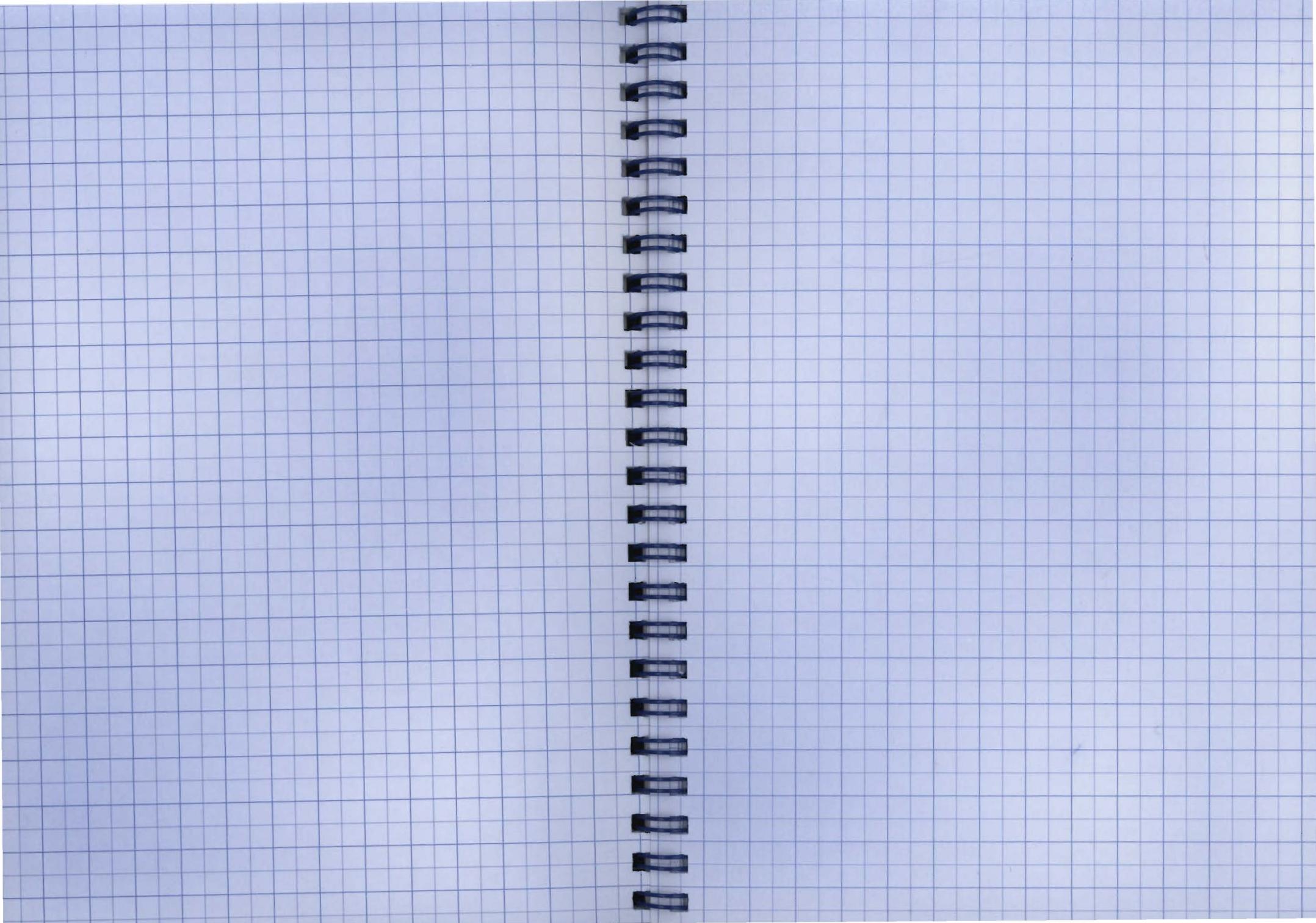

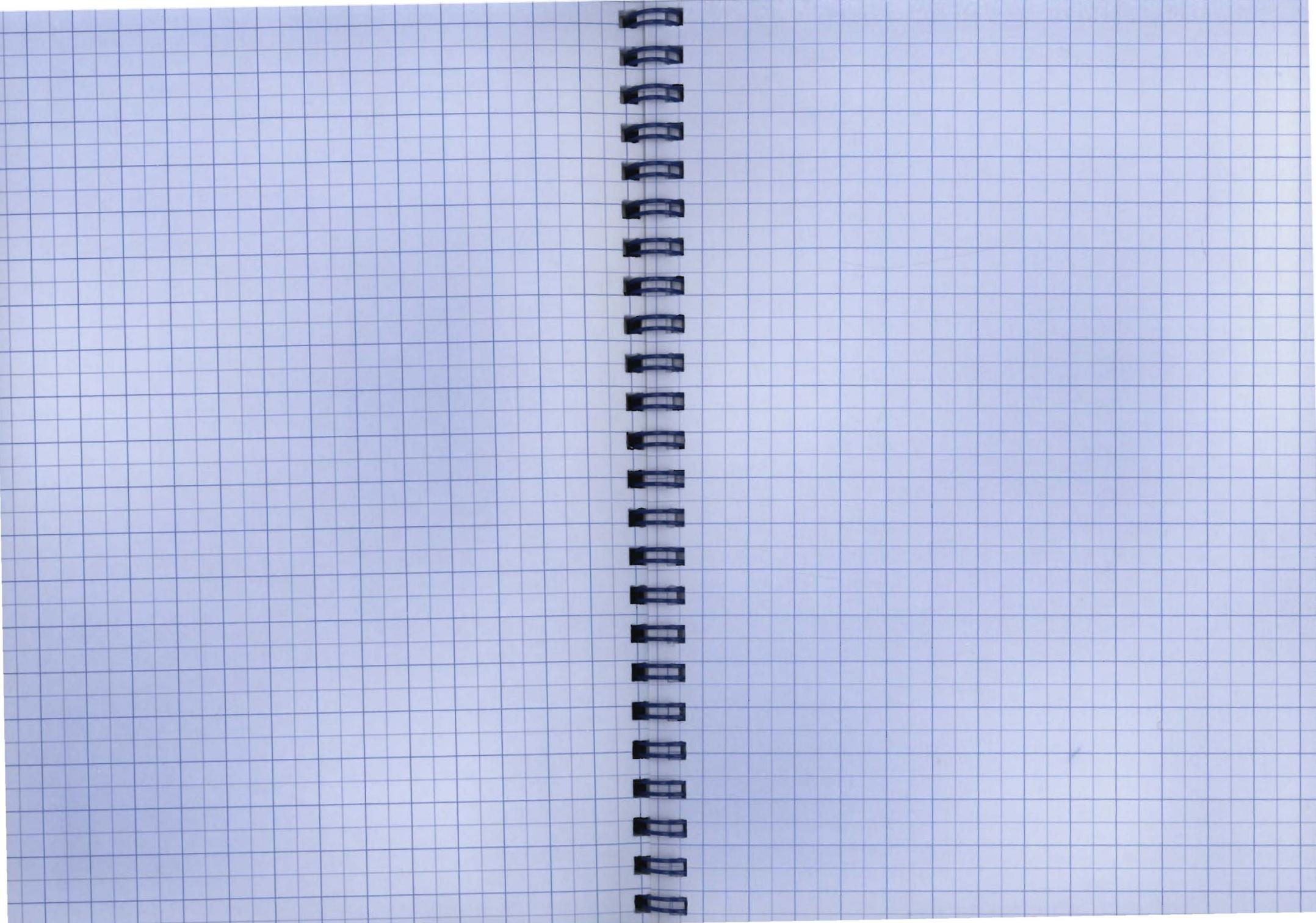

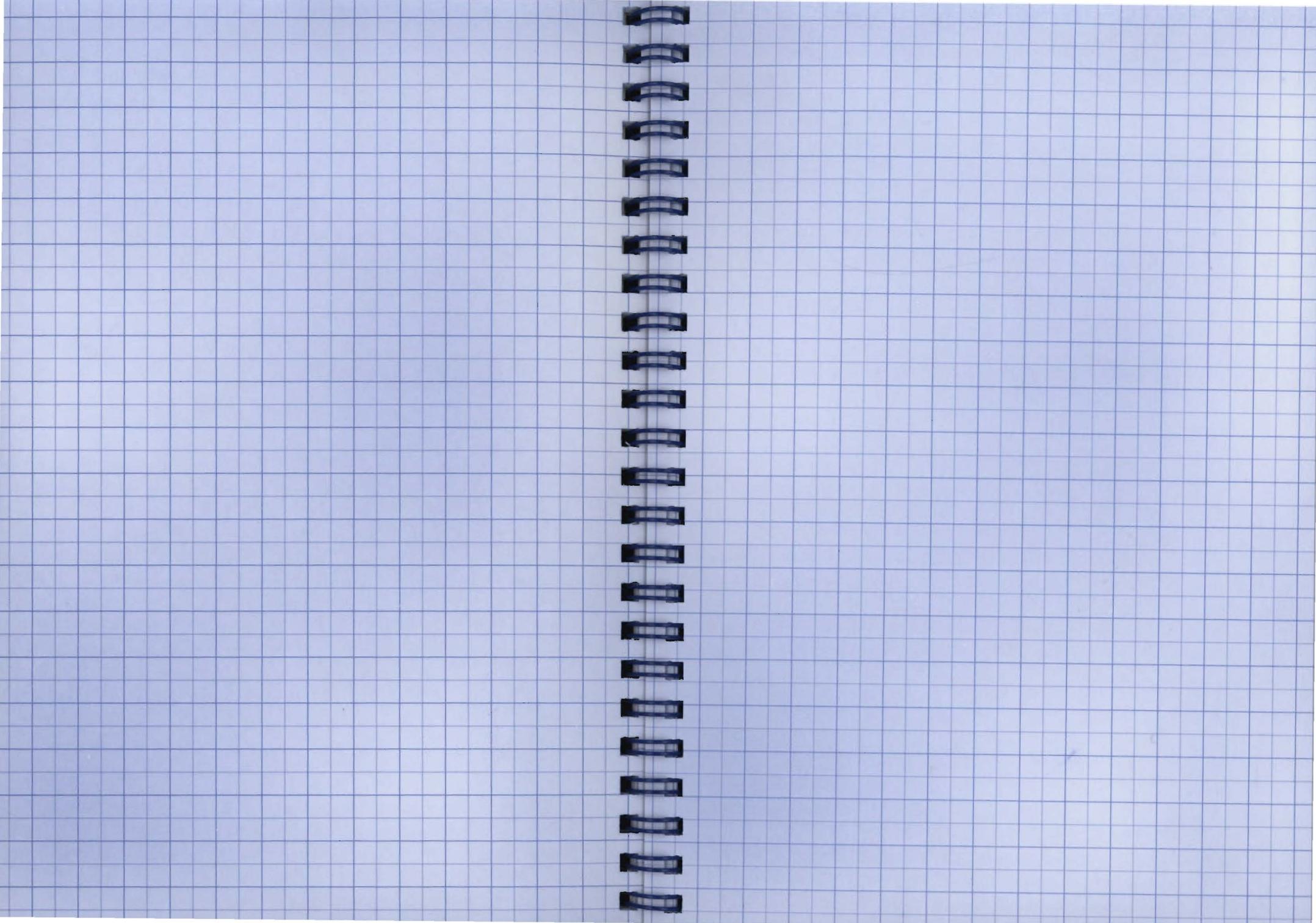

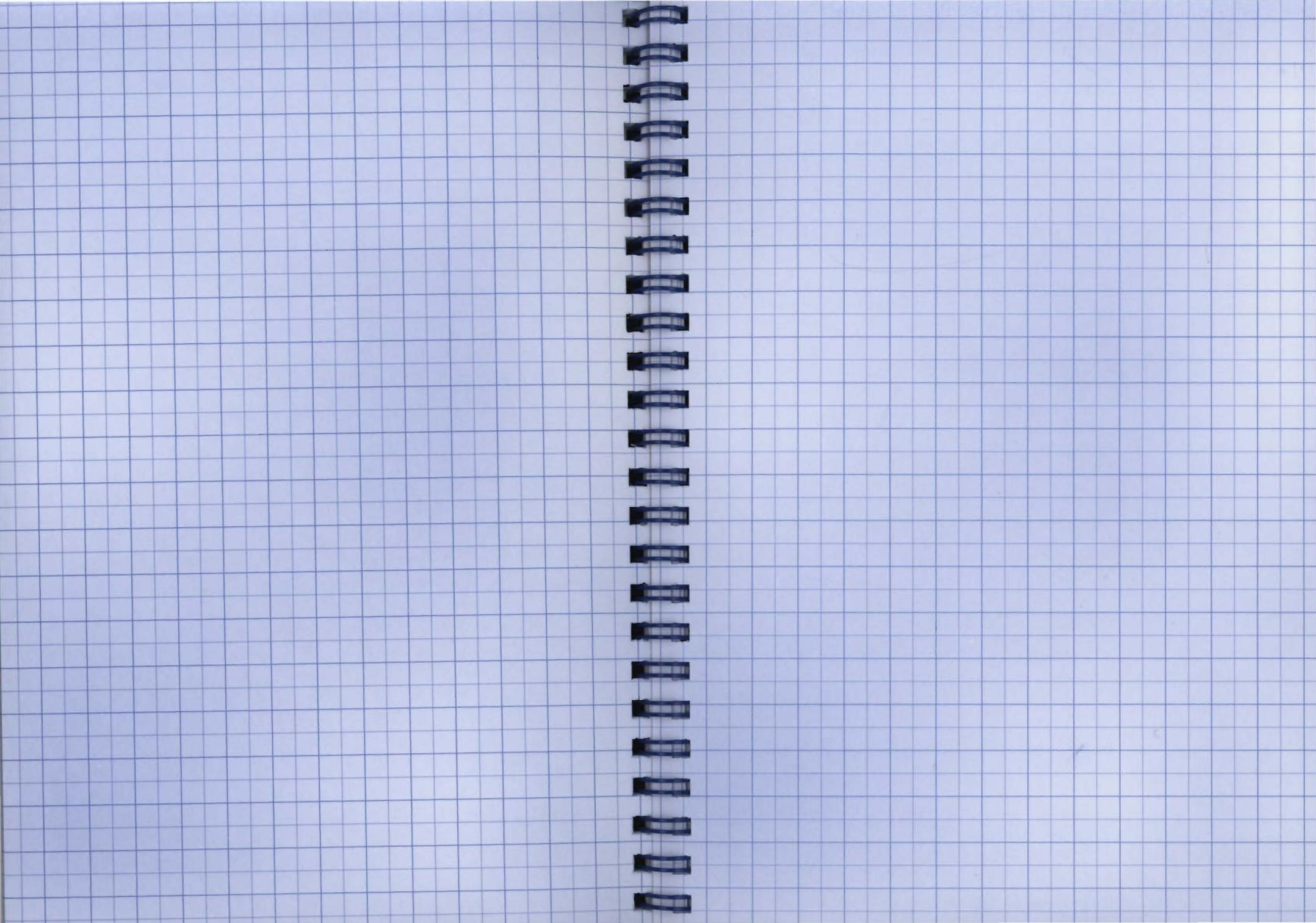

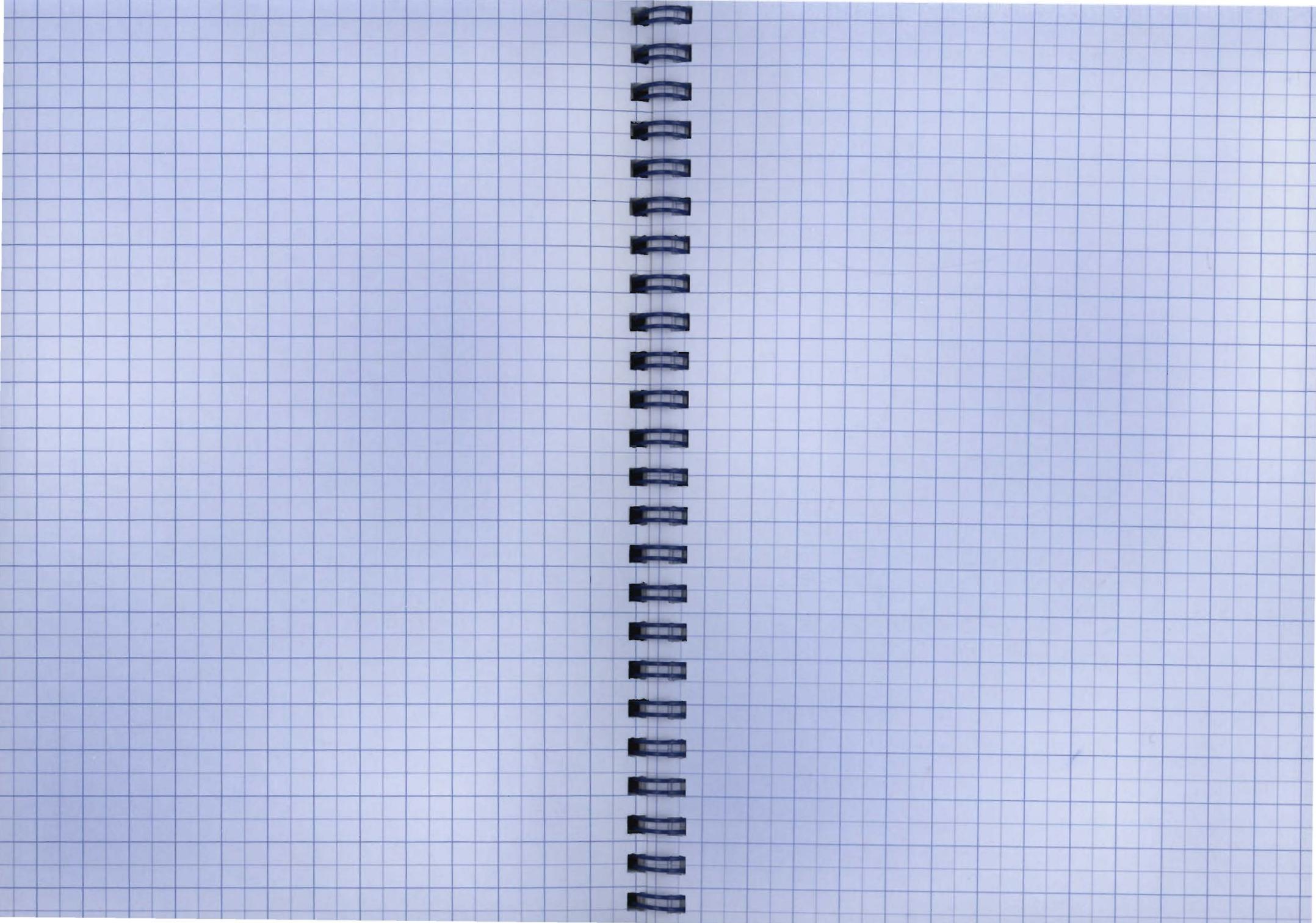

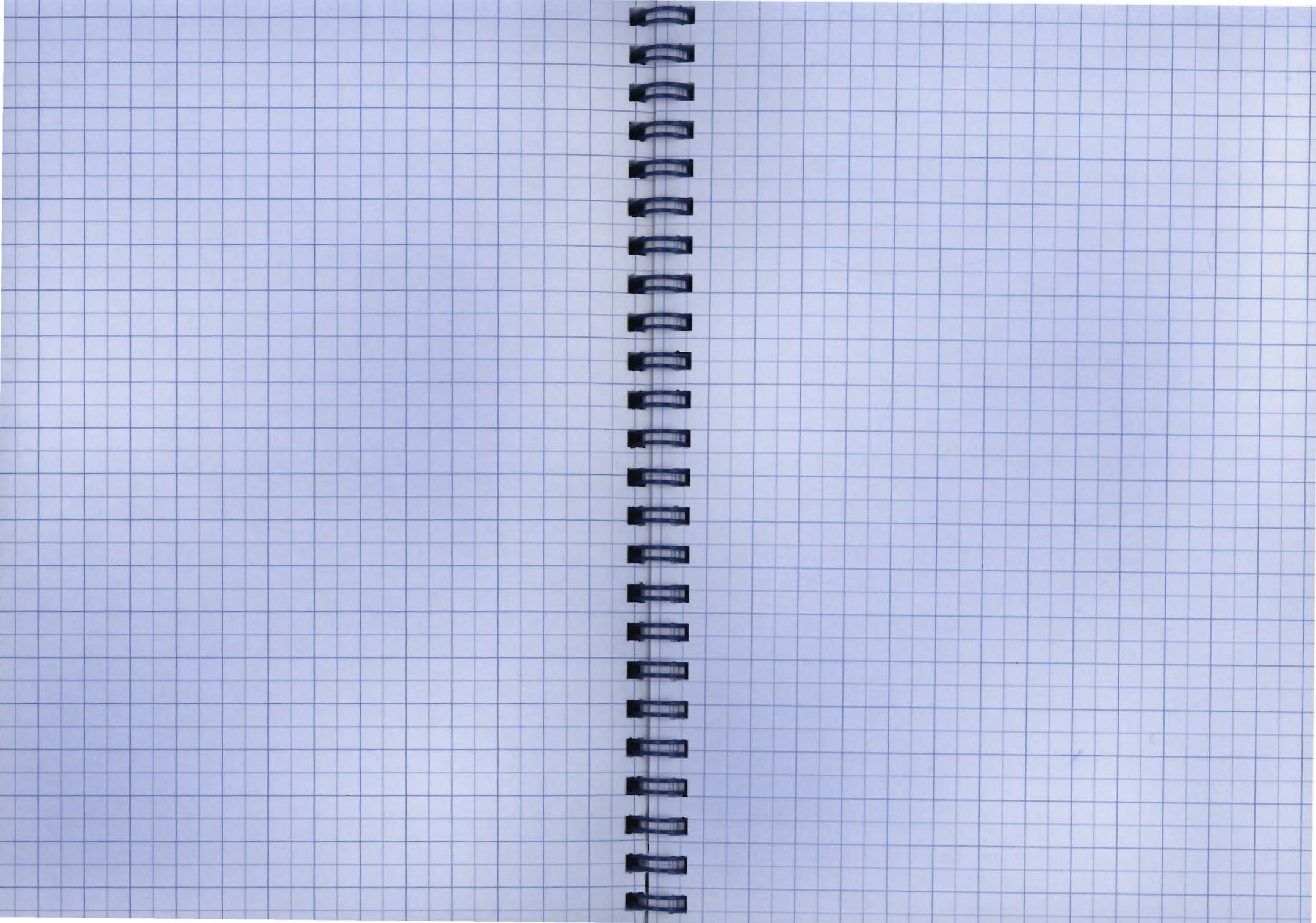

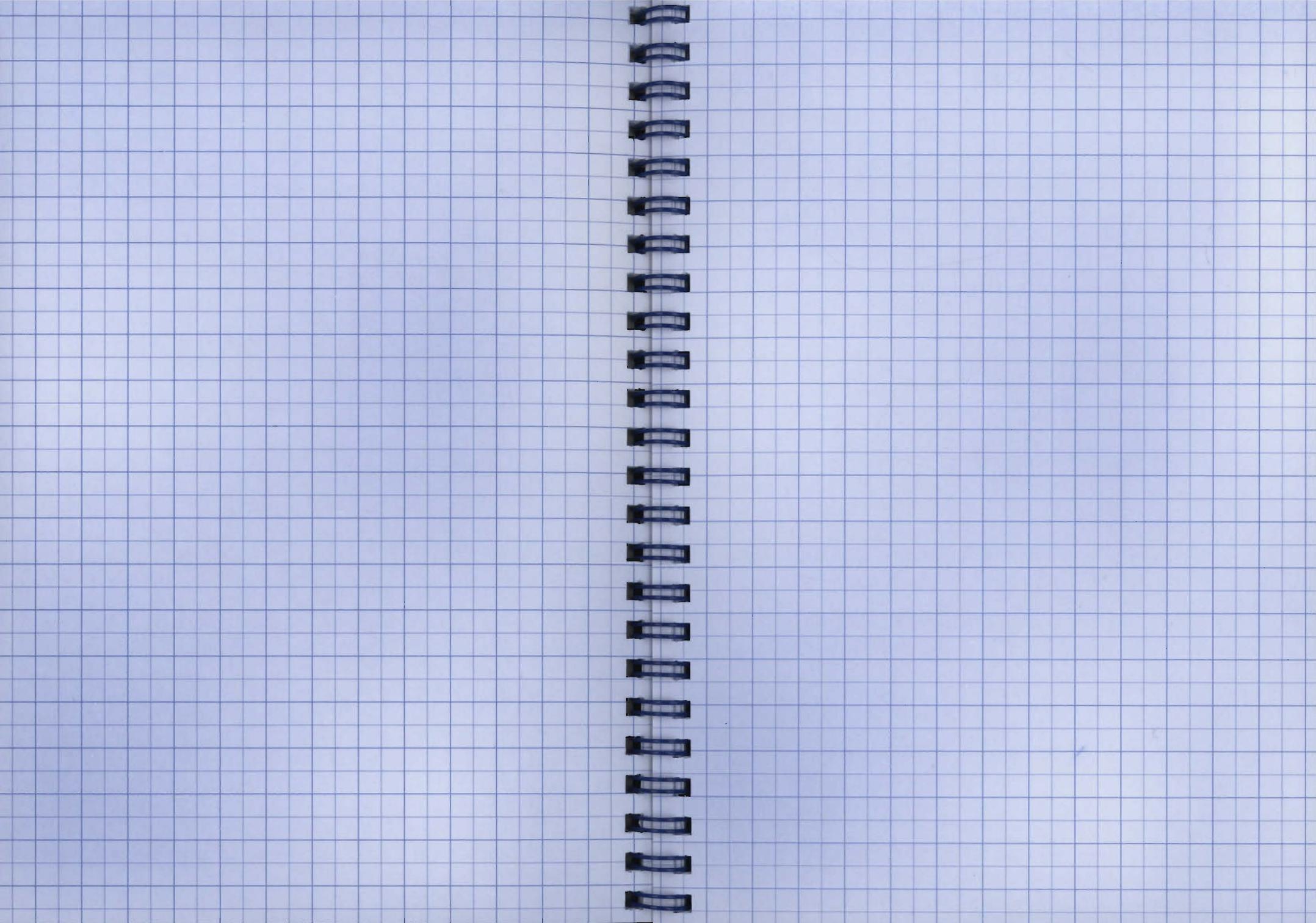

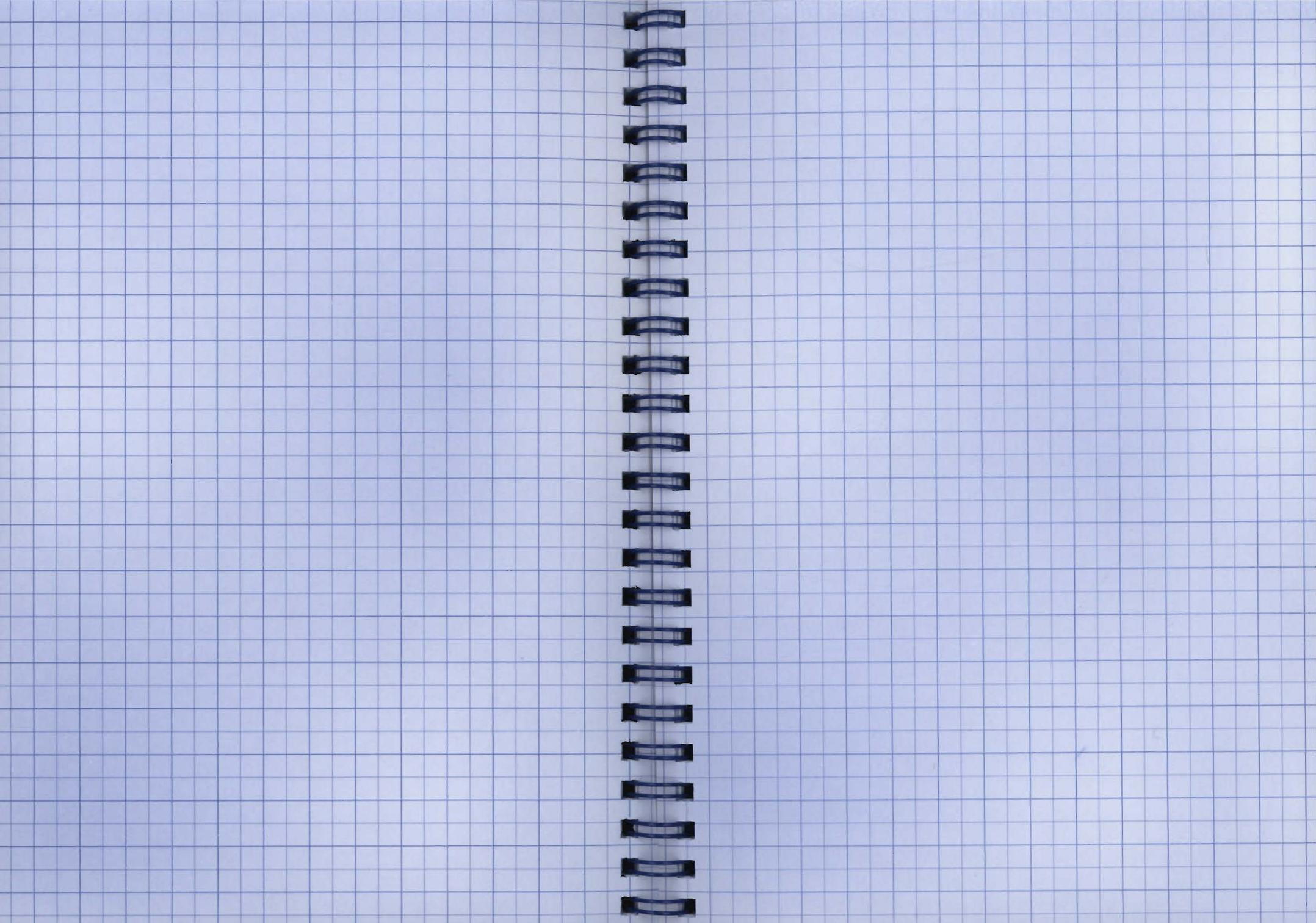

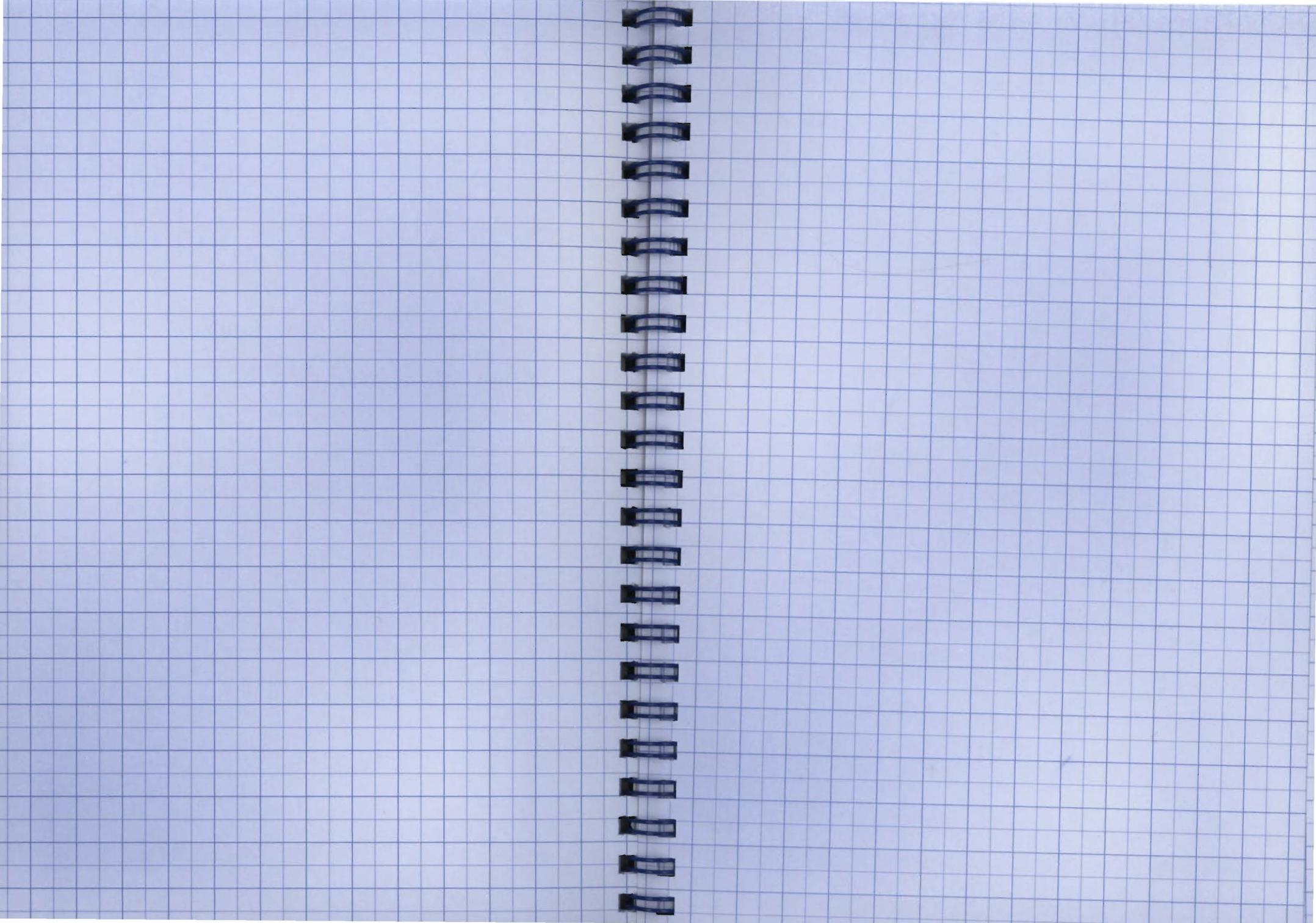

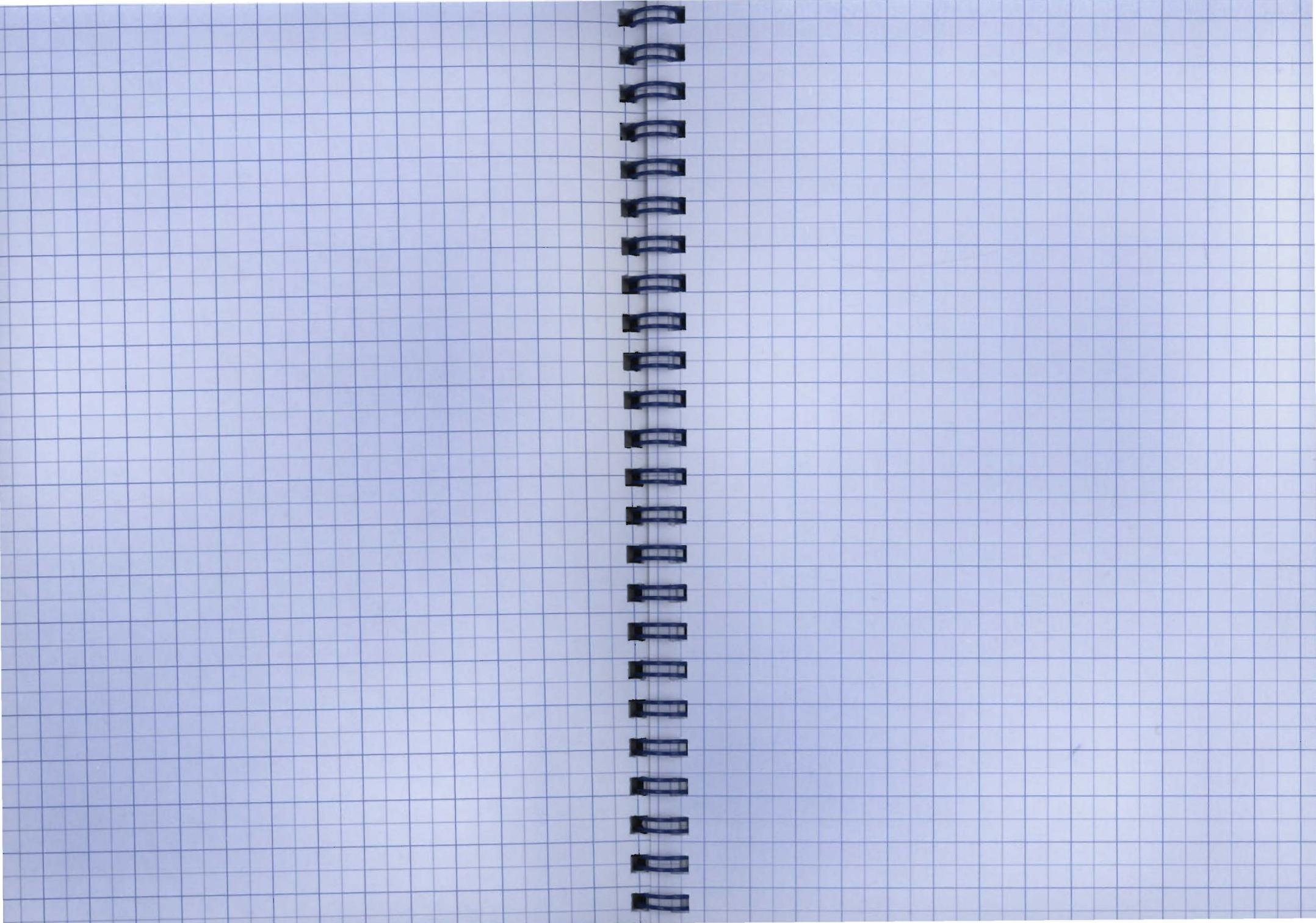

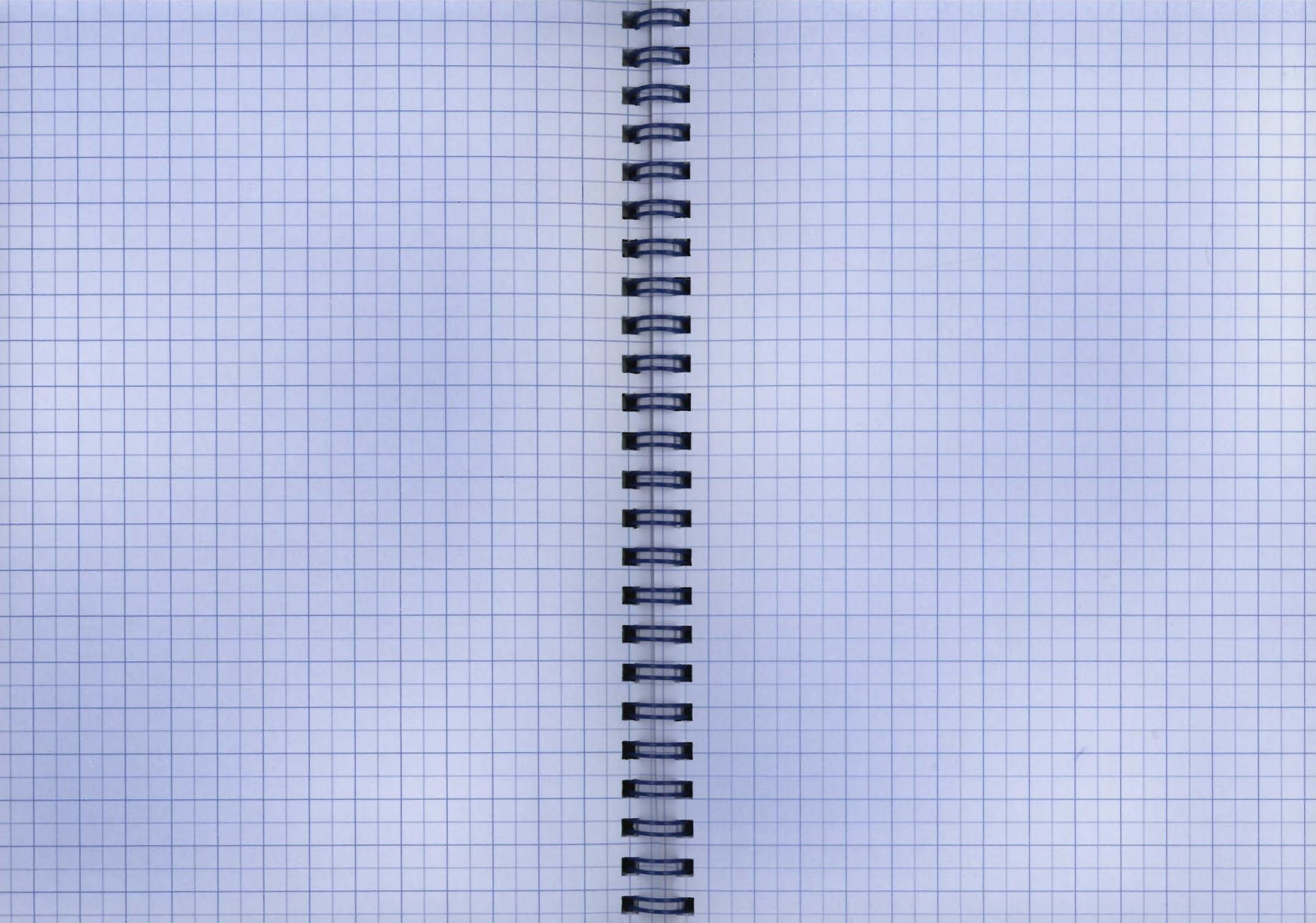

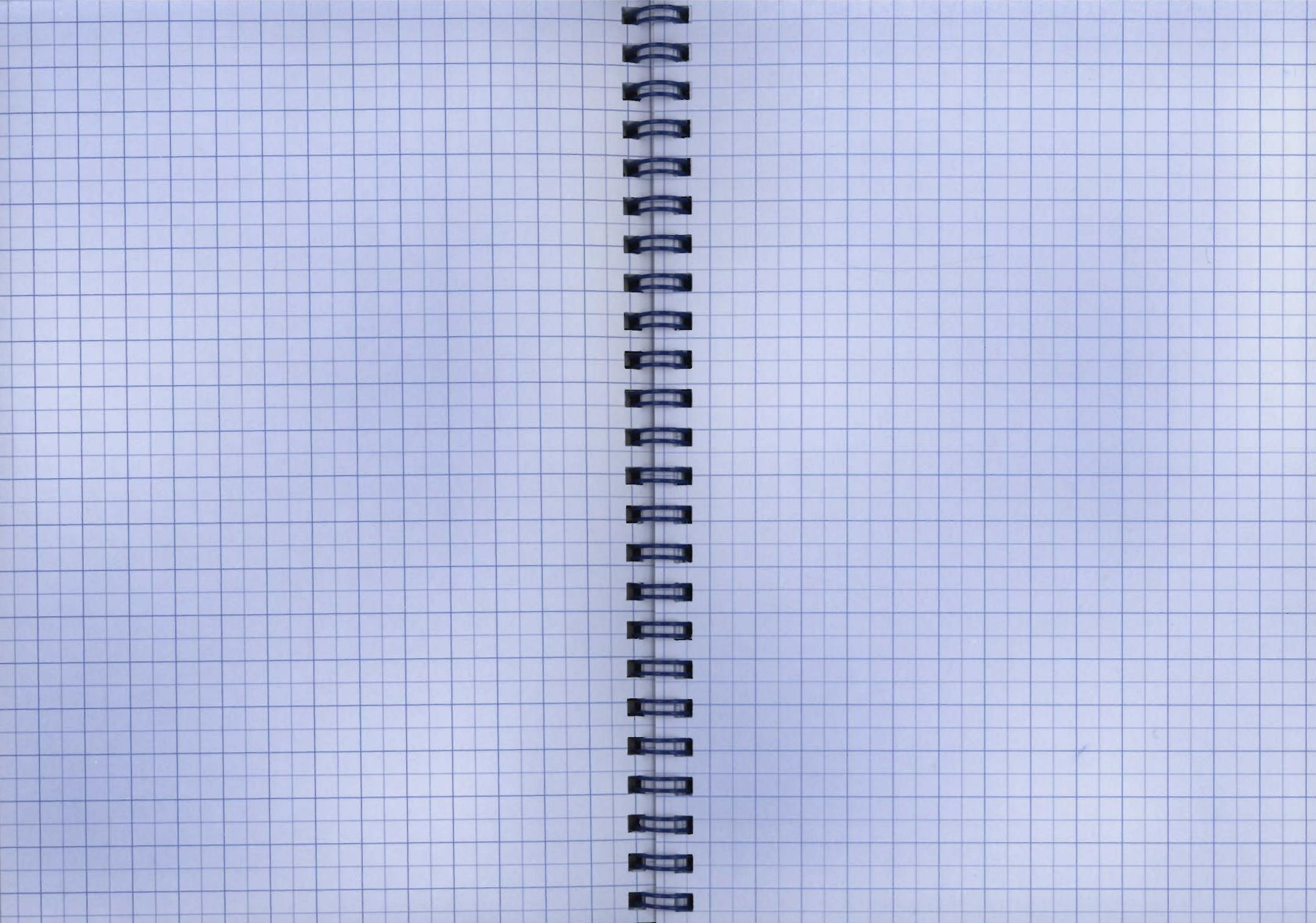

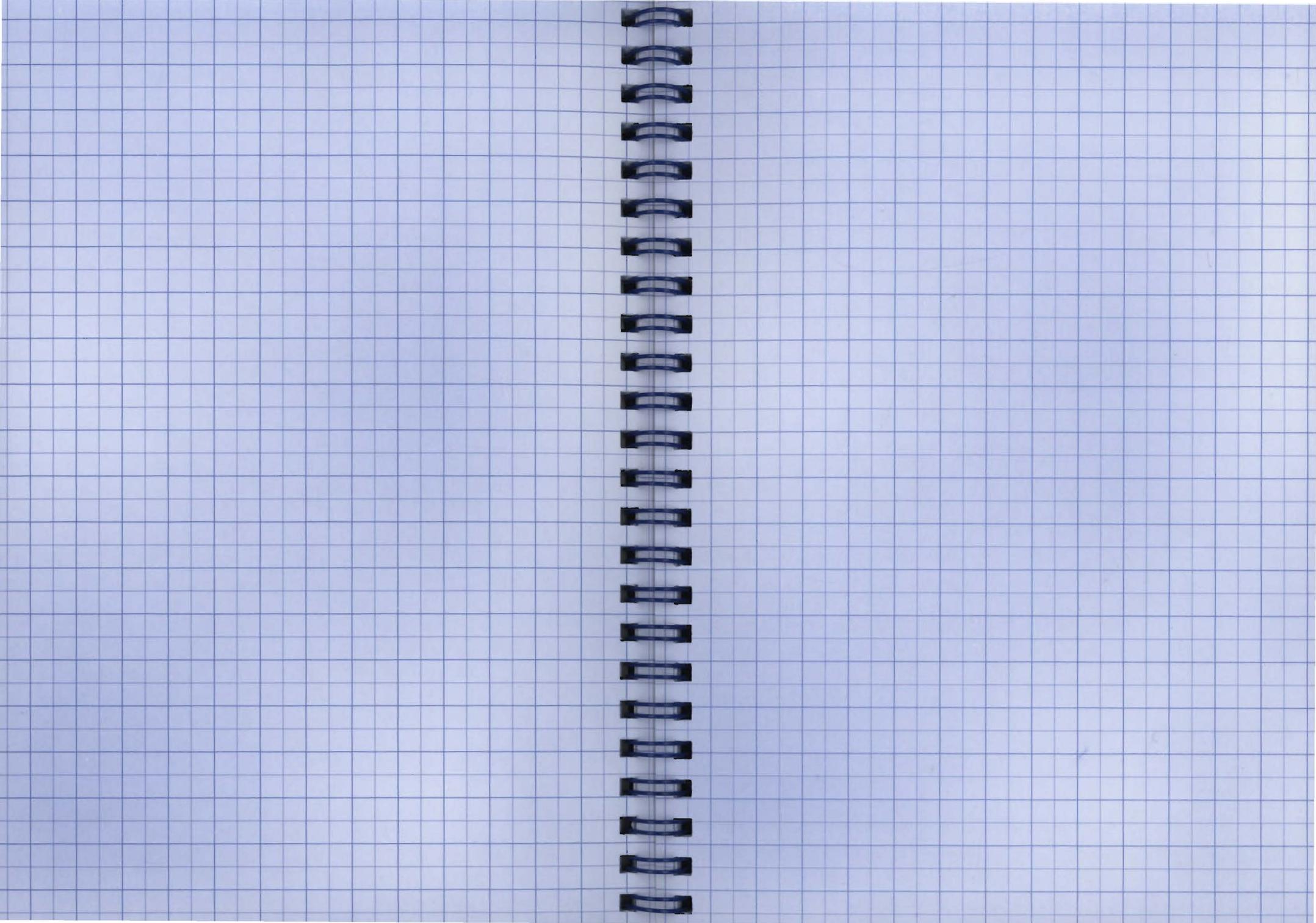

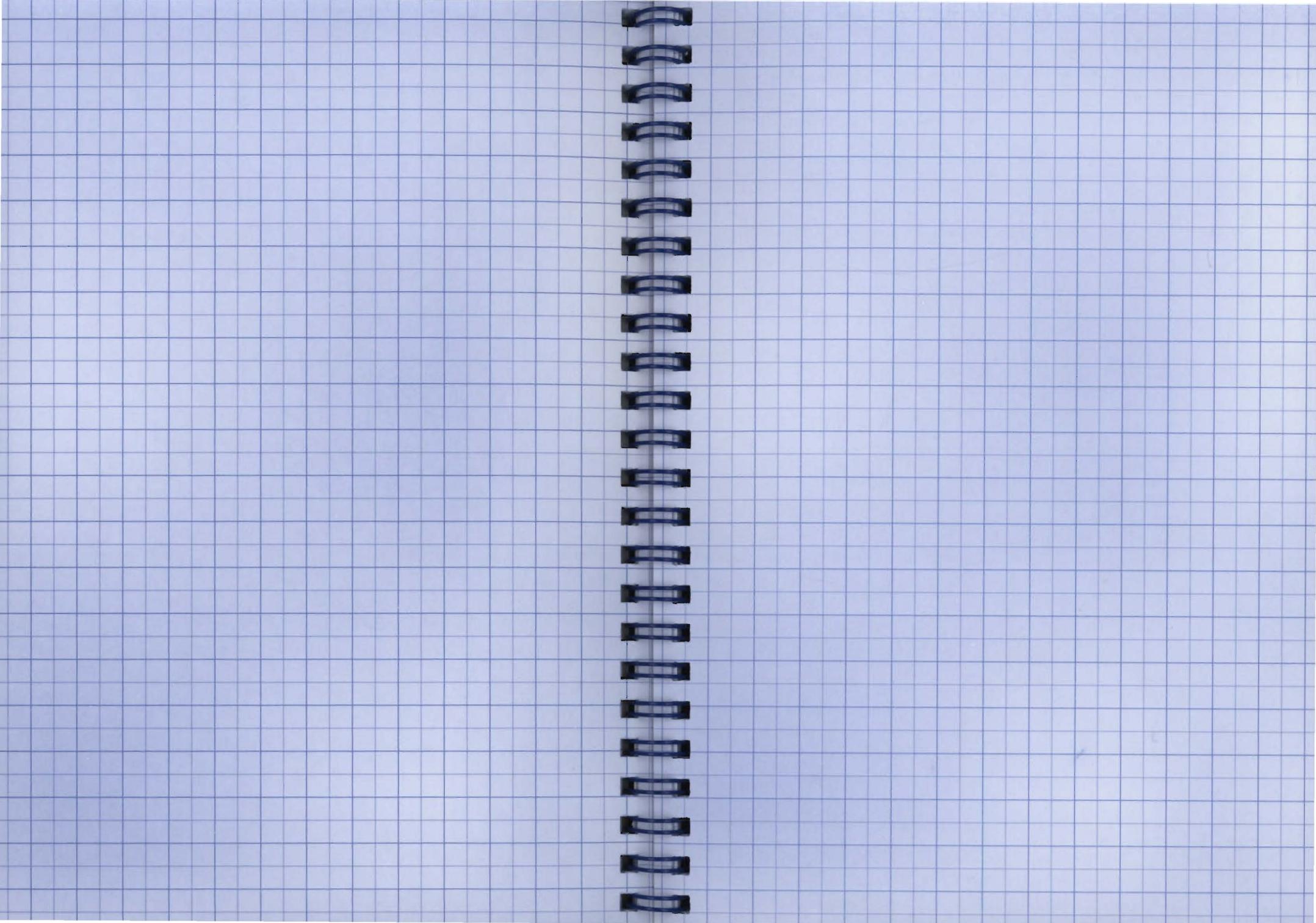

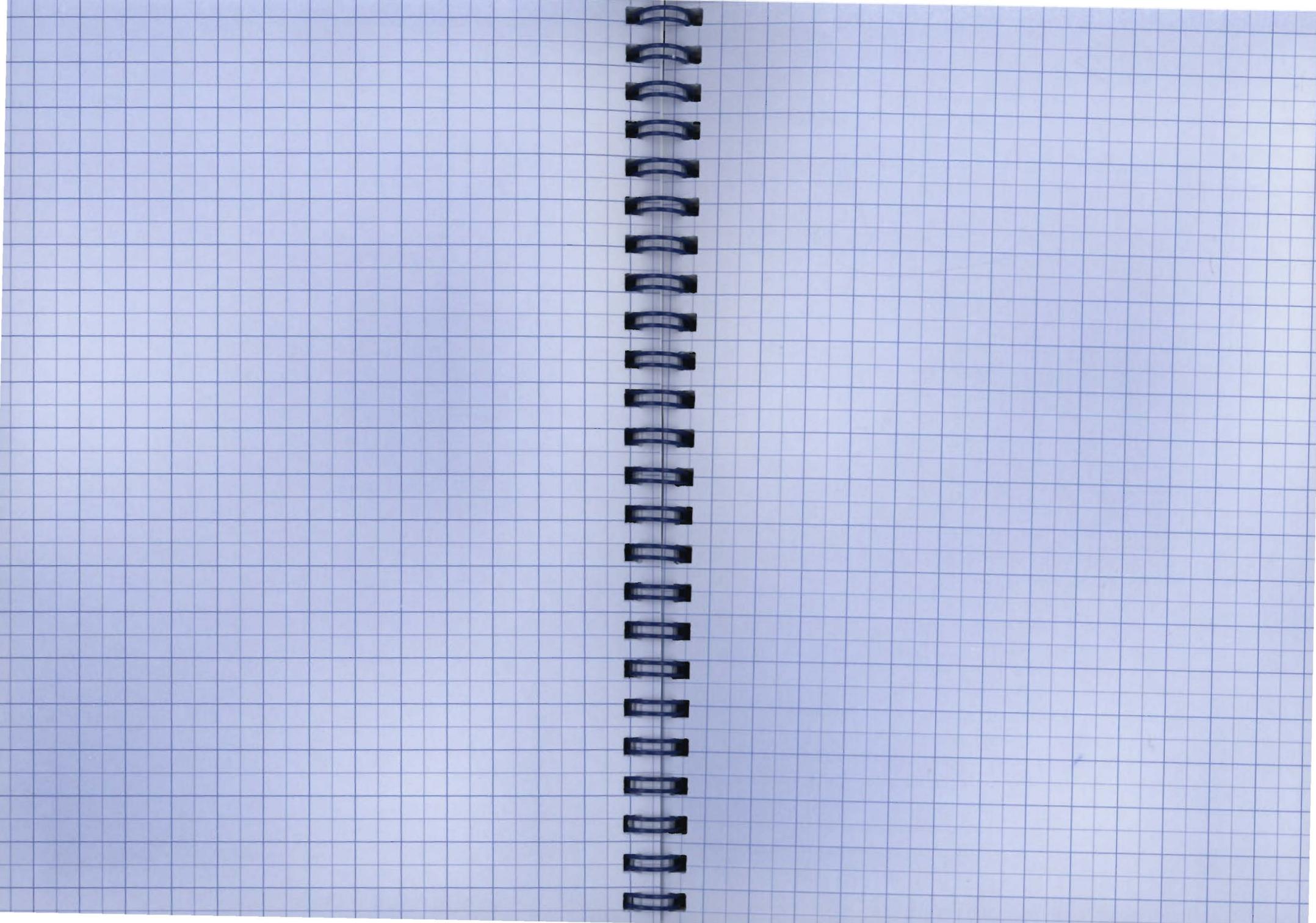

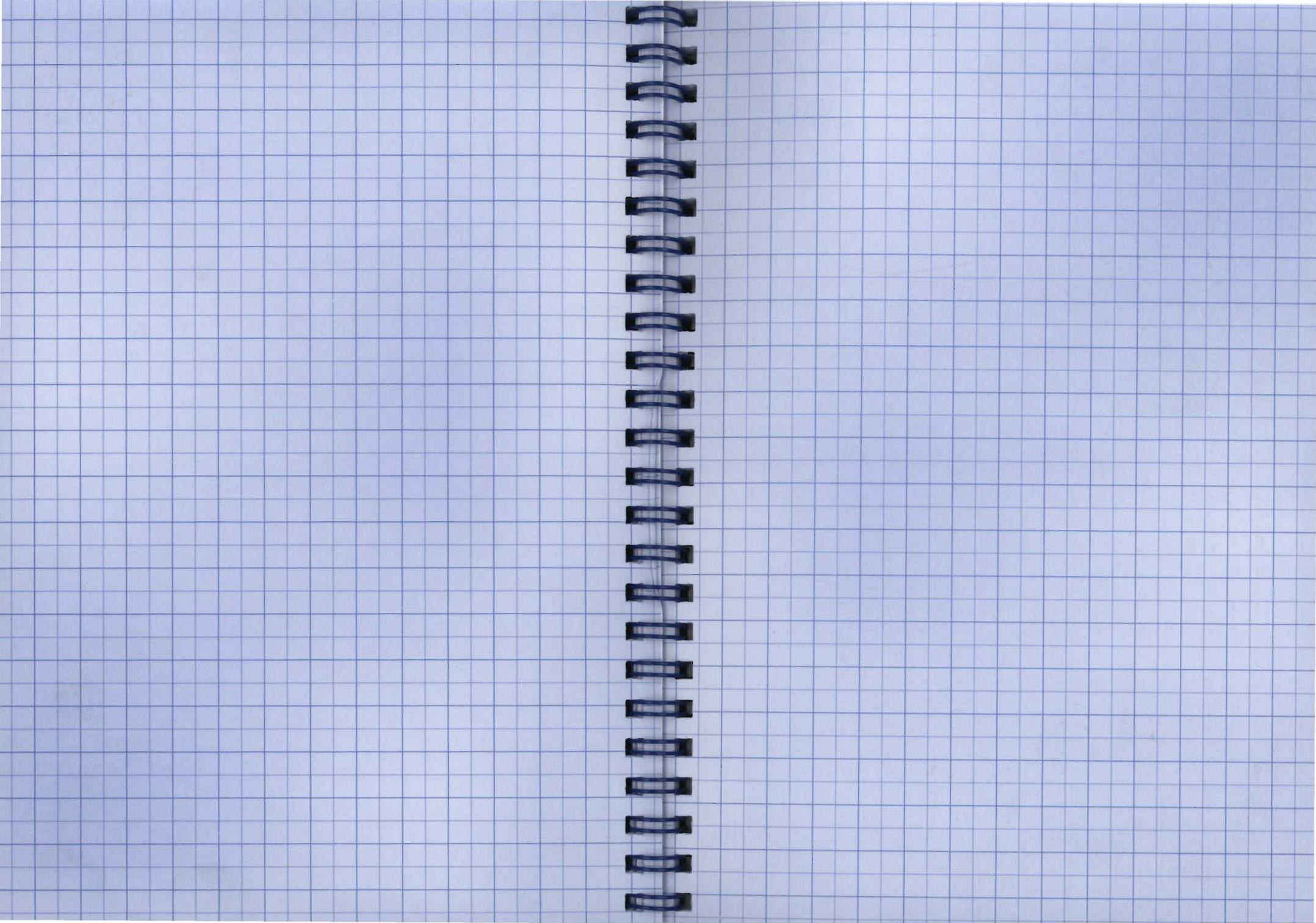

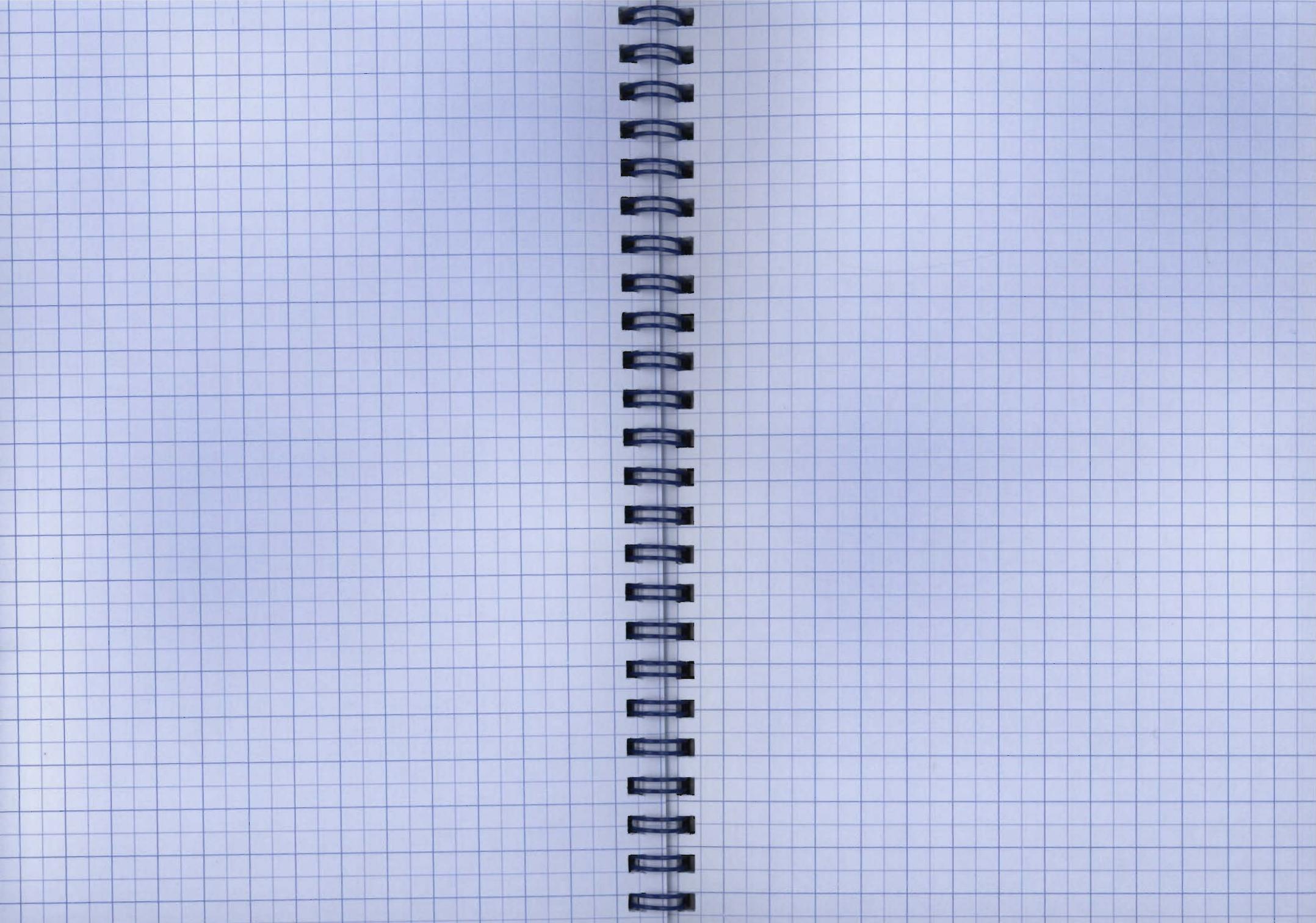

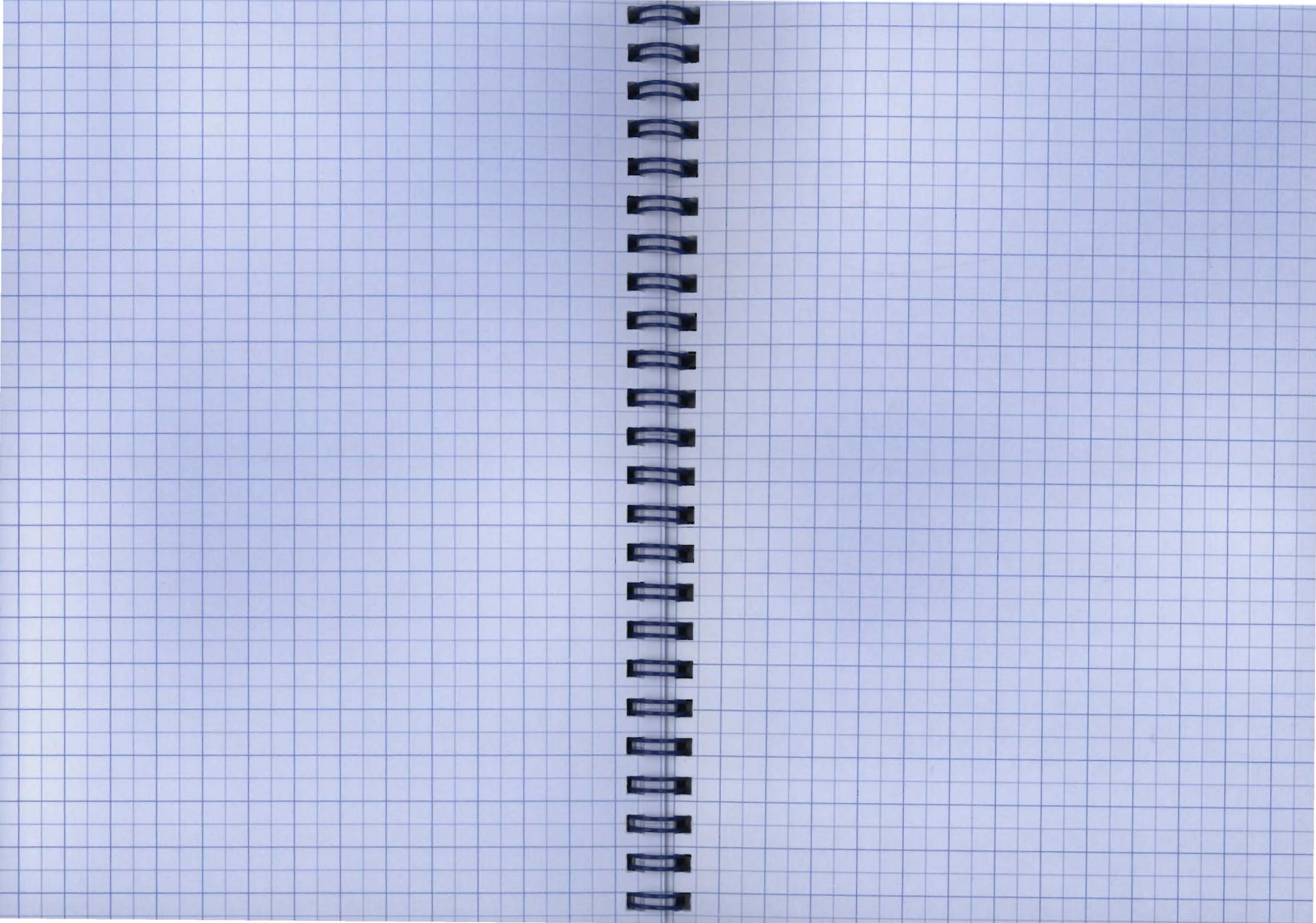

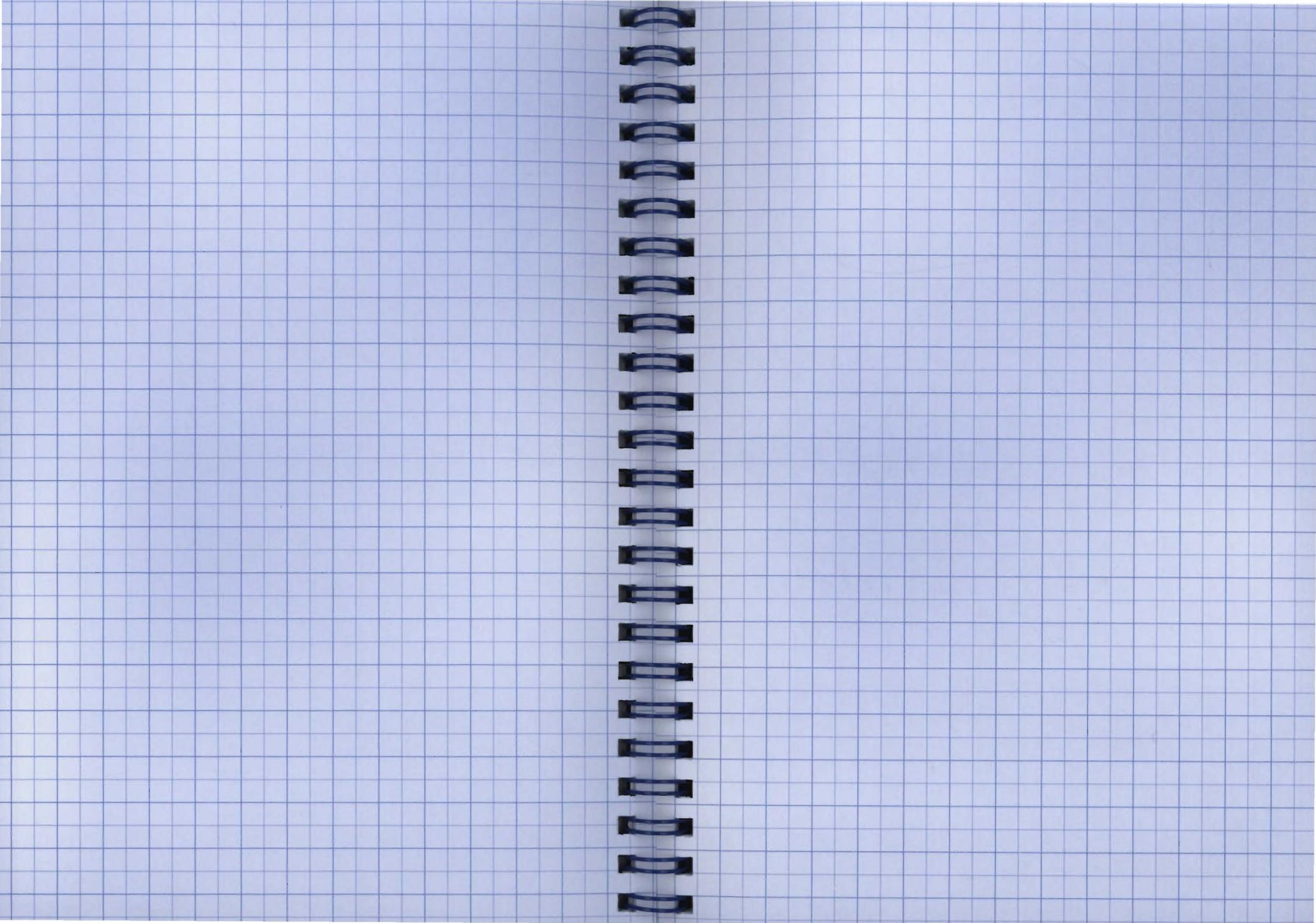

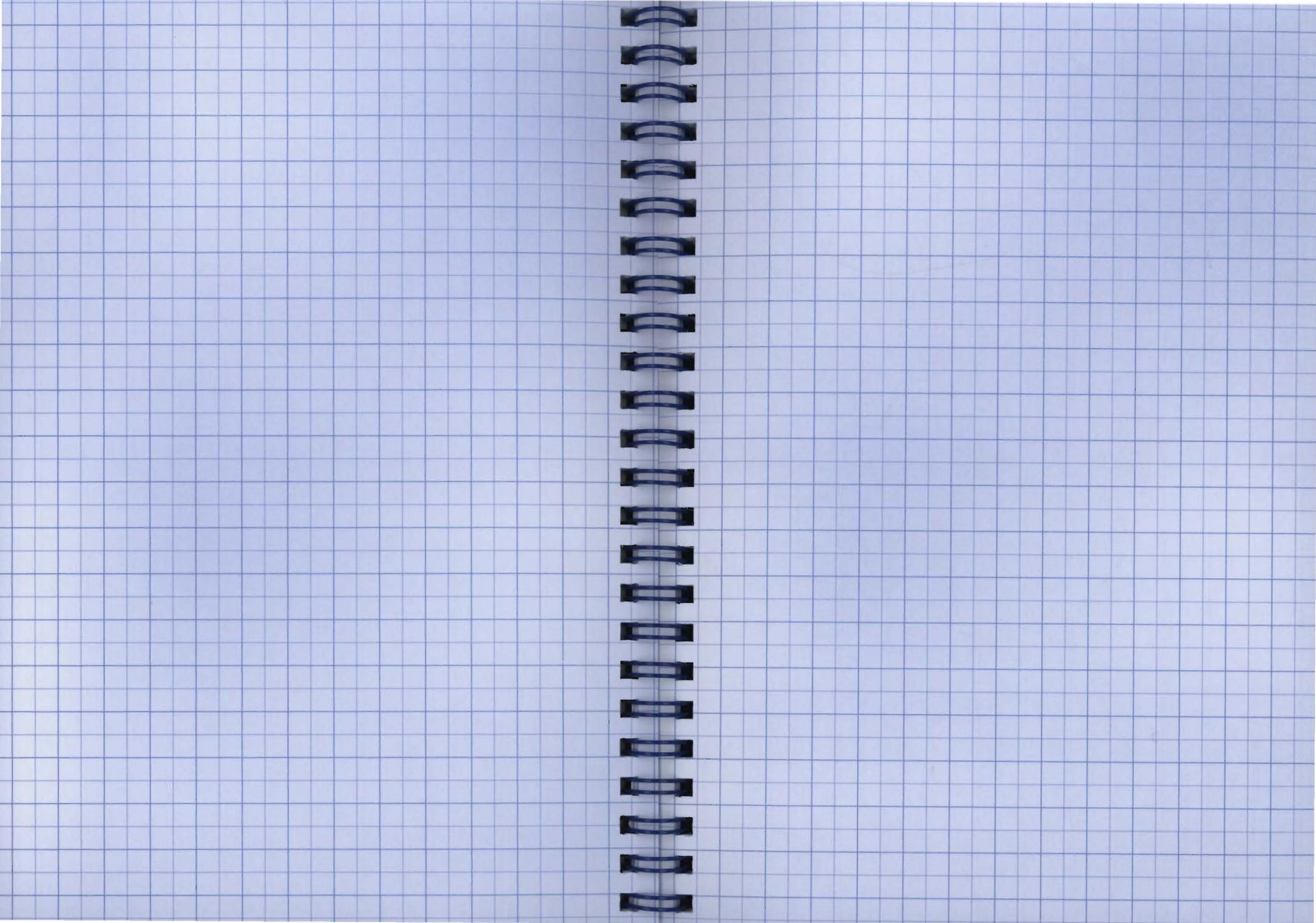

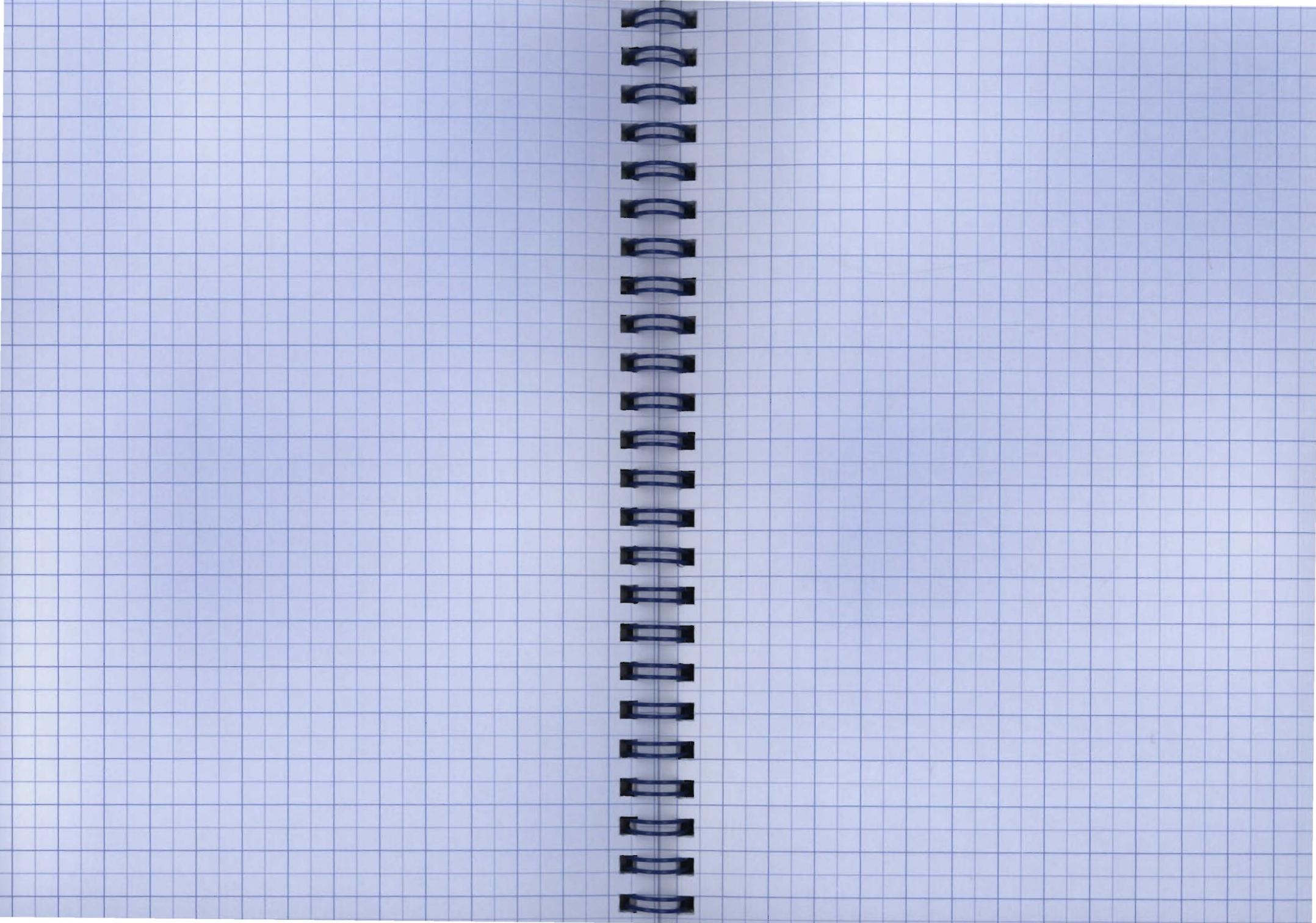

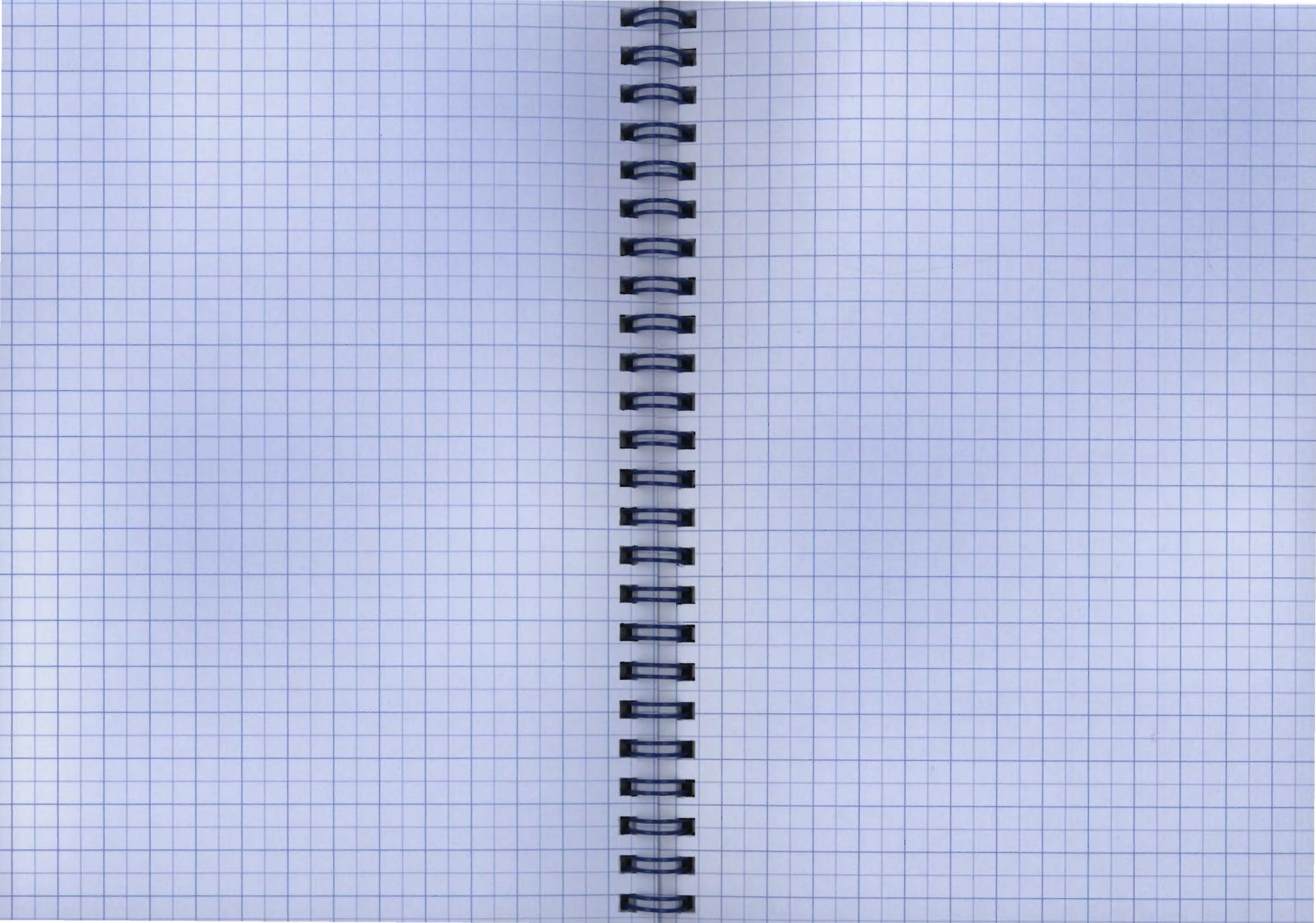

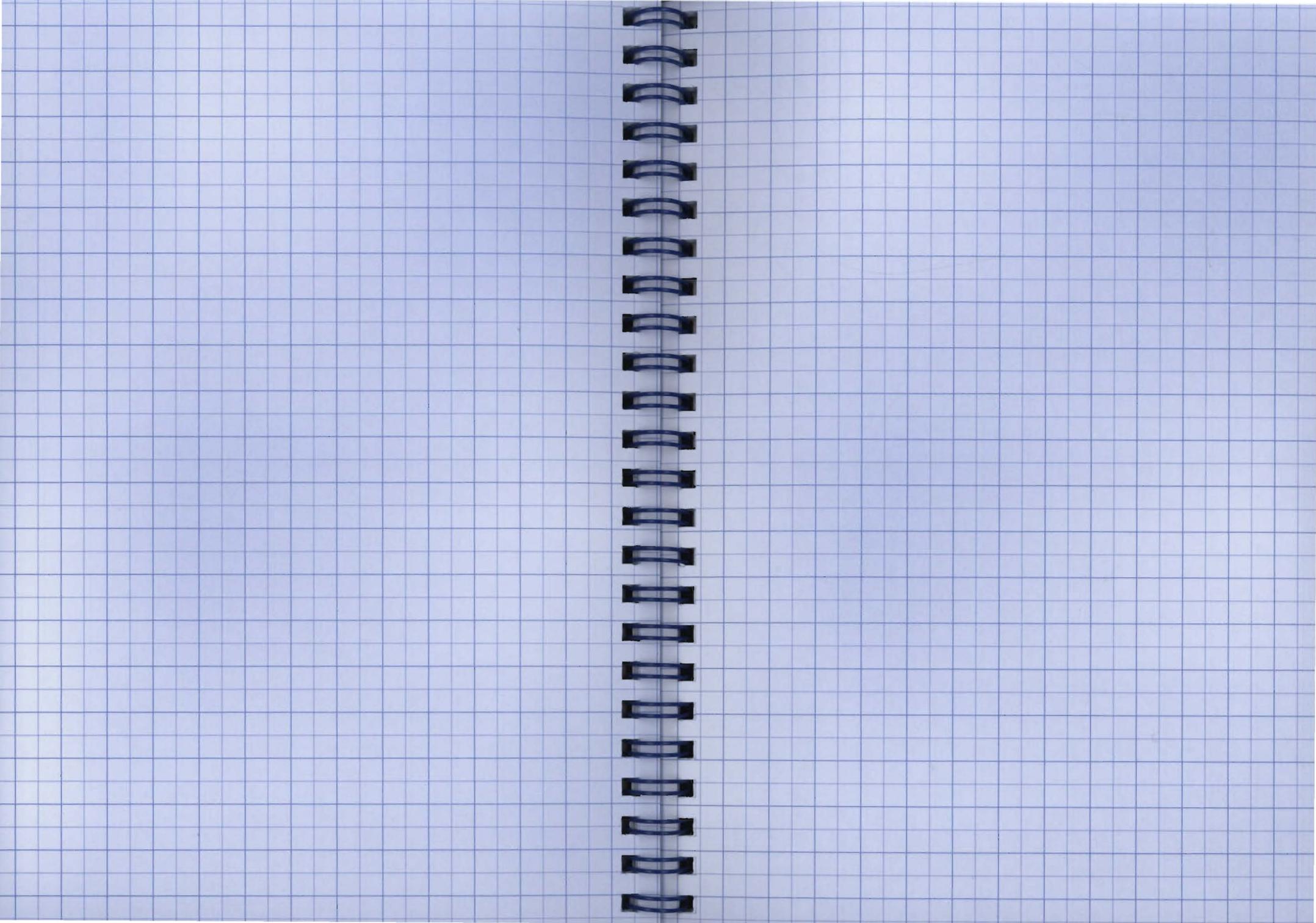

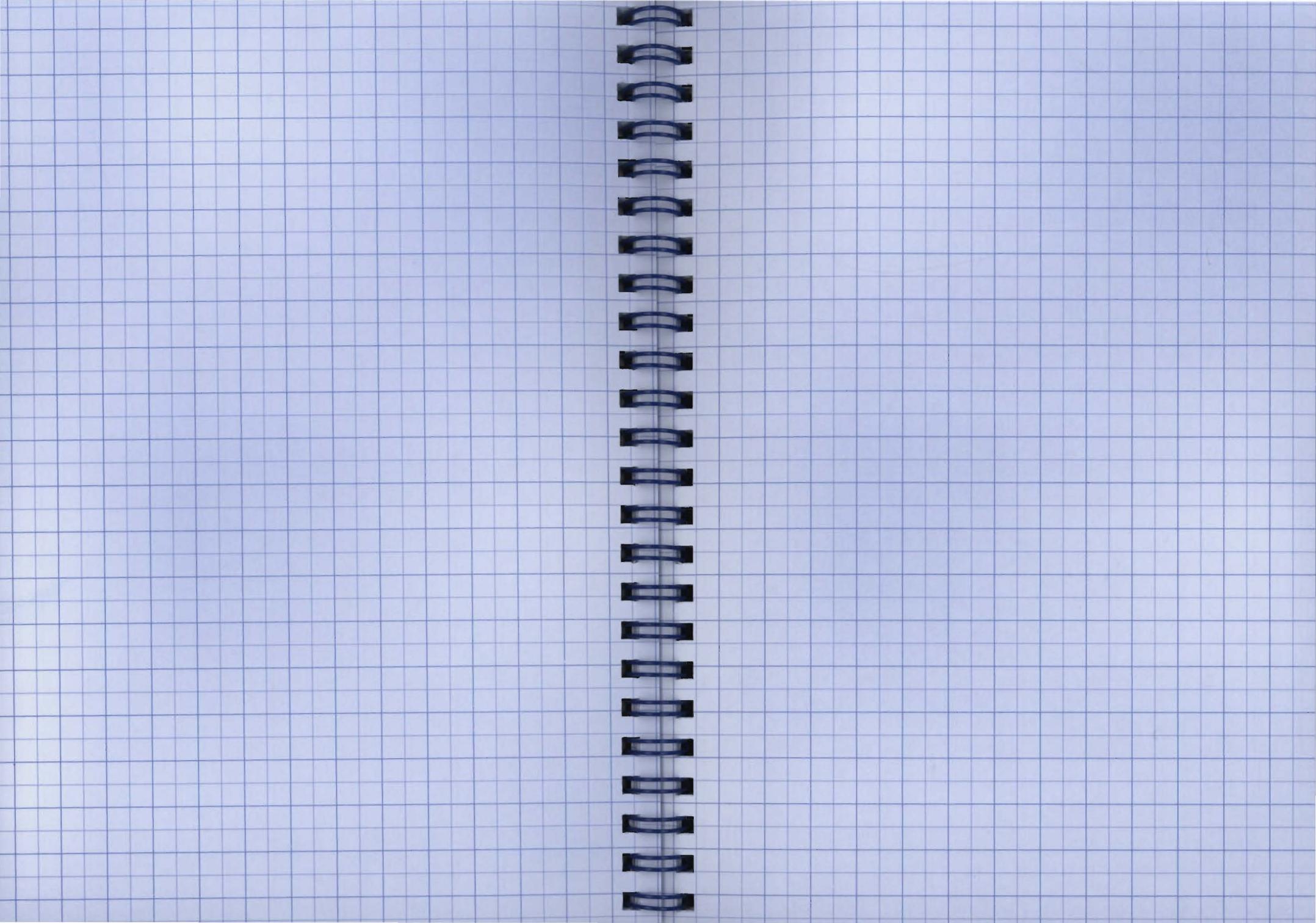

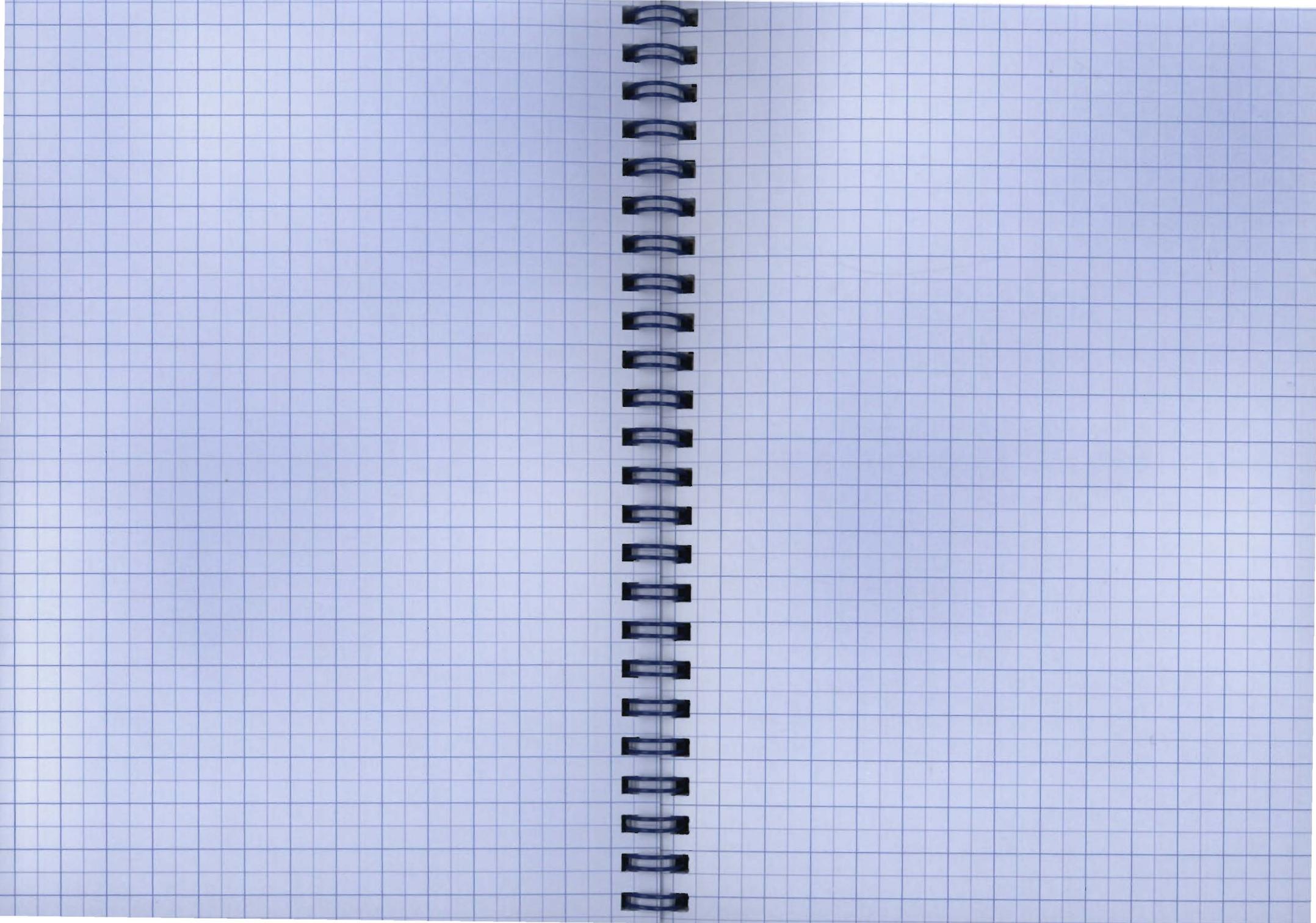

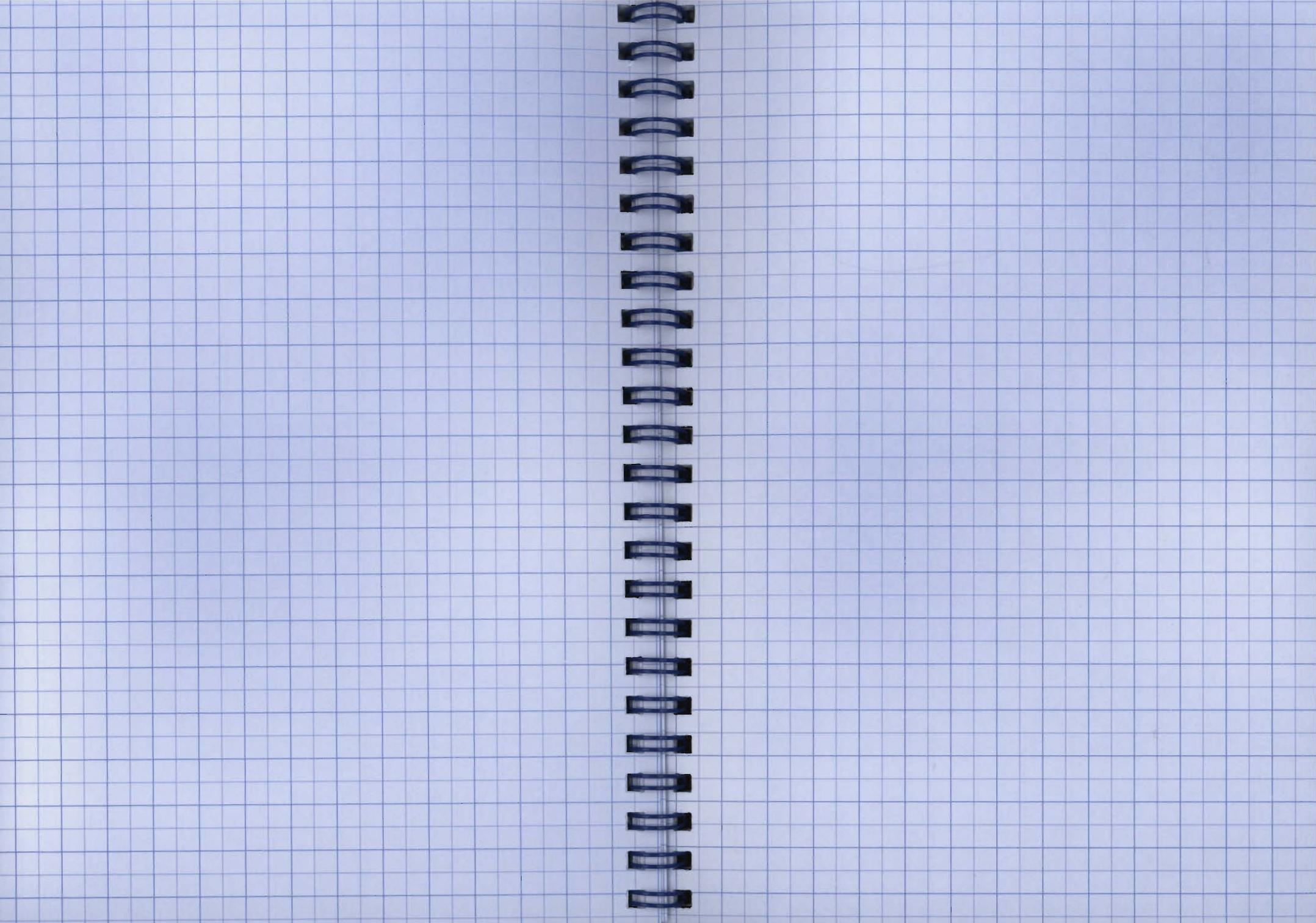

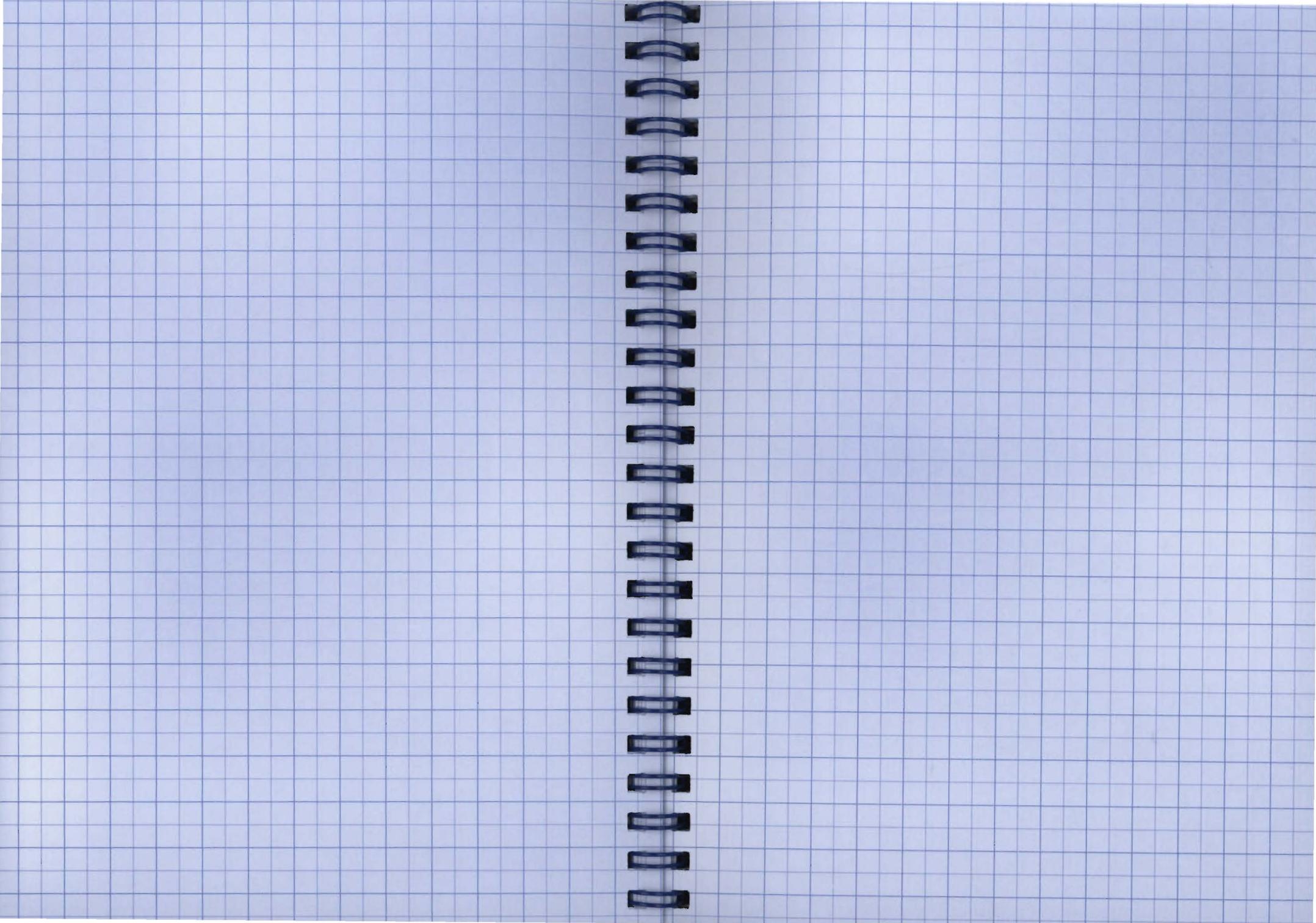

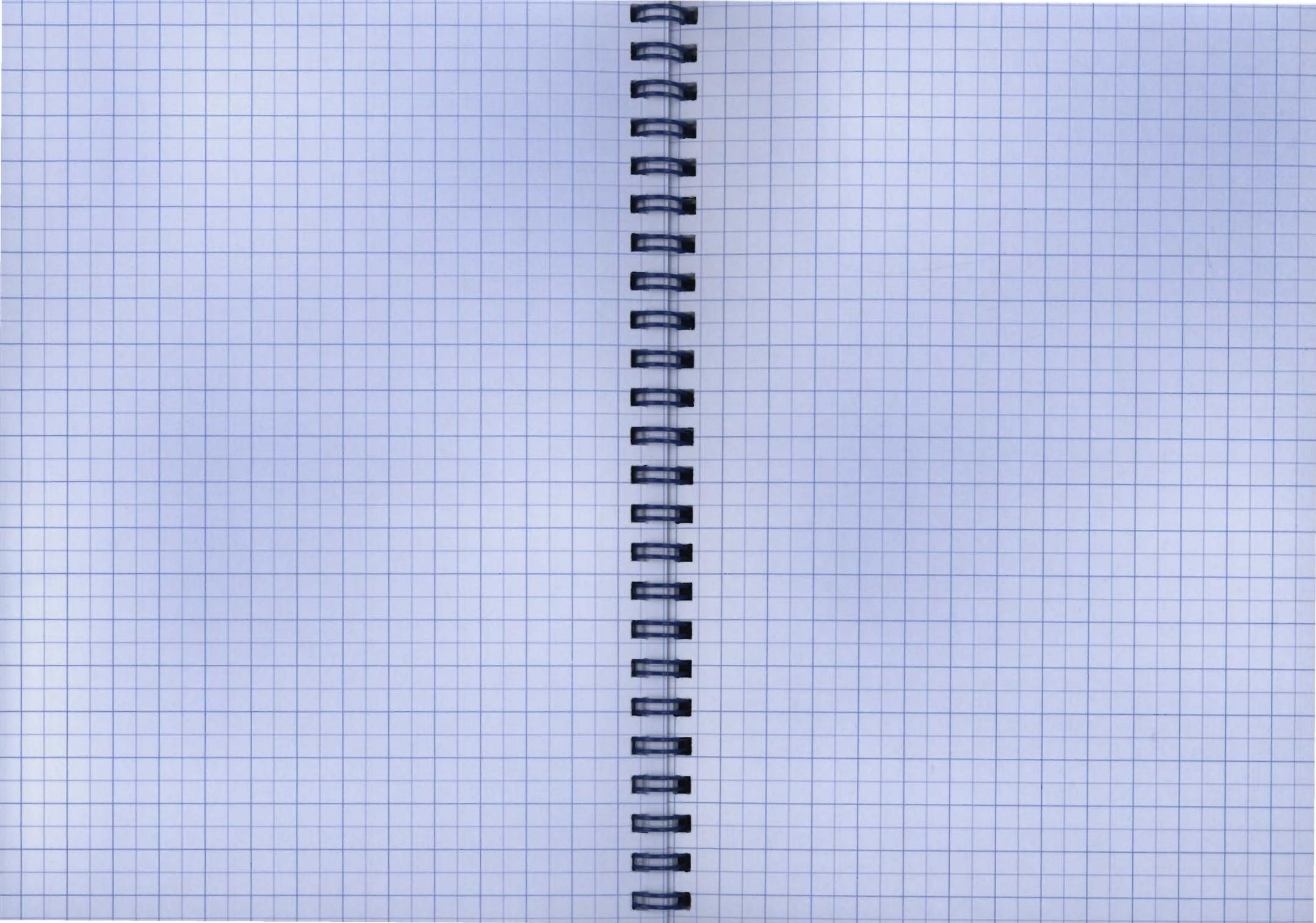

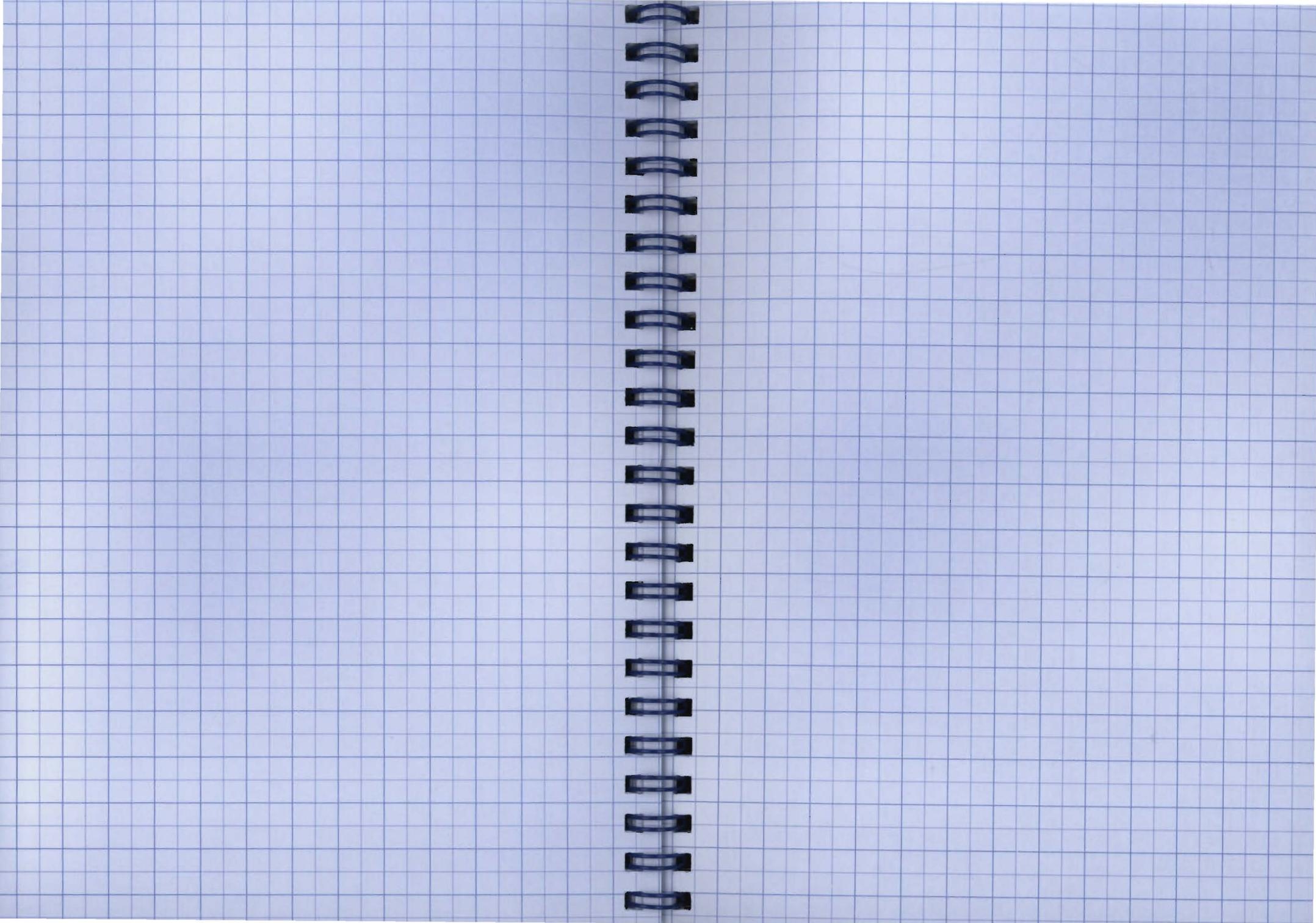

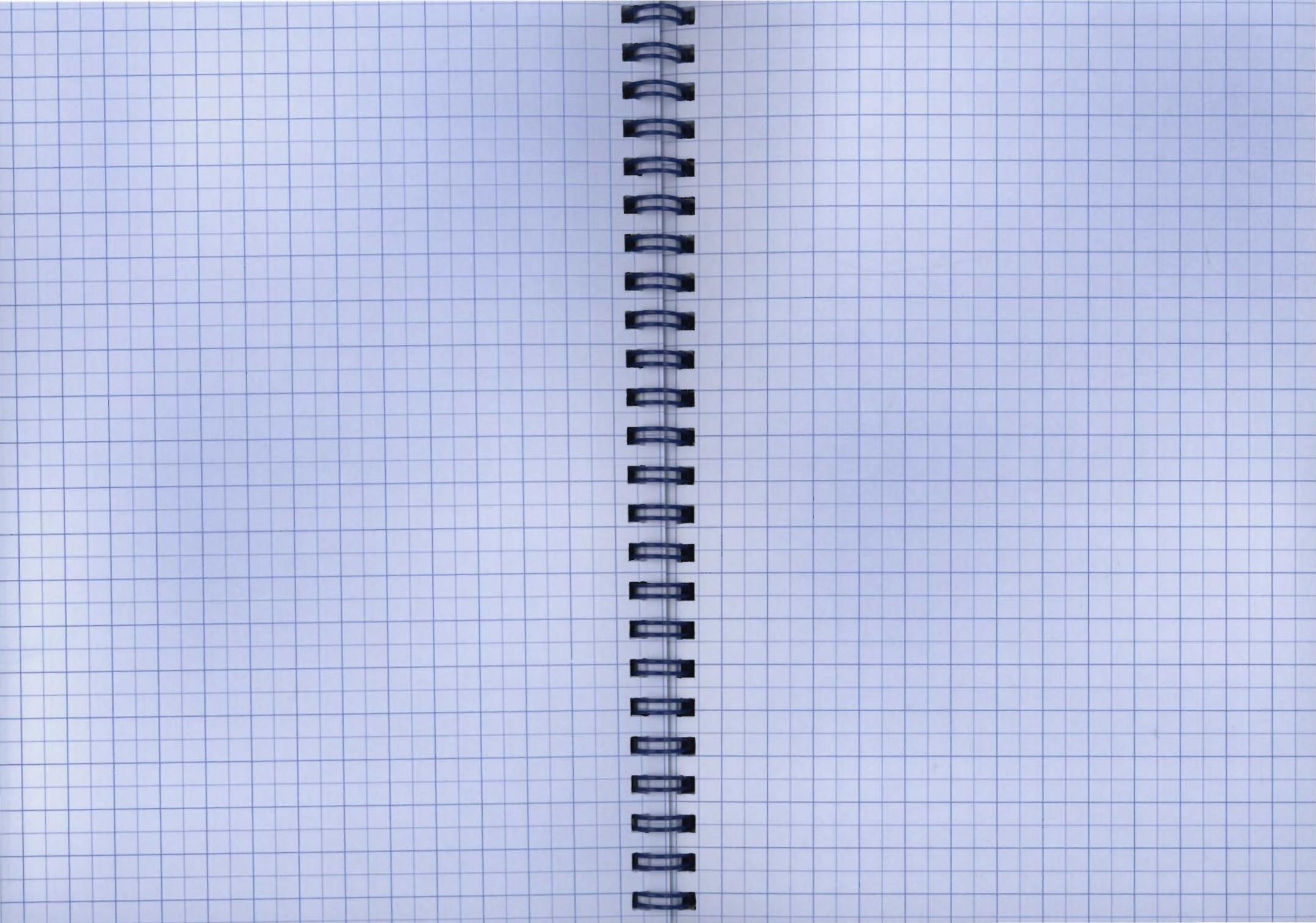

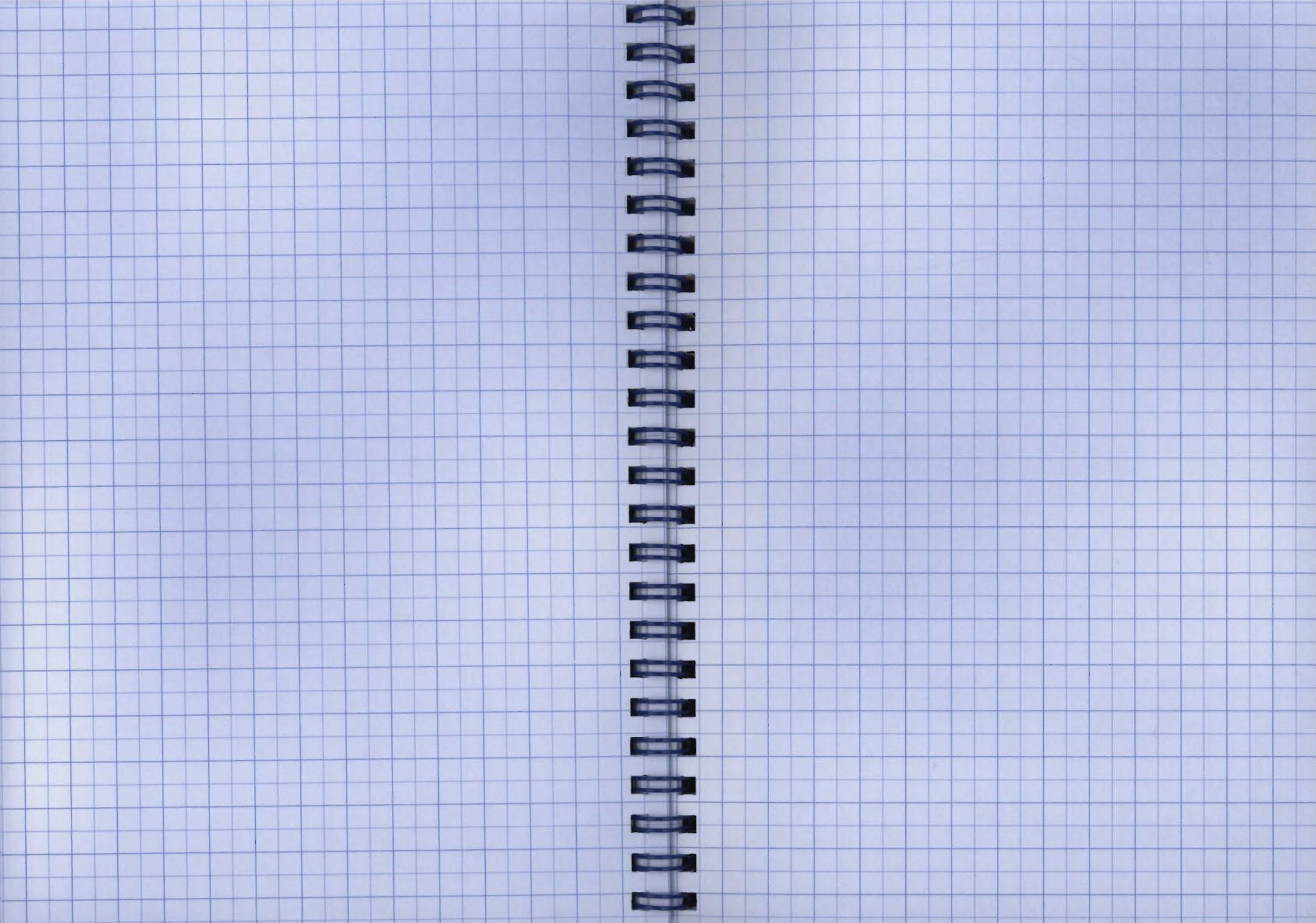

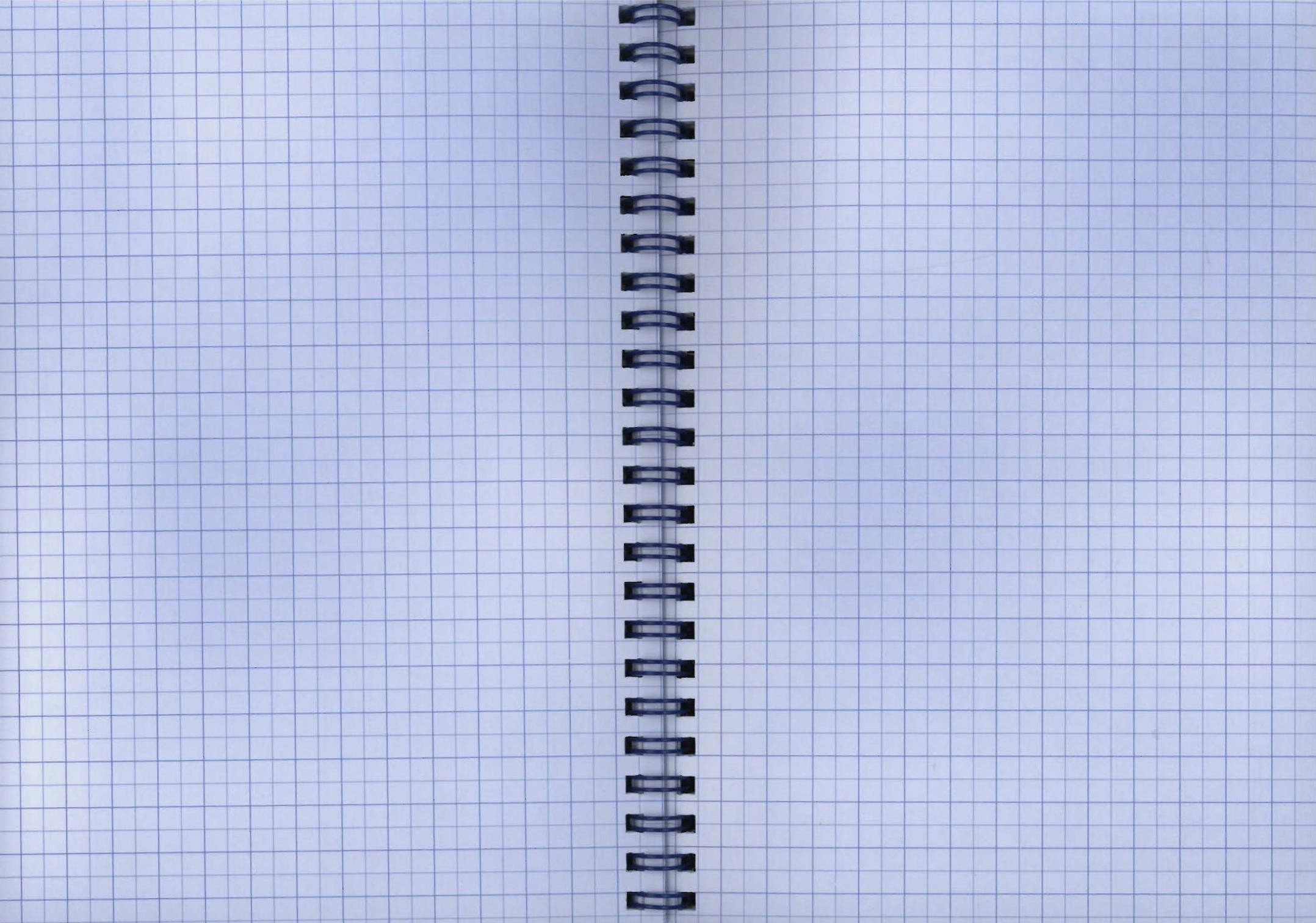

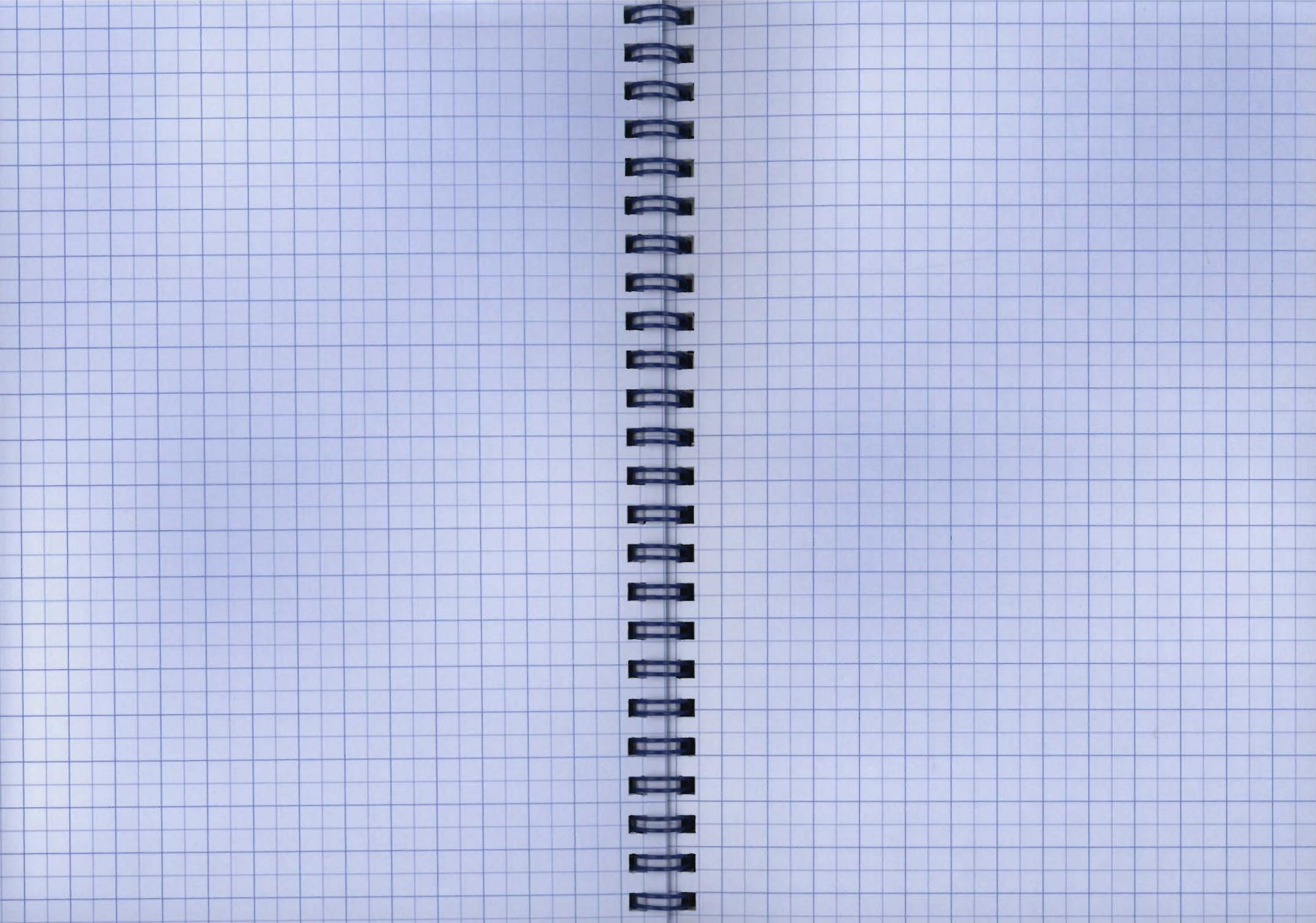

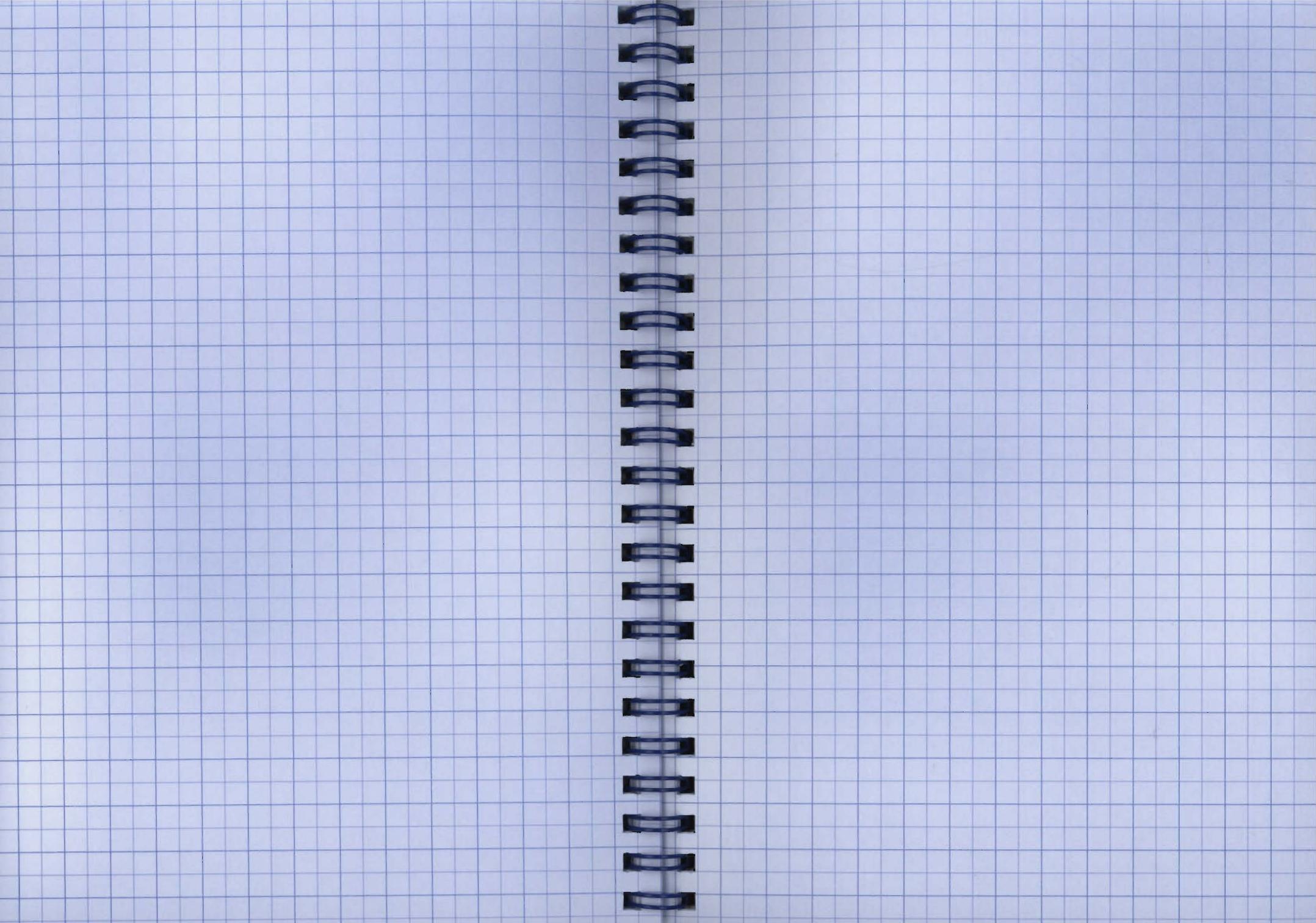

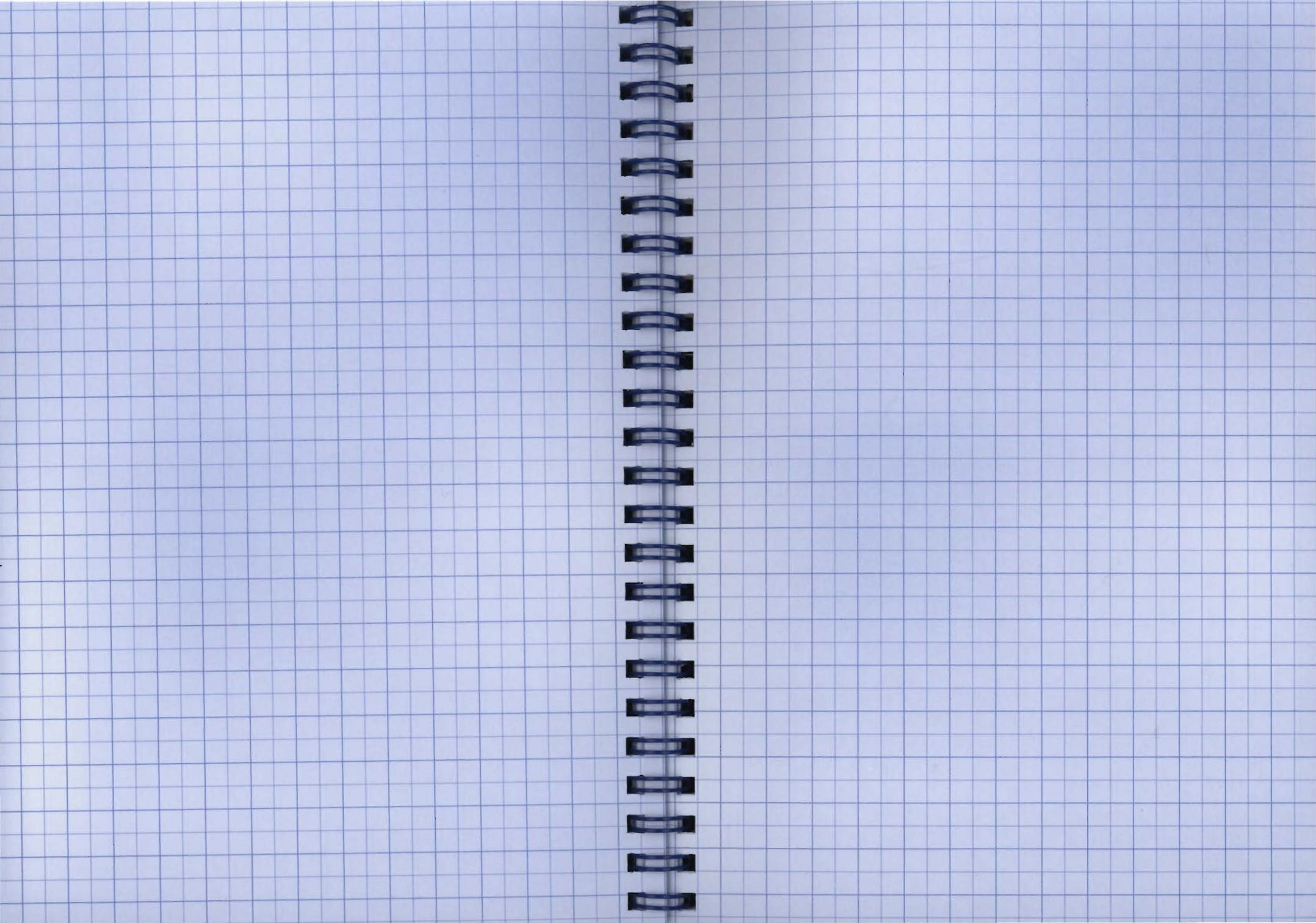

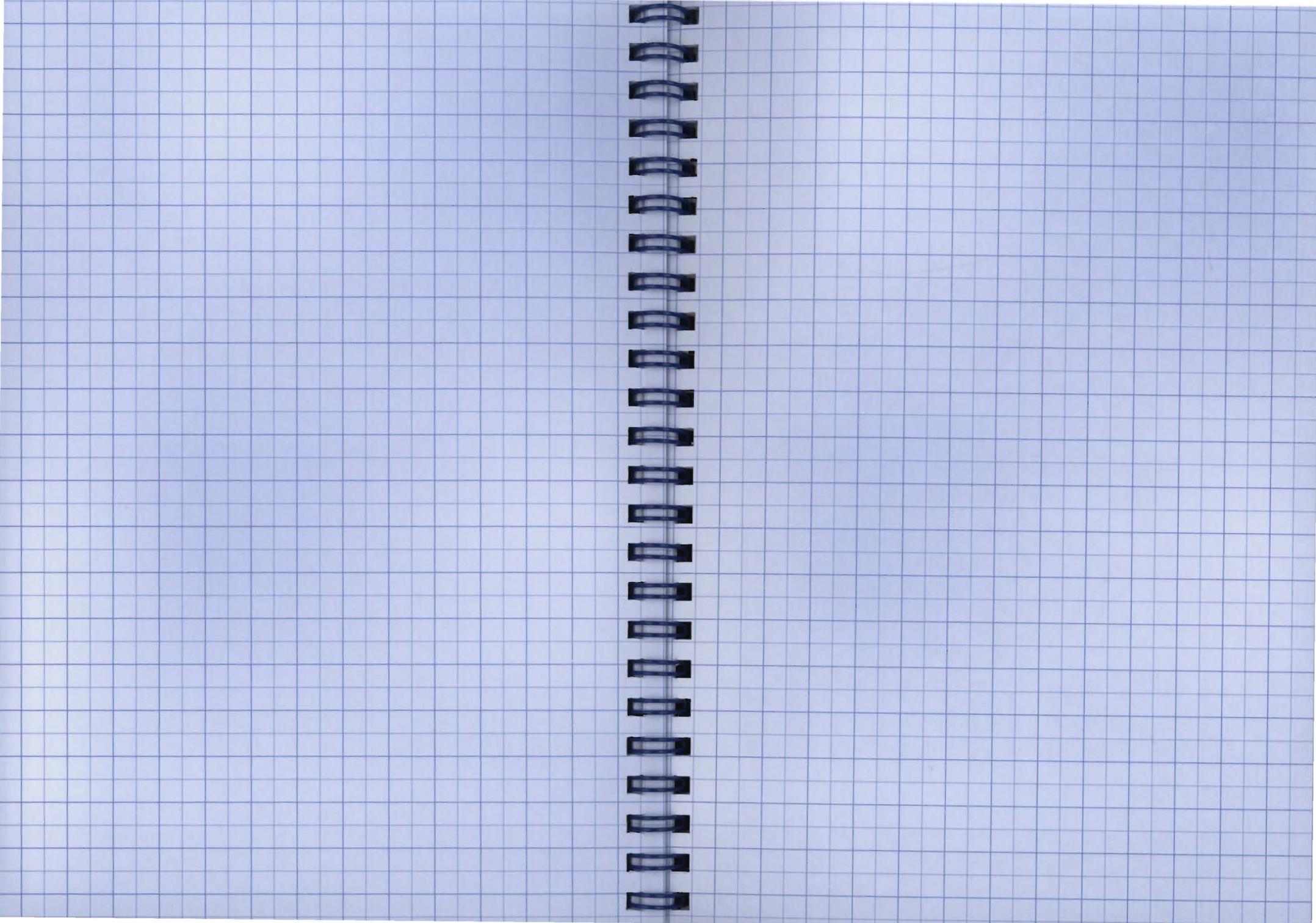

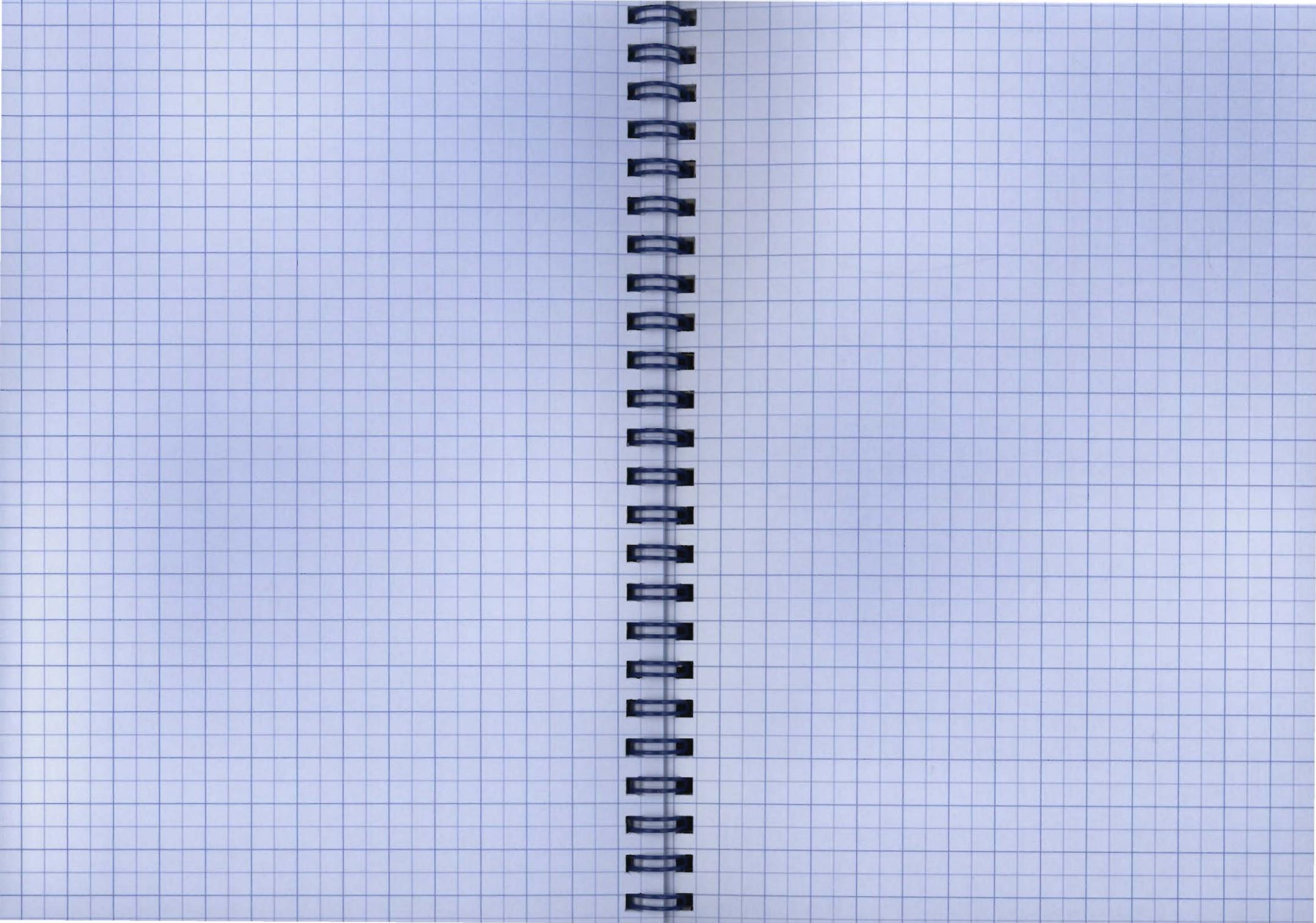

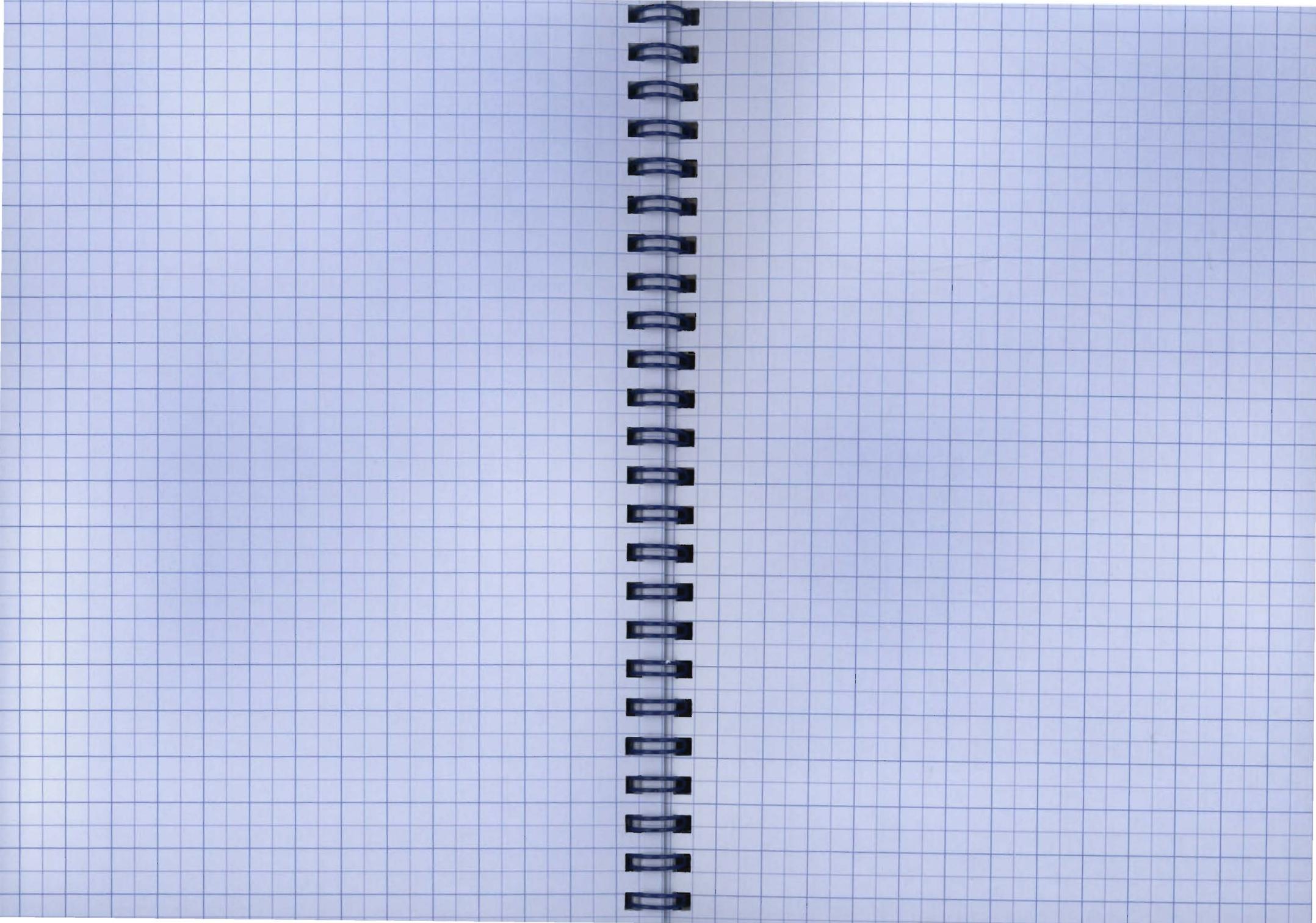

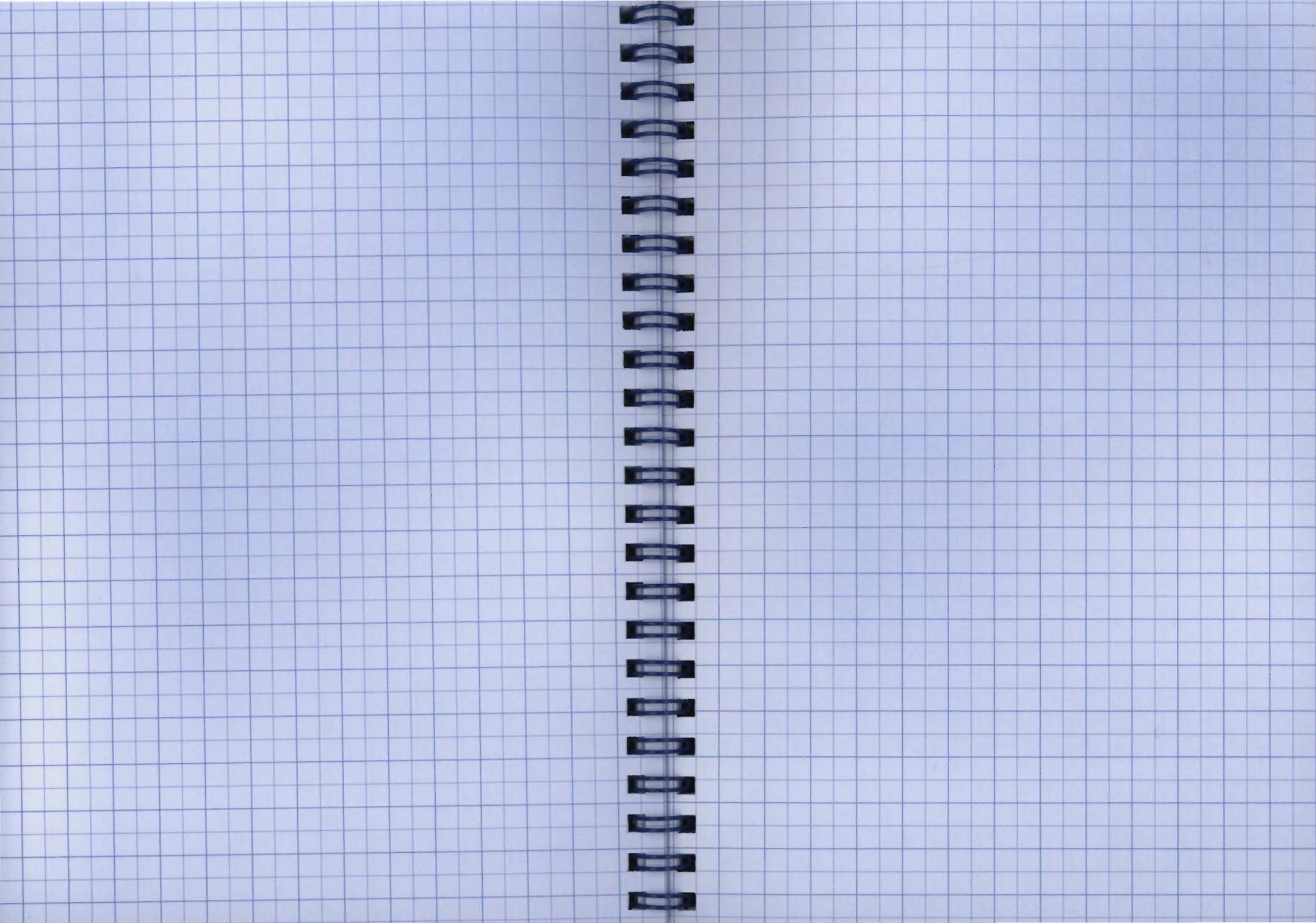

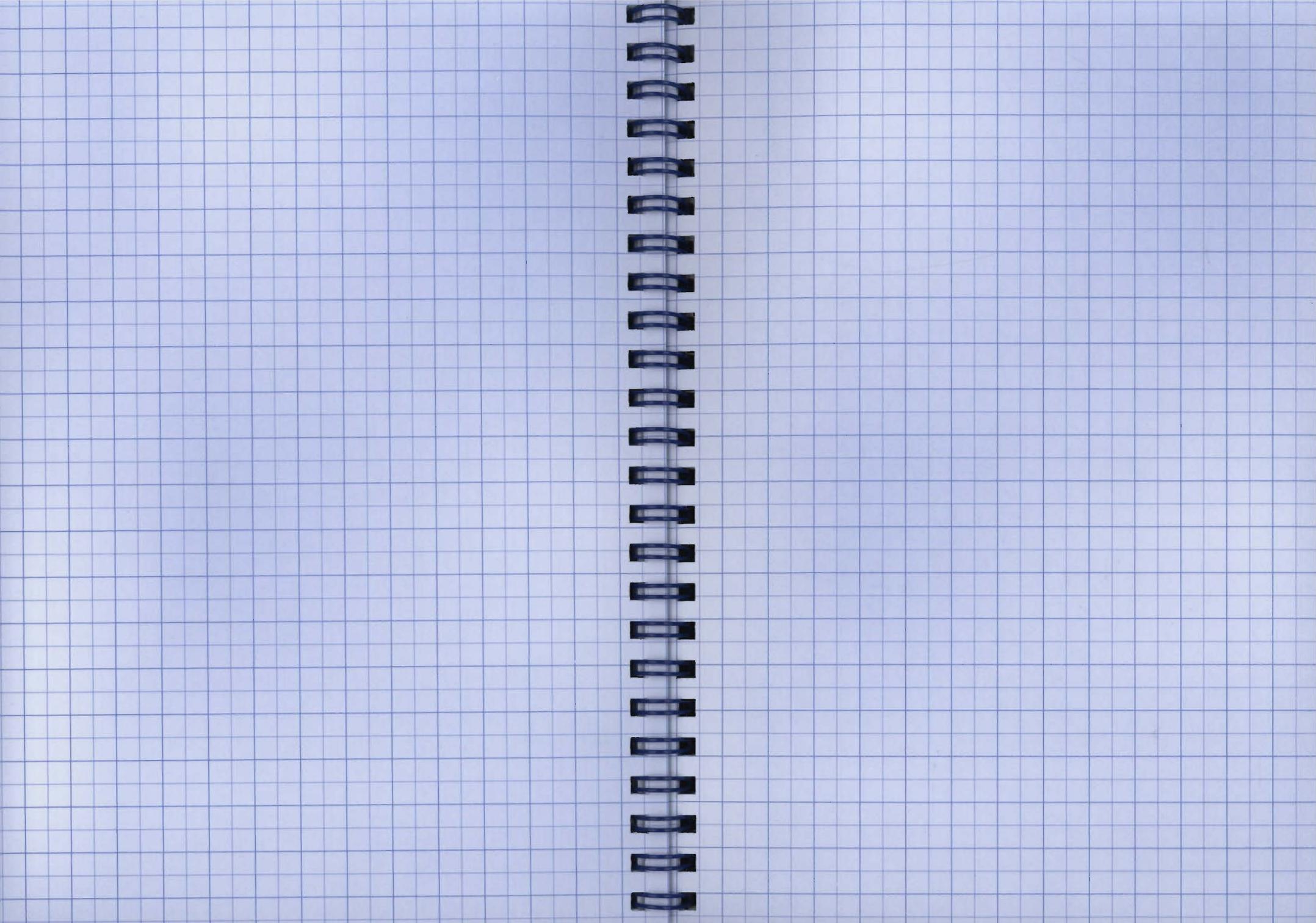

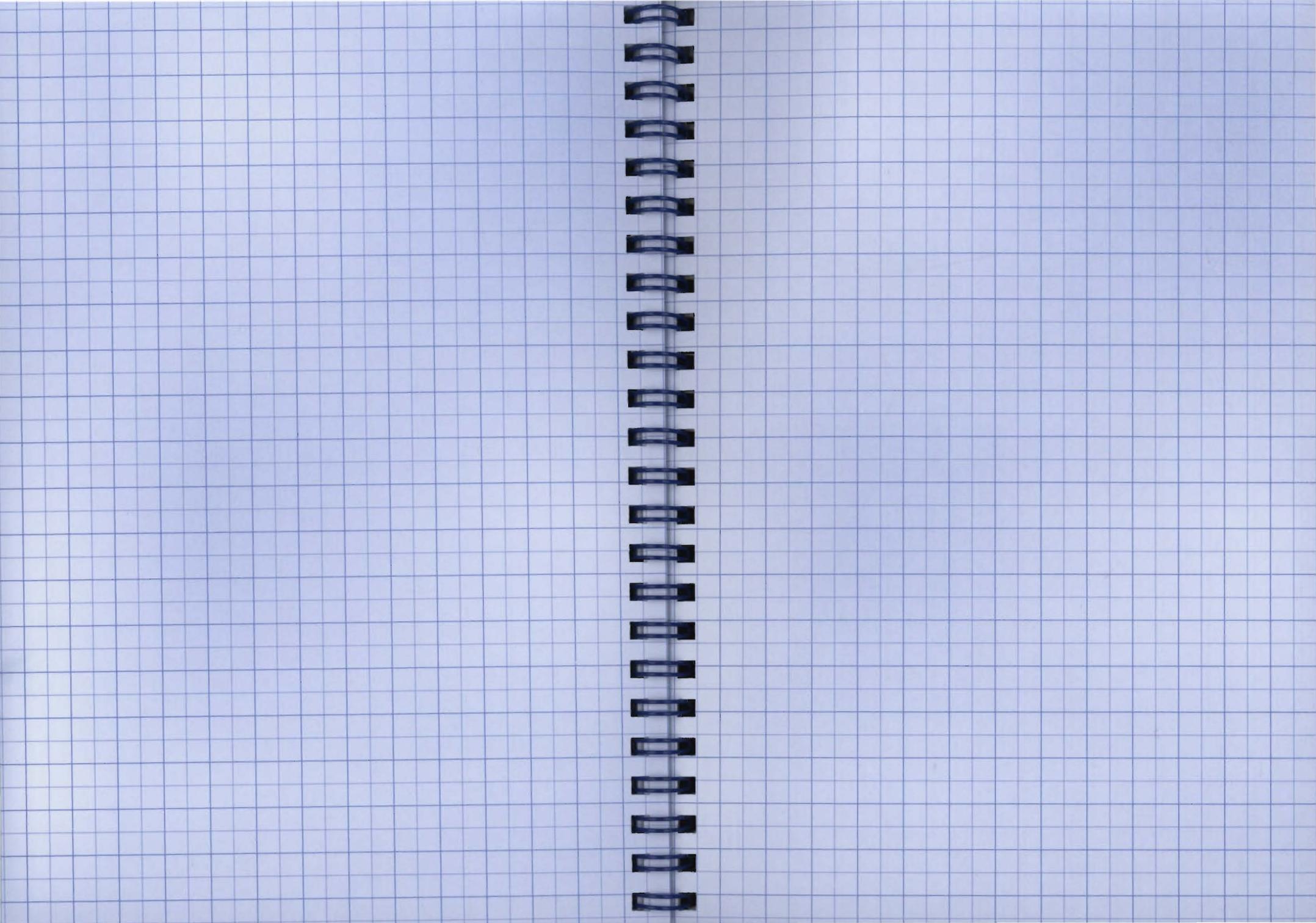

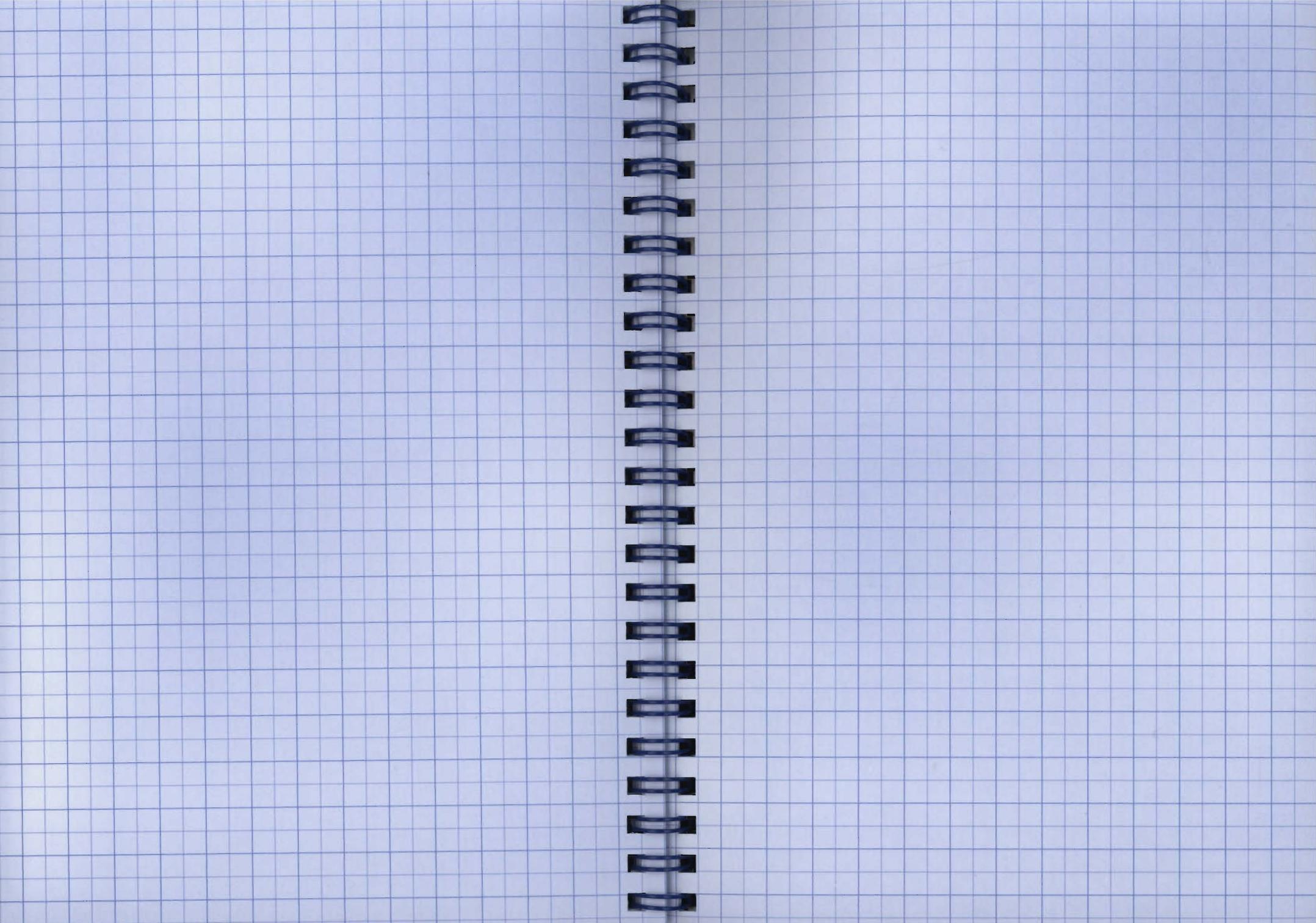

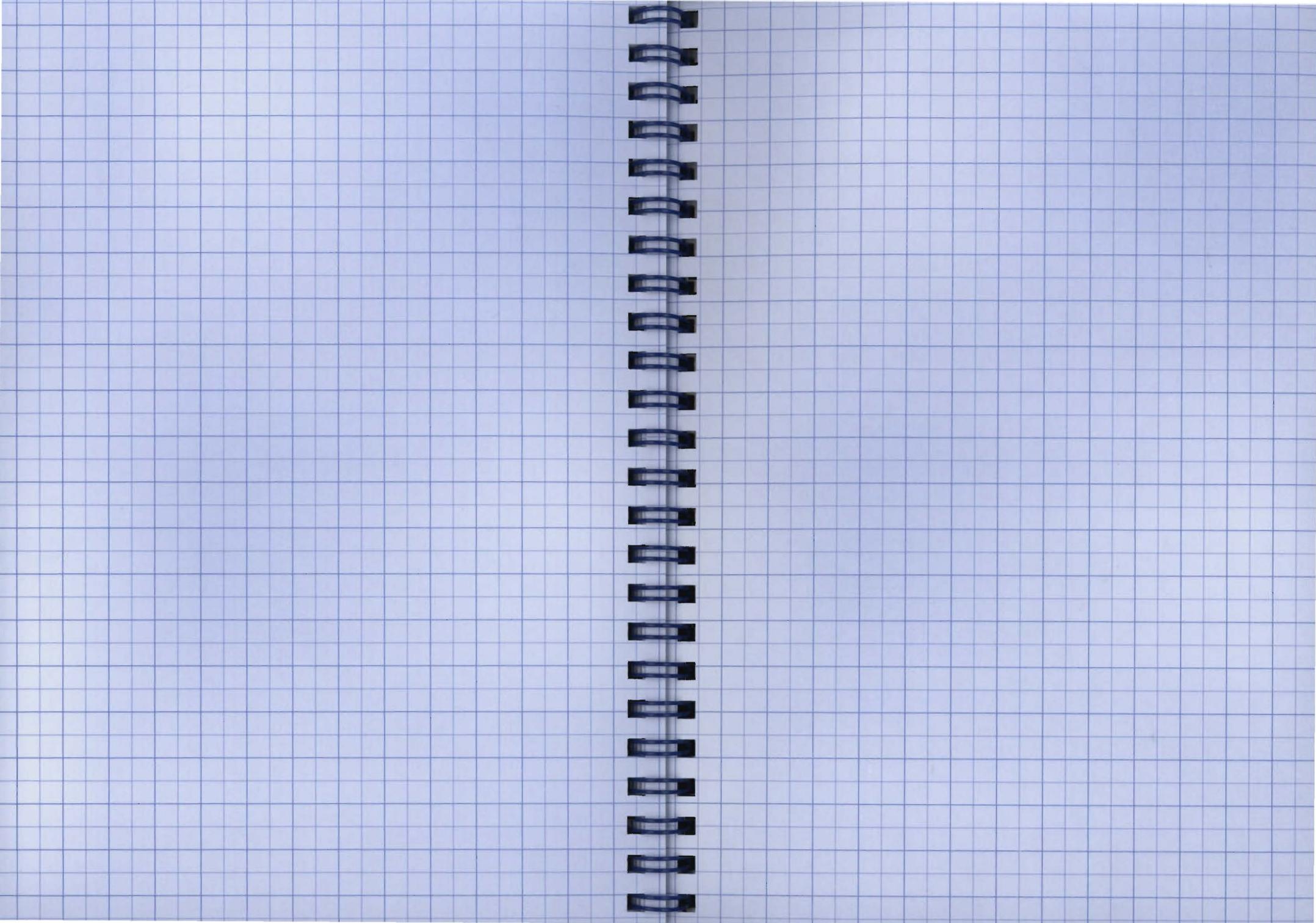

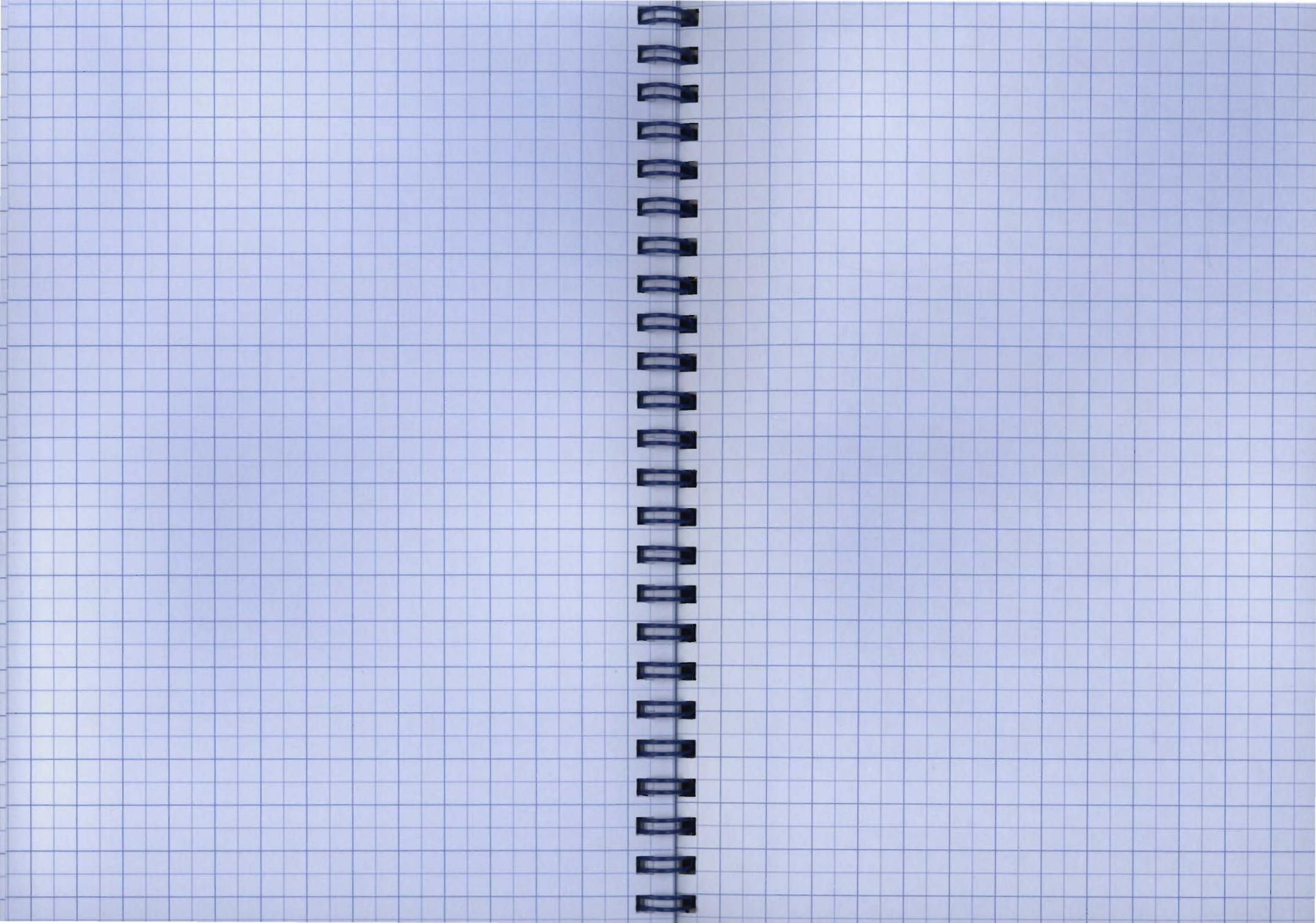

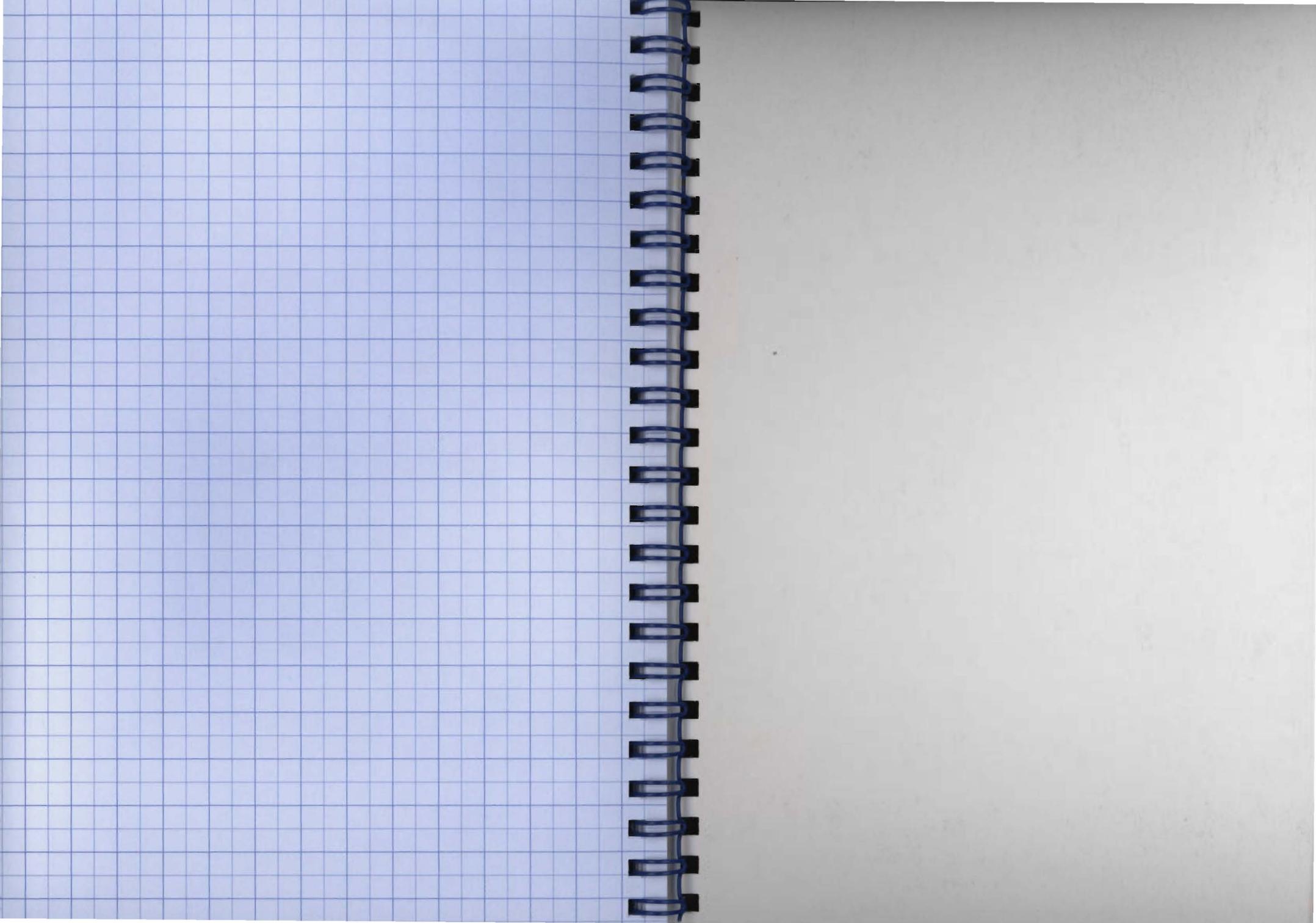

ŁOŻA PRZYJACIOŁ TEATRU POWSZECHNEGO

ATLAS SZTUKI

PKO BANK POLSKI

HEXELINE

OLIMPIA® S.A.

WÓLCZANKA

PZU SA

opus/film

**DRUKARNIA
UNIPACKED**

rok założenia 1966

TEATR POWSZECHNY

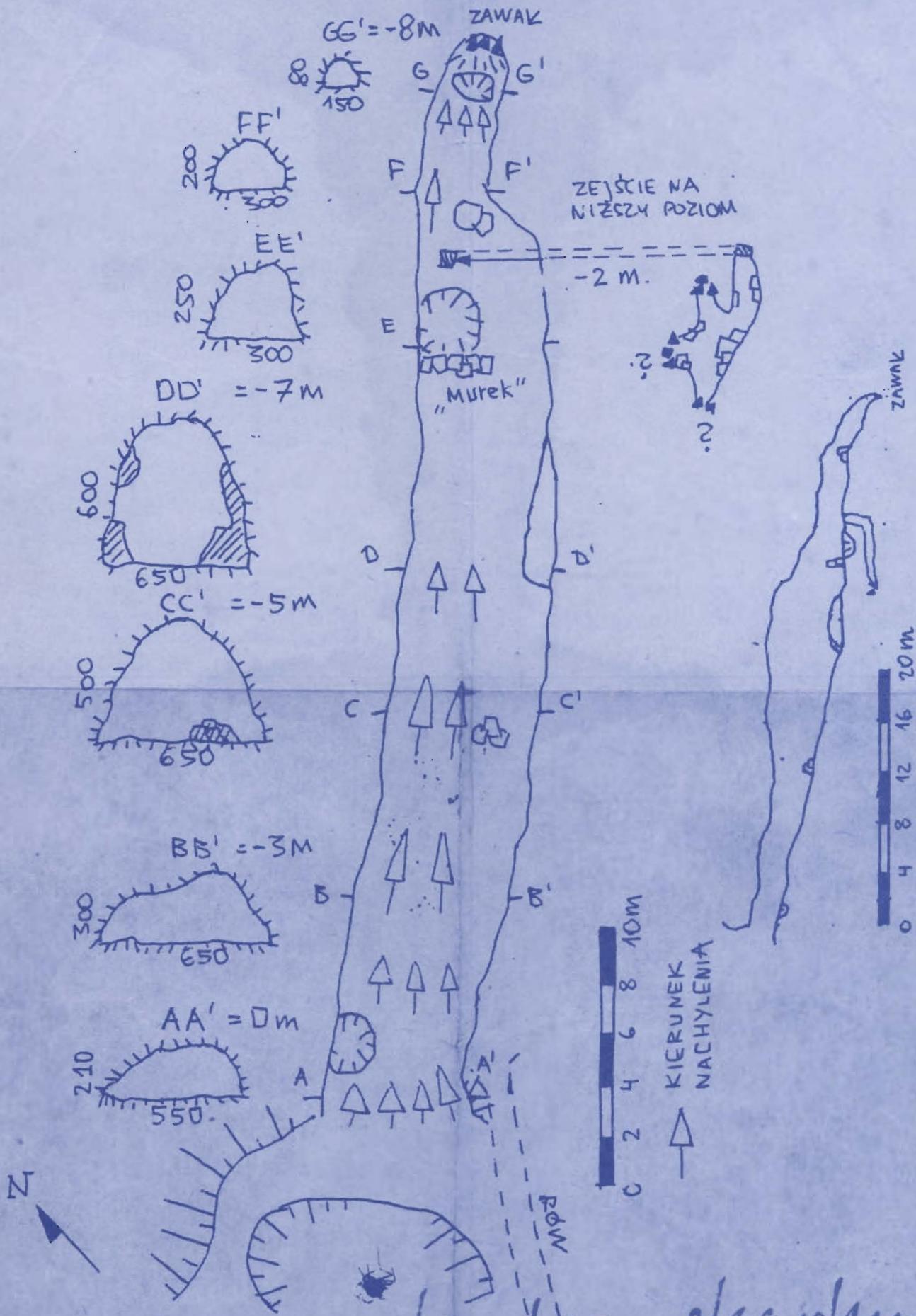
91-069 Łódź, ul. Legionów 21

tel. 0-42 633 25 39 (centrala), 633 50 36 (Dział Współpracy z Widzem)

www.powszechny.pl

e-mail: teatr@powszechny.pl

autorki plakatu: Aleksandra i Kasia Wojciechowskie
program przygotowały: Karolina Adamczyk, Nadzieja Brykowska (rysunki),
Patrycja Kruczkowska (studentki Instytutu Teorii Literatury, Teatru i Sztuk
Audiowizualnych Uniwersytetu Łódzkiego)
pod kierunkiem: Mai Wójcik
opracowanie graficzne: JanKa

mapa ukrytego skarbu